

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Liber Secundvs. De Germania secundum recentiores.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

ALAVNI

partie de Stirie,
& de l'Arche-
uesché de Saltz-
bourg.

Pons Oeni, seu Æni: *Bedaio*, seu *Bidaio*,
Smilero *Oetingen*, aliis *Inspruch*.
Artobriga: *Lebnau*, infra urbem *Lauffen*.
Iuuania, seu Iouanum, seu Gauanodu-
rum: *Salzbourg*.
Claudia, Ptol. Claudinium: *Clausen*.
Vocarium, seu Vacorium: *Vvagram vi-*
cus.

LIBER SECVNDVS.

De Germania secundum Recentiores.

CAPVT PRIMVM.

De Germania recentiore in communi.

§. I. Nomen.

LEMANNIA communiùs dicitur, rariùs Germania; unde autem Alemannorum nomen, supra significauimus à vocibus *Al* & *Man*, quia cõuenæ erant ex multis gentibus. Malè ergo nonnulli hanc vocem aliter explicant. Est porro vox illa Francis, Italis, Hispanisque communis: At Angli vocant patriam suam *Tentschland*; Poloni *Niemieczka*; Hungari *Nemes*, & *Nemetorflag-Zemia*; Turci *Nimemeleker*; Græci *Elemags*.

§. 2. Quantitas.

LONGITVDO à Claromontio Lotharingæ, ad Bitonem Silesiæ, quæ distantia ad maiorem circulum reuocata dat 562 Mil. pass. Geometr. hoc est leucas Germanicas 140 cum dimidio, Francicas 241.

Latitudo desumitur à Mendresio Helueticæ ditionis trans Alpes Latit. 45. 12. ad Septentrionalia Rugiæ Insulæ Lat. 54. 50. hoc est complectitur 588. Mil. pass. Geomet. seu leucas Germanicas 147. Francicas 294.

Parall. Geogr. Tom. II.

E

§. 3. *Qualitas.*

TRIA de eâ prædicantur, quòd *ferax*, quòd *diues*, quòd *populosa*.

FERAX in præsentia creditur, cum tamen ab antiquis vulgò sterilis appellaretur, & frigida. Nec immeritò, erat enim obsita sylvis ingentibus, paludibus interscissa, ferarum denique lustris, quàm hominum habitationi magis idonea. Sed modò, nulli Europæ Regioni decedit, sylvis magnâ ex parte excisis, siccatisque paludibus. Vinum etiam profert satis generosum, sed potissimum in Franconiâ, & Austriâ. Fert etiam vbique frumentum, & hordeum, vnde optimam ceruisiam coquunt indigenæ; Cæteris præstat quæ Torgauij *Torgau*, conficitur. Dat etiam equos generosos, & vegetos in primis, siue ad Rhedas, siue ad milites Cataphractos. Armenta hîc quoque plurima, boues, porci innumeri, vnde celebrantur in primis perna Moguntinæ, & Vestphalicæ.

DIVES. Frustra olim in Germaniâ quæsitæ auri, argentique fodinæ: in præsentia tam multæ apertæ sunt, vt ferè nusquam plures: præcipuæ in Alfatia, Saxoniâ, Misnia, Bohæmia, Bauariâ. Habet quoque salinas nobiles, vnde multæ pecuniæ colliguntur, vt Laeburgi, & Salinis vulgò *Hall*, in Saxoniâ, Tirolensi Comitatu, Sueuiâ, Austriâ, & Salisburgo Bauariæ. Olim vectigal Imperij erat sexaginta doliorum auri, hoc est sexages centies mille Flôrenorum aureorum, quos vocant *Goldugen*, & 64. assibus nostratibus respondent: nunc verò sic imminuta sunt illa vectigalia, vt vix sufficiant veredariis alendis: & nisi Imperator aliunde patrimonium haberet, non posset dignitatem sustinere. Germaniam tamen ditissimam esse arguunt prædæ, iam inde per tot annos abductæ.

POPULOSA. Tempore Caroli Quinti 150. hominum millia sub duobus signis habuit. Maximilianus contra Turcas 100. pedum millia, 15 Equitum eduxit. Sed nostrâ ætate dum Palatinus Comes tentaret Bohæmiam, trecenta hominum millia vidit, & aluit Germania. Hîc porrò non computantur Heluetij, qui 100. armatorum millia scribere dicuntur, certè vnus pagus Bernensis octodecim millia exercitatissimorum militum emittere potest.

§. 4. Mores.

BIBACES vulgò creduntur, & helluones Germani: certè quæ gentes in Septentrionem vergunt, magis abdomini deditæ sunt. Hospitales reuerâ sunt, & in externos satis faciles. Imò ditissimi quique Stabularij sunt, magnæque in hospites suos fidei. Hyeme hypocauftis vtuntur, ex quibus rarò exeunt frigore hîc supra modum sæuiente. Castissimæ si vsquam fœminæ; & verò adulteria hîc seuerissimè vindicantur. Musici quoque habentur optimi, omnesque ad cantum nati. Matrimonia sic inter se contrahunt, vt ordo semper feruetur, numquam nobilis ducet vxorem plebeiam, nec comes nisi comitis filiæ coniungetur. Magnanimi sunt omnes Germani, & ad sanguinem effundendum paratissimi; pedites suos *Landskernercht* vocant, nos Galli *Lansquenetz*, quæ vox seruum regionis sonat; Equites *Reiter* appellant, nos *Reîtres*, quorum furorem hæretico bello sensimus, & repressimus. Vrbes ægrè propugnant ob vxores plurimas, & impedimenta, in acie se fortiter gerunt, & ad internecionem sæpe depugnant, sed deficientibus cibariis statim contabescunt. Addicti sunt exquisitoribus operibus, & ab hac parte se ingeniosos præbent. Primus in ære sculpisse ferrur opilio quidam Bergensis *Bocholdus* nomine. Inuenisse tormentum bellicum, & nitratum puluerem ante annos 300. dicitur Monachus quidam *Bertoldus Niger*, vulgò *Schwarz*. Credunt & Artem Typographicam ante annos 300. à *Ioanne Gutenberg* nobili Moguntino excogitatam esse: vt fileam exquisita horologia, & automata ad nos indidem missa.

§. 5. Lingua.

GERMANICA lingua, seu Teutonica, vna est ex quatuor linguis latissimè patentibus, diciturque *God*: & primùm in tria idioma distribuitur, *verum Teutonicum, Saxonicum, & Danicum*. Saxonicum iterum duplex, *Superius, & Inferius*; nempe quo vtuntur Germani trans, & cis Mœnum. Saxonicum duplex, *verum Saxonicum* quo vtuntur incolæ maioris Saxonix, *Anglicum* quo Angli, & cultiores Scoti, vt suprâ notauimus. Danicum denique separatur in *verum Danicum*, quo Dani; *Noruegicum*,

quo Noruegi, & Islandi; & *Suecicum*, quo omnes Sueci loquuntur.

§. 6. *Religio.*

VERÆ Religioni olim addictissimi fuere Germani, & qui huic adhærent eam constantissimè profitentur: vulgò tamen Religionem potius Principis, quàm suam sequuntur. Primum ab Hussitis, Taboritis, & Picardis vexata est, sed superiori sæculo longè funestius per Martinum Lutherum Apostatam Monachum, quem superbia, & libido ab Ecclesiâ diuulsit. Sæuit & eodem tempore inter Heluetios Zuinglius factionis quoque suæ caput, qui etiam cum Luthero exercuit inimicitias. At quot mala hinc exorta sunt? quot hæreses ex Lutheranâ hydrâ pullularunt? legatur Florimundus Ræmundus in hæresi nascente: ubi etiam obseruat Lutherum ipsum miratum esse prolem suam, & pesti cuius auctor ipse fuerat remediũ frustra quæsiuisse. Nunc in plerisque locis principis tantum viger Religio. Lutherani etiam Ecclesiis præficiuntur, vt Archiepiscopatibus Magdeburgensi, & Bremensi, Episcopatibus Halberstadiensi, Verdensi, & aliis. Per Societatem nostram potissimum vera Religio sterit, cuius primipilus olim Petrus Canisius vir spectatæ iuxta doctrinæ, ac pietatis.

§. 7. *Politia.*

SUPREMVM caput habet Imperatorem Augustum, aliquando Imperij candidatũ Cæsarem vno tantum gradu ab Imperio disunctum. Exortum est Imperium hoc in Carolo Magno, mox in stirpe Gallicâ seruatum vsque ad Conradum primum, ex quo cœpit eligi à proceribus Imperij, donec sub Othone III. aut vt alij malunt post Fridericum secundum, ius suffragij ad septem Electores contractum est. Locus electionis olim incertus erat; nam Otho I. Aquisgrani; 2. Vormatiæ; 3. Romæ selectus fuerat, postea additus fuit Francofurti ad Mœnum per Bullam Auream quam Carolus IV. emisit in Comitibus Norimbergensibus. Selectus Imperator coronabatur olim Aquisgrani ab Archiepiscopo Colonensi coronâ ferreâ, cuius loco nunc substituta est aurea cum lamina ferrea inserta, quæ asseruatur ibidem Aquisgrani. Gladius verò orbis, & paludamentum visuntur Norimbergæ, vnde hæc anti-

quitus accipiebant, sed nunc hæc omnia deferuntur Francofurtum. Dicunt & olim Imperatorem recepisse præterea duas alias coronas, argenteam Mediolani in Ecclesiâ S. Ambrosij, aut certè in vrbe vicinâ Monzâ in Basilicâ S. Ioan. Baptistæ, auream demum Romæ apud S. Petrum.

§. 8. *Electores Imperij.*

ECCLE-	}	MÖGVNTINVS Archiepiscopus <i>Cancellarius Germanie</i> , & Decanus Collegij Electorum; intra mensem Comitia vocat, suffragia legit, primusque iurat, moxque aliorum iuramentum recipit.
SIASTI-		TREVIRENSIS Archiepif. <i>Gallie Cancellarius</i> ; secundùm Bullam auream dare debet i. suffragium, sed id abrogatum est lapsu temporis.
CI.		COLONIENSIS Archiepif. <i>Cancellarius Italie</i> , coronam imponit Imperatori.
LAICI,	}	REX BOHÆMIÆ à poculis <i>l'Eschanfon</i> ; in actibus Imperialibus omnes Reges præcedit, etiam Imperatricem, ramen Comitibus Imperij non interest.
seu		COMES PALATINVS RHENI Archidapifer <i>le Maître d'Hostel</i> . Imperatore mortuo, est Vicarius Imperij in Sueviâ, & Franconiâ; vbi leges Franciæ Orientalis sunt in vsu, nominat ad Beneficia: imò & citat coram se viuum Imperatorem, cùm quis contendit cum eodem.
SÆCV-	}	LARES. ELECTOR SAXONIÆ, Marechallus Imperij, Vicarius Imperatoris mortui, vbi leges Saxonicae sunt in vsu.
LARES.		MARCHIO BRANDEBVRGICVS, Cubicularius Imperij <i>le Chambellan</i> .
VICARII	}	Pocillator Limpurgensis, <i>l'Eschanfon de Limpurg</i> .
ELECTO-		Dapifer Valpurgensis: <i>le Truchsés de Vvalpurg</i> .
RVM		Baro Papenheimius, <i>le Baron de Papenheim</i> , Saxonis Vicarius.
SÆCV-	}	LARIVM. Comes <i>Hohen-Zolern</i> , Brandenburgici Vicarius.
LARIVM.		Imperator nihil potest suscipere magni momenti sine Comitibus

quæ Diætas vocant, vnde multa existunt incommoda, occasione rei benè gerendæ euanescentibus. Legatur tractatus de constitutione Imperij Romano-Germanici per Iacobum Lampadium Iurifconsultum.

§. 9. De urbibus Anseaticis.

POST Hunnorum in Germaniam inundationes, & piratica Danorum, & Nortmannorum bella, aiunt vrbes maritimas conuenisse, & quæsisse modum, quo commercium tutum redderent. Itaque fœdus inter se inierunt, collatisque pecuniis etiam classes instruxerunt. Quare multa bella gesserunt, & Reges ad pacem compulerunt, interminatæ se iis adiungere qui honestas pacis conditiones admitterent. Porro de hoc fœdere quatuor excutenda sunt, de Nomine, de Prouinciis, de Emporiis, de Capite, & quasi Rectore.

Nondum constat vnde vrbes Anseaticæ NOMEN traxerint. Quidam à voce Teutonicâ *Anzée*, hoc est *mare* deducunt, quoniam vrbes ad mare sitæ sunt, aut ad maiora Flumina, ex quibus facilis ad mare patet aditus. Alij à nomine *Handt, Manus*, quia sibi manum vel suppetias offerebant. Alij à veteri voce Germanica *Hansa*, hoc est *assemblée*, citantque versionem noui Testamenti vbi Conuentus Phariseorum dicitur *Hansa*. Quidam denique nomen hoc deducunt à nomine Teutonico *Ansa*, hoc est *immunitas*, quia vrbes illæ multis priuilegiis gaudebant.

Porro in quatuor PROVINCIAS distinguebantur. Prima *Lubecensis*, & omnium caput, cui suberant vrbes 12. quinque *Vandalicæ*, septem *Pomeranicæ*. Secunda *Pruthenensis*, seu *Gedanensis* de *Dantzic*, vbi vrbes 10. quinque in Prussia, quatuor in Liuoniâ. Tertia *Brunsvicensis*, cum urbibus vndecim. Quarta *Coloniensis*, vnde vrbes vna & triginta pendeant. Summa ergo urbium Anseaticarum erat 64. quæ tamen totidem fœderatas habebant.

EMPORIA quatuor constituta fuerant; *Novogordia* in Russia; *Londinum* in Angliâ, *Berge* in Noruegiâ, & *Brugæ* in Flandriâ; sed procedente tempore loca hæc immutata sunt; nam pro *Brugis Antuerpia*, mox *Amstelodamum*, substituta sunt. Ex *Novogordiâ Reueliam*, inde *Naruam* translatum est Moscouiticum Emporium.

CAPVT vrbium Anseaticarum diu nullum fuit, Aristocratico enim regimine administrabantur, tandem elegerunt Principem Teutonicum, & is honos primùm oblatu fuit Duci Prussiæ, quia eius intererat ne ferrum, & arma ad Moschouitas deferrentur; sed cùm Albertus Brandenburgicus se Regi Poloniæ submisisset, ei dignitas amota est. Prensaerunt illam Reges Daniæ & Sueciæ, sed reiecti sunt quia non erant Principes Imperij, nec Teutones. Exinde distrahi cœpere Angli, Flandri, Teutones, vnde vrbium illarum fama multùm imminuta est.

CAPVT II.

Diuisio Germania in circulos.

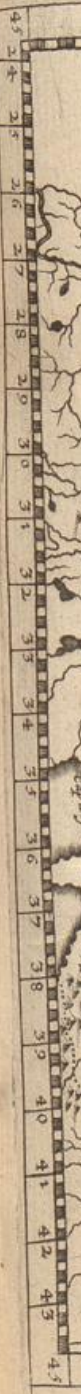
OLIM distincta fuit Germania in circulos sex, vt constat ex multis Imperatorum decretis; demùm anno 1512. à Maximiliano in publicis Comitibus decem sunt circuli constituti.

P R I - M V S FRAN- CONI- C V S	EPI- SGOPI	Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg.</i>
		Bambergensis: <i>Bamberg.</i>
		Eichstetensis: <i>Eichstet, ou Aigstet.</i>
	P R I N - C I P E S	Magister ordinis Teutonici: <i>Grand Maistre Teutonique.</i>
		Præpositus Eluangensis: <i>Preuost d'Eluang.</i>
		Marchio Brandenburgicus: <i>Marquis d'Onspach, &c.</i>
		Comes Hennebergensis: <i>Henneberg.</i>
		Comes Hoenloicus: <i>d'Hoenlo, ou Holach.</i>
	L A I C I	Comes Erbachius: <i>Erpach.</i>
		Comes Schuuartzenburgicus: <i>Schuuartzenbourg.</i>
le Cercle de Fran- conie.	C I V I - T A T E S	Norimberga: <i>Noremberg.</i>
		Rotenburgum ad Tubarum: <i>Rotenbourg sur le Tauber.</i>
	L I B E - R Æ	Vinshimium: <i>Vveinsheim.</i>
		Schuuinfurtum: <i>Schuuinfurt.</i>
		Vissenburgum: <i>Vissembourg au Palatinat de Baviere.</i>

GERMANIA RECENTIOR,

II.	EPI- SCOPI	Archiepiscopus Salisburgenfis: <i>Saltzbouurg.</i> Ratisbonensis: <i>Ratisbone.</i> Passauiensis: <i>Passau.</i> Frisingensis: <i>Frisingen.</i>
BAVA- RICVS	PRIN- CIPES LAICI	Dux Bauariæ: <i>Duc de Bauiere.</i> Landgravius Leuchtenbergius: <i>Lantgraue- de Leuchtenberg.</i> Comes Ortemburgicus: <i>Ortembourg.</i>
<i>le Cercle de Bauiere.</i>	CIVITATES LIBERÆ	Ratisbona: <i>Ratisbone.</i> Fristadium Sueviæ: <i>Freistat en Suaube.</i>
III. AV- STRIA- CVS	EPI- SCOPI	Tridentinus: <i>Trente.</i> Brixienfis: <i>Brixen.</i> Labacensis: <i>Laubach.</i> Viennensis: <i>Vienne.</i>
<i>Cercle d'Austrie.</i>	PRIN- CEPS LAICVS	Archidux Austriae: <i>l'Archiduc.</i>
IV.	ECCLE- SIASTI- CI	Constantiensis: <i>de Constance.</i> Curiensis: <i>de Coire.</i> Augustanus: <i>d'Ausbourg.</i> Multi Abbates Sueui: vt <i>Kempte, S. Gal, &c.</i>
SVEVI- CVS	PRIN- CIPES LAICI	Dux Virtembergensis: <i>Virtemberg.</i> Marchio Badensis: <i>Baden.</i> Comes Furstenbergensis: <i>Furstemberg.</i> Comes Zolernensis: <i>de Zolern, &c.</i>
<i>le Cercle de Suaube.</i>	CIVI- TATES LIBE- RÆ	Augusta Vindellicorum: <i>Ausbourg.</i> Ulma: <i>Vlm.</i> Constantia: <i>Constance.</i> Lindavia: <i>Lindaun.</i> Norlinga: <i>Norlingen.</i>
V.	EPI- SCOPI	Vormatiensis: <i>Vormes.</i> Spirensis: <i>Spire.</i> Argentinensis: <i>Strasbourg.</i> Basileensis: <i>Basle.</i>
RHE-	PRIN-	Dux Lotharingia: <i>Lorraine.</i>

NA-

LES X CERCLES
PADERBAINNE

N A-	CIPES	}	Dux Sabaudia: <i>Sauoye.</i>
			Dux Bipontinus: <i>Deuxpons.</i>
N V S	LAICI	}	Lantgravius Hassia & Comes Valdecii: <i>Hesse & Valdek.</i>
			Comes Nassouius: <i>Comté de Nassau, &c.</i>
SVPE- RIOR,	CIVI-	}	Mulhufa: <i>Mulhausen en Elface.</i>
			Colmaria: <i>Colmar.</i>
			Spira: <i>Spire.</i>
			Argentina: <i>Strâesbourg.</i>
			Vormatia: <i>Vormes.</i>
le haut Cercle du Rhin.	TATES	}	Francfurtum: <i>Francfort sur le Mæin.</i>
	LIBE-		Vetzelarium: <i>Vetzelar en Vetteranie, &c.</i>
	RÆ		Hinc quoque olim Genuea, Basilea Metæ, &c.
VI. ELE- CTORVM RHE- NI	AR- CHIE- PISC. PRIN- CIPES LAICI	}	Moguntinus: <i>Mayence.</i>
			Treuitensis: <i>Treues.</i>
			Coloniensis: <i>Cologne.</i>
			Comes Palatinus Rheni: <i>le Palatin.</i>
			Magister ordinis Teutonici Confluentia: <i>Coblentz.</i>
des Ele- cteurs du Rhin.	CIVI-	}	Moguntia: <i>Mayence.</i>
	TATES		Colonia: <i>Cologne.</i>
	LIBE-		Treuiri: <i>Treues.</i>
	RÆ		Gelnhufa: <i>Gelnusen.</i>
VII. VEST- PHA- LICVS	EC- CLE- SIA- STICI LAICI PRIN-	}	Monasteriensis: <i>Munster.</i>
			Paderbornensis: <i>Paderborn.</i>
			Osnabrugensis: <i>Osnabruge, ou Ossembourg.</i>
			Verdensis: <i>Verden.</i>
			Mindensis: <i>Minden.</i>
			Cameracensis: <i>Cambray.</i>
			Ultraicetinus: <i>V trech.</i>
Abbas Corbiensis: <i>Abbé de Coruey, &c.</i>			
LAICI	}	Dux Iuliaci & Bergarum, & Comes Ra- uenspergij: <i>de Iuliers, de Bergues, & Ra- uensperg.</i>	
		Dux Cluiæ, Comes Marchia & Rauensti-	

le Cercle de Westphalie.

CIPES	nij: de Cleues, de la Marche, & de Raueshein. Comes Benthimensis: de Bentheim, &c.
CIVITATES LIBERÆ	Aquisgranum: Aix la Chapelle. Cameracum: Cambray. Duisburgum: Duisbourg. Lemgouia: Lemgou.

VIII. SAXONICVS aliter SAXONICVS SUPERIOR

le Cercle de la haute Saxe.

EPI-SCOPI	Misnensis: Misne. Martispurgensis: Mæsbourg. Naumburgensis: Naubourg. Brandenburgensis: Brandebourg. Hauelburgensis: Hauelberg, &c. Abbatissa Quedlinburgensis: Abbessè de Quedlinbourg, &c.
PRINCIPES LAICI	Dux Elector Saxonix: l'Electeur de Saxe. Marchio Brandenburgicus: Marquis de Brandebourg. Dux Pomeranix: Pomeranie. Comes Mansfeldij: Mansfeld. Comes Glichenfis: de Gleichen, &c.
CIVITATES LIBERÆ	Gedanum: Dantzick. Elbinga: Elbing.

IX. SAXONICVS INFERIOR

le Cercle de la Basse Saxe.

EC-CLE-SIASTICI	Archiep. Magdeburgensis: Magdebourg. Archiep. Bremensis: Breme. Episcop. Lubecensis: Lubek. Slesuicensis Episc. Sleunik.
PRINCIPES LAICI	Dux Holfatix: Holstein. Dux Brunsuicensis: Brunsvik. Dux Luneburgensis: Lunebourg. Dux Lauenburgensis: Lauenbourg. Dux Magapolitanus: Mekelbourg.
CIVITATES LIBERÆ	Hamburgum: Hambourg. Lubeca: Lubek. Northusa: Northusen. Mulhusa Thuringix: Mulhausen. Goslaria: Goslar, &c.

X.
 BVRGVNDI-
 CVS, Cercle de
 Bourgogne.

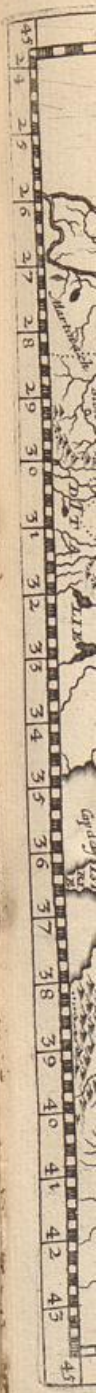
PRIN-
 CIPES

Dux Burgundiæ: *Bourgogne.*
 Comes Nasouius Bredensis: *Breda.*
 Comes Egmondanus: *Egmond.*
 Comes Hornanus: *Horn.*

CAPVT III.

Diuisio Germaniæ in Prouincias.

G E R M A .	CIS- RHE- NA- NA	REGIONES CONFØE- DERATÆ	}	Heluetij: <i>les Suisses.</i>
				Grifones: <i>les Grifons.</i>
	TRANS- PE- RI- OR.	REGNUM AVSTRA- SIÆ	}	Regiones Electorales: <i>Trenes, &c.</i>
				Regiones Controuersæ: <i>Iuliers, &c.</i> Lotharingia: <i>la Lorraine.</i> Alfatia: <i>l'Elface, &c.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	SVE- VIA	}	Algouia: <i>l'Algon, vbi Ausbourg.</i>
				Ducatus Virtembergensis: <i>Vir- temberg.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	BAVA- RIA	}	Ducatus Bauariæ: <i>Duché de Ba- uiere.</i>
				Palatinatus Bauariæ: <i>Palatinat de Bauiere, &c.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	TIRO- LIVM	}	Comitatus Tirolensis: <i>Tirol.</i>
				Episc. Tridentinus: <i>Trente.</i> Episc. Brixienfis: <i>Brixen.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	RE- GIONES	}	Austria: <i>Austriche.</i>
				Stiria: <i>Stirie.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	HÆRE- DITA- RIÆ.	}	Carinthia: <i>Carinthie.</i>
				Carniola: <i>Carniole.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	RE- GIONES	}	Marchia Vinidorū: <i>Vindisfmark.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	RE- GNVM	}	Bohæmia: <i>Boheme.</i>
				Silesia: <i>Silese.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	BOHÆ- MIÆ	}	Morauia: <i>Morauie.</i>
				Lusatia: <i>Lusace.</i>
RHE- NA-	SV- PE- RI- OR.	BOHÆ- MIÆ	}	Boheme.

G E R M A N I A R E C E N T I O R	F E D E R A T I O N E	F R A N C O N I A	F R A N C O N I A la Fran- conie.	F R A N C O N I A F E D E R A T I O N E	Episc. Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg.</i>
					Episc. Bambergensis: <i>Bamberg.</i>
					Hassia: <i>la Hesse Cassel & Marpurg.</i>
					Veteraui: <i>Vetterau, &c.</i>
G E R M A N I A R E C E N T I O R	F E D E R A T I O N E	S A X O N I A	S A X O N I A la gran- de Sa- xe.	S A X O N I A F E D E R A T I O N E	Ducatus Saxonix: <i>Saxe Electorale.</i>
					Marchia Brandeburgensis: <i>la Marche de Brandebourg.</i>
					Thuringia: <i>Thuringe.</i>
					Archiep. Bremensis: <i>Breme.</i>
G E R M A N I A R E C E N T I O R	F E D E R A T I O N E	V E S T P H A L I A	V E S T P H A L I A <i>Vvestphalie.</i>	V E S T P H A L I A F E D E R A T I O N E	Ducatus Megapolitanus: <i>Mekelbourg.</i>
					Pomerania: <i>Pomeranie, &c.</i>
					Frisia Orientalis: <i>Frise Orientale.</i>
					Episc. Paderbornensis: <i>Paderborn,</i> & alix ditiones.

CAPVT IV.

De Heluetiis eorumque sociis, subditis & fœderibus.

§. I. De Cantonibus Heluetiis.

INITIVM fortissimæ huius Reip. datum est à Suiitiis, Vriis & Vnderualdiis, quos reliqui Heluetij voce patriâ populos Syluestres appellant.

SUIITII à Cymbris se oriundos putabant.

VRI à Tauriseis originem accersebant suam.

VNDERVALDII se Romanorum exulum reliquias iactabant.

Tres hi Cantones primi libertatem suam fortiter propugnaverunt, quam Albertus Austrius Rodolphi filius volebat labefactare. Is enim Heluetiis iratus, & multis filiis providere volens decreverat hîc instituere principatum, ac proinde redemerat multorum Monasteriorum iura in Heluetios, itémque arces, vnde sperabat euertere libertatem; sed huic resistere prædicti pagi, idèò à præfectis arcium durius habiti sunt. Frustra querebantur de rapinis, stupris, vexationibus, hæc enim omnia adnitente Austrio contingebant. Adiungebatur & damno ludibrium, & iussi sunt honorare pileum ex perticâ pro gubernatore: quod eum neglexisset

Tillius quidam Vriensis iussus ex capite filij decutere pomum; sed alteram attulit sagittam, vt si aberraret gubernatorem conficeret. Quod cum factus esset, rapereturque in perpetuum carcerem, mirabiliter euasit, ac paulò post latens inter frutices, gubernatorem iniuriæ auctorem transfuerberauit. Inde conspirauere tres isti pagi anno 1308. quos reprimere dum parat Austrius cæsus est à filio fratris. Demum Leopoldus Alberti filius cum viginti millibus eos inuasit, quem tamen exercitum 1300. Heluetij prædictorum pagorum, prius Sacramentis ritè muniti ceciderunt ad Moregartum pagum. Hinc coaluit fœdus perpetuum inter tres illos pagos anno 1315. Cùm antea tantum esset decennale, dictique voce patriâ *Eydnosen*, hoc est *Sacramenti participes*, exteris autem Suitij *Suiffes* à pago, in quo primùm pro libertate pugnatum est. Libertas iisdem pagis ab Imperatore Ludouico confirmata est in Comitibus Norimbergicis, cuius diploma datum est Papiæ 1329.

LVCERNATES malè accepti ab Austriis, & aliunde vexati à tribus prædictis pagis fœdus admisere anno 1332. Austriis nequicquam primùm aperto Marte, mox insidiis repugnantibus.

TIGVRINI anno 1351. coaluerunt, bello concitato contra Comites Haberspurgios, quibus quoniam fauebant Austrij, iungere se pagis, qui eorum societatem optabant, ob transuectionem mercium.

GLARONENSES sequenti anno 1351. à quatuor pagis superati sunt, qui tamen experti eorum virtutem se Fœderi suo coniungendos duxerunt.

TVGII, apud quos Austriorum præsidium fixum erat quo Suitij & Tigurini infestabantur, deuicti sunt eodem anno 1352. à quinque pagis. Tentarunt quidem omnia pro suis dominis, sed ab iis sprete, aliis se coniungere.

BERNATES sui iuris antequam aliis pagis iungerentur, quibus & auxilium tulere Cantones contra Friburgios, qui dederant se in clientelam Austrio. Postea tamen inuiti bello contra Vnderualdios impliciti sunt, & victores effecti, Legatos ad Cantones miserunt, qui pro iis iudicarunt; tandem aliis vniti anno 1353.

FRIBVRGENSES miserè spoliati ab Austriis per summam fraudem vasis aureis & argenteis sese Bernatibus iungere, postea adscripti fœderi 1481. cum sequentibus.

SOLODVRII varios aliàs experti dominos, item etiam fœdera,

finito bello Burgundico cum prædictis fœderi publico accensitæ sunt 1481.

BASILEENSES, quorum vrbs libera, extra Heluetiam, sæpe fecere fœdus cum iisdem auxiliij causâ. Sed bello exorto inter Maximilianum, & Heluetios, neutri parti fauerunt, quare ab omnibus, excepti conuicio; quâ indignitate permoti sese fœderi Heluetico coniungere 1501.

SCAPHYSIANI, quorum vrbs vendita fuerat Austriis à Ludouico Bauaro; sed tempore Concilij Constantiensis iterum Imperio restituta, quia Federicus Austrius Ioannem XXII. à Concilio abduxisset. Iuuere Heluetios pecuniâ, & militibus; quare inter socios relati sunt cum præfatis anno 1501.

ABBATISCELLENSES sese redemerunt pecuniâ ab iure Abbatis S. Galli, à quo sæpe vexati, fortiter restitere: demum fœderi Heluetico iuncti sunt 1513. quia egregiam nauarant operam Cantonibus, in bellis contra Austrios, Burgundos, & Sueuos.

§. 2. De sociis Heluetiorum.

RHÆTI, seu Grifones inter se fœdere coniuncti, atque etiam cum aliquot pagis, tandem anno 1498. perpetuum fœdus cum omnibus Heluetiis percusserunt, illis in omnibus bellis adfuerunt, & vicissim adiuti sunt ab iisdem.

VALESII multa fœdera variis temporibus cum Heluetiis sanxerunt; sed demum anno 1533. exortis de fide controuersis, Adrianus Sedunensis Episcopus Friburgi cum 7. pagis Catholicis fœdus fecit: quod eò maximè spectat, vt fides Romana facta tecta seruetur.

ABBAS S. GALLI anno 1454. Fœderati nomen accepit in eo publico epulo cui conuiuæ 1500. interfuerunt.

CONSTANTIENSIS EPISCOPVS, cuius ditio in Sueuiâ: is quando nam fœderi accesserit ignoratur.

ROTEVILLA *Rotwil*, in Sueuiâ anno 1519. recepta est vt fœderata, sed quia longiùs distat, ei iniunctum, ne quod bellum suscipiat sine facultate Cantonum.

MVLHYSIVM *Mulhausen*, in Alsatiâ, erat sub Aduocatiâ (vt aiunt) Episcopi Argentoratensis: at bello exorto inter Episcopum & Rodolphum Habespurgium adempta est Episcopo, arx di-

ruta est, factaque vrbs Imperialis. Anno 1506. eius incolæ in ciuium numero recepti sunt à Basileensibus: ac demum 1515. omnibus pagis aggregata est.

BIENNA sub potestate olim Episcopi Basileensis, postea variis fœderibus iuncta est Heluetiis: tandem fœdus omnino firmatum anno 1547. Episcopo Basileensi à Bernatibus, & Soloduris repulso.

GENEVA cum Bernatibus solis contraxit, & nondum publico fœderi adiuncta est.

NEOCOMVM *Neufchâstel*, occupatum fuit à Bernatibus in bello Heluetico contra Lud. XII. sed anno 1529. Ioanna Hoochbergia vidua Ducis Longauillani effecit vt sibi redderetur. Vnde Comitibus hanc amicitiam cum Bernatibus singulariter colunt, licet etiam iuncti sint cum Lucernatibus & Friburgensibus.

§. 3. De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.

RAPERSVILA ad lacum Tigurinum occupata est anno 1558. ab Vriis, Suitiis, Vnderualdiis, & Glaronensibus: dum redeunt ex bello Constantiensi petierunt per hanc urbem transitum, sed fortiores eam occuparunt, & hætenus communiter eam administrant.

BADA, BREMOCARTVM, MELLINGA, SVRSEIVM, Tigurinæ venditæ sunt ab Imperatore Sigismundo, hi tamen paulò post admiserunt in partem Domini sui Lucernates, Suitios, Vnderualdios, Tugenses, & Glaronenses. Neque etiam multò post Vrios, & Bernates; eâ lege vt vrbes illæ prædictis VI II. Cantonibus eodem iure paterent, quo olim Austriis.

FRAVENSELDVM Turgeæ caput, vnà cù tota Turgea. Itém que LIBERÆ PROVINCIÆ, seu Comitatus *Rore*, & SARVNETES, *le Sargans*, Dominos agnoscunt 7. pagos Vrios, Suitios, Vnderualdios, Glaronenses, Tigurinos, Tugenses, & Lucernates.

RHEGVSCI *le Rheintal*, vbi *Rhinek* anno 1520. prædictis 7. pagis submissi sunt, qui sponte Abbatiscellenses, in Domini partem vocarunt, quia veteres erant Domini.

BILITIONVM, seu BELLIZONA ab Vriis, Suitiis & Vnderualdiis regitur. Hæc cum adiunctis præfecturis rapta fuerat Dominis suis à Ducibus Mediolanensibus, sed ab iisdem Dominis recepta,

vendita fuit Vriis, & Vnderualdiis; demum in fœdere cum Francisco primo, tribus pagis relicta est administranda.

IV. PRÆFECTURÆ ITALICÆ, *Luganensis, Locarnensis, Mendrisiana, & Madiana*, anno 1512. in potestatem Heluetiorum transferunt ex dono Maximiliani Sfortiæ, quod donum triennio post confirmavit Franciscus I. His autem imperant omnes Heluetij præter Abbatiscellenses, qui nondum vniti erant fœderi.

Hi autem omnes populi reguntur, missis eò præfectis ex ordine à populis quibus parent.

De fœderibus Helueticis.

Quadruplex est Heluetiorum fœdus, Mediolanense, Austriacum, Sabaudicum, Gallicum.

MEDIOLANENSE inchoatum est primùm à Galeatio Sfortiâ anno 1466. cum 8. antiquis pagis: sed Dominis sæpe mutatis nomine Caroli V. à Ferdinando Gonzagâ renouatum est; iterùmque sub Philippo II. cum 7. Cantonibus Catholicis.

AVSTRIACVM primùm initum est anno 1474. per Sigismundum Austrium, abruptum per Maximilianum Imperatorem, sed renouatum anno 1511. & inde quotannis 200. aurei singulis pagis honorarij muneris causâ persoluuntur. BVRCVNDICVM idem cum Austrio anno 1543. coaluit.

SABAUDICVM olim percussum cum tribus pagis Bernatium, Friburgiorum, Soloduriorum, à Philiberto ad omnes extensum est anno 1511. Sexcentos aut plures Equites mittere debet non implicitus bello domestico, Heluetij non plures sex peditum milibus, quibus sex Francos in menstruum stipendium Dux persoluet, nec iis utetur in bellis naualibus. Singulis pagis quotannis Bernæ numerat 200. aureos. Nostrâ ætate renouatum fœdus, sed sublata clausula de mutuo auxilio.

GALLICVM primùm Ludouicus XI. pepigit, & septem millia Francorum annuæ pensionis singulis pagis largitus est; quod renouatum ab eius filio. Abruptum est ab Ludouico XII. vnde magnæ Gallis clades. Cum victis demum Franciscus I. illud renouauit, numerauitque singulis pagis duo aureorum millia, anno 1516. & firmiùs Lutetiæ post annos quinque coaluit. Per hoc fœdus, à Rege 200. Cataphractos, & 12. tormenta bellica cum impedi-

mentis accipere debent bello appetiti, eidem autem non pauciores sex millibus, non plures 16. mittere debent. Renouauit idem fœdus Henricus I I. à quo additum, vt militante Rege quotquot ipse vellet mitterentur. Idem confirmauere sequentes Reges, vnde saltem hoc boni enatum est, vt ipsis seruatam religionem debeamus in prælio ad Drocas, vbi supra virorum conditionem pugnaverunt.

§. 4. *Heluetiorum diuisio ex Religione.*

CATHOLICI CANTONES. {
 Lucernates: *de Lucerne.*
 Friburgij: *de Fribourg.*
 Salodoriij: *de Soleure.*
 Tugenses: *de Zug.*
 Vriij, seu Vranij: *d'Uri.*
 Vnderualdij: *d'Vnderuald.*
 Suitij: *les Suisses.*

PROTESTANTES. {
 Tigurini: *Canton de Zurich.*
 Bernates: *de Berne.*
 Basileenses: *de Basle.*
 Scaphufiani: *de Schaphouse.*

MIXTI. {
 Glaronenses: *de Glaritz.*
 Abbatiscellenenses: *d'Appenzeel.*

§. 5. *Tredecim Pagi Heluetiorum, les Treize Cantons des Suisses.*

TIGVRVM, seu Turigum: *Zurich*, quam urbem Fluius Limagus *Limmath*, separat in duas partes. Fuit hæc ciuitas hæresi Zuinglij deformata.
 R I - Griffenza: *Griffenzee*, ad lacum cognominem ex quo Fl. *Glar.*
 N V S Vitodorum: *Vinterthur*, à Sigismundo Tigurinis venditum; ad Fl. *Eulach.*
 P A - Steina: *Stein*, proprios habet magistratus.
 B ulachum: *Bulak*, bis conflagrauit vniuersum.
 G V S Eglisouia: *Eglisoun*, ad Fl. Rhenum vbi ponte iungitur.

le Canton
de
Zurich.

Kiburgium: *Kiburg*, caput Comitatus.
 Lauffa: *Lauffenberg*, ad catarractas Rheni.
 Harspurgum: *Harzburg*, celeberrimum ob Comites suos.
 DOMINIVM SAXENSE, } Forstega: *Forstleck*, castrum
 seu ALTI SAXI: *la Seigneurie de Sax, ou Hobesax.* } munitissimum, circumposi-
 ta regio fertilissima.

BERNA: *Berne*, Germanicè *Bern*, ab vrso sic dicta quem
 hîc cepere Venatores, in cuius rei gratiam hîc per-
 petuò aluntur duo vrsi, mas & fœmina. Sita est ad Fl.
Arolam Aar.

B E R-

Tobinium: *Zoffingen*, ad Fl. *Vviger*, in Argouia, iuxta
 quam sylua *Bonnald*, vnde abietes præceræ ad malos
 nauium.

N E N-

Arburgum: *Arburg*.

Peterlinga: *Peterlingen*, aliter *Payerne*.

Luppa: *Louppen*, oppidulum ad quod prælium memo-
 rabile commissum est.

S I S

Auenticum: *Auenches*, Germanis *Vviflispurg*,
 huius tractus olim nobilissima ciuitas, &
 primaria, nunc minuta vrbecula.

P A-

ROMA-

Laufana: *Lozane*, Episcopi antea sedes, vnde
 & lacus Lemanus nunc habet nomen: hîc
 quoque Academia.

N A

G V S

DITIO

Minnidunum: *Mouldon*, ad Fl. *Broye*, qui ca-
 dit in lacum *Murten*.

Neuidunum: *Nion*, castro firmatum: ita di-
 cta vrbs à Centurione Vespasiani, qui eam
 reparauit, cùm antè Beneuis diceretur.

le Canton
de
Berne.

le pays
Roman,
ou de
Vaux:

Ebrodunum: *Tuerdon*, ad lacum cognomi-
 nem, vrbs munita situ ob paludes.

Rotulum: *Rolle*, Baronix caput ad lacum *Le-
 manum*.

Vbiscum, vel Viuiacum: *Venay*, vnde iuris-
 dictio nomen traxit.

Morfea: *Morges*, iurisdictionis sedes.

Arburgum: *Aarbourg*.

erepta
Sabau-
do ab
Helue-
tius.

LVCERI-
NVS

PAGVS

*le Canton de
Lucerne.*VRIENSIS
PAGVS*Canton d'Uri,
à capite Vrsi
sylvestris in
stemmate,
quem Uri vo-
cant.*SVITIEN-
SIS

PAGVS

*le Canton de
Schunis,
vnde nomen
recens indi-
rum Helue-
tius.*SYLVA-
NIENSIS

PAGVS

*seu Vnder-
ualdiensis,
le Canton
d'Vnder-
wald.*

LVCERNA, seu Lacocerna, ad lacum Lucerinum vnde exit Fl. Vrsula *Ruff*, duos subiens lacus *Lucernerzée*, & *Vwaldstetzée*. Iuxta urbem mons Pilati, seu Fraoti, vulgò *Fracmont*, de quo in miraculis.

Sempachum: *Sempach*, ad lacum cognominem, iudicis sedes indigenæ, sed quæ eligunt Lucernates.
Suria: *Surzée*, ad prædictum lacum.
Villifouium: *Vvillifou*, ad Fl. *Vviger*.
Vikena: *Vvicken*, iuridica sedes.

VETVS VICVS, seu Altdorfium: *Altdorf*, vicus cultissimus ad Fl. *Vrsam Ruff*.

Betzelinga: *Betzeling*, vicus ubi Comitia fiunt, & magistratus eliguntur.

Mons S. Gothardi, *le Mont S. Gotard*, vulgò *S. Gotard*.

Vallis Lepontiorum: *le Val de Liuin*, quò mittunt iudicem tertio quoque anno Cantones.

SVITIA: *Schunis*, ad Fluvium qui cadit in lacum *Vwaldstet*.

Brumenum: *Brumen*, ad prædictum lacum, locus satis dives.

Arta: *Art*, dives pagus ferè ad lacum Tugiensem.

Crussenacum: *Crusnak*, vnde iurisdictio. Hi prædicti duo pagi à Comite Haberspurgio empti sunt à Suis, vt ditionem suam ad lacum extenderent.

SARNA: *Sarnen*, vicus cultissimus, cuius arx diruta initio belli.

Stantia: *Stantz*, seu *Stantzade*, olim primarius Cantonis locus, & ubi figillum Pagi servabatur.

Kerna sylva: *Kern*, vnde nomen Sylvanæ toti pagò inditum.

Alpenachum: *Alpenach*, vicus clade Austriorum initio belli memorabilis.

Viferlonium vicus: *Viferlon*, ubi Comitia pagi olim celebrabantur.

- TVGIEN-
SIS } Tvcivm: *Zug*, ad lacum cognominem, cuius in-
colæ diu pro suis dominis pugnauere.
- PAGVS } Chamum: *Cham*, vbi olim peculiare domini: ad
Canton de } prædictum lacum iacet.
Zug. } Fanum S. Volfangi: *S. Volfang*, fat cultus vicus.
- GLARO-
NENSIS } GLARONA: *Glaritz*, burgus peramplus, montibus
ferè vndique vallatus.
PAGVS } Riua, seu Valemstadium, vulgò *Valemstat.*
le Canton de } Suuandia: *Schuuanden*, vbi Comitiam huius Canto-
Glaritz. } nis conuocantur.
- ABBATIS-
CELLEN-
SIS } ABBATIS-CELLA: *Appen-zel*, burgus prædiues
PAGVS } quem Abbas S. Galli excitauit. Rebellarunt ci-
le Canton } ues, quia acerbius tractabantur à nobilibus per
d'Appenzél. } Abbatem missis.
- CLANXIA: *Clans*, castrum munitissimum iuxta vr-
bem.
- BASILEA: *Basle*, Germanis *Basel*, Rheno affixa qui
mediam secat, & diuidit in magnam & paruam.
LEENSIS } Parua trans Rhenum sita, & hanc alluit Fluius
PAGVS } *Vries*: Magna cis Rhenum rigatur Fl. *Birs*. Vrbs
le Canton de } tota cultissima, & ferè vbique picta.
Basle. } Vallenburgum: *Vallenbourg*, ad Fl. *Ergetz* cum ca-
stro *Alt-Vallenbourg*.
- SISSACHUM: *Sissach*, vnde regioni nomen inditum *Sif-
goun*.
- VARNESPURGUM: *Varnspurg*, Comitatus magni redi-
tus huic Cantoni addictus.
- FRI-
BVR-
GEN-
SIS } FRIBVRGVM: *Fribourg en Suisse*, populosa ciuitas in
4. distributa partes, ita dicta quasi *liber Burgus*, vbi
residet Episcopus Lausanensis.
- NIDOUIUM: *Nidou*.
- THUNUM: *Thun*, ad lacum cognominem, vbi ex eo
erumpit Arola Fl. *Aar*.
- PAGVS } Erlakum: *Erlak*.
Arbergum: *Arberg*.

Burgdorfium: *Burgdorf*.
 Remontium: *Remont*, aut *Romont*, Comitatus caput:
le Canton de Fri- bourg. Gueria: *Gruyers*, cap. Comitatus, vnde exquisiti casei,
 & fortè milites in historiâ nostrâ parum laudati.
 Corberia: *Corbers*.
 Brientium: *Brientz*, ad lacum cognominem, cuius ci-
 ues fortissimi.

SCAPHV- SCAPHVSIA: *Schaffouze*, ad Rhenum Fl. à quâ non
 SIANVS } procul eiusdem Fl. Catadupa terribilis: quare
 PAGVS } hîc merces exponi solent, & recipi scaphis, vn-
le Canton de Schaffouze. } de nomen vrbis.
 Noua Kilia: *Neukil*, versus Syluam nigram.

SALO- SALODVRVM: *Soleure*, Germanis *Solothurn*, ad Fl. A-
 DORIVS } rolam qui urbem in Magnam, & Paruam diuidit;
 PAGVS } hæc Lausanensis, illa Constantiensis Diœcesis est.
le Canton de Soleure. } In ea degit Legatus Regis Gallia.
 Oltena: *Olten*, ad Fl. *Aar*.
 Balistella: *Balistel*, burgus peramplus iuxta quem
 ferrum optimum excoquitur.

§. 6. De subditis Helueticorum qui ab iis communi iure reguntur.

OMNIBVS CAN- TONIBVS PRÆ- TER ABBATIS- CELLENSES obtemperant, quia nondum hi Fœderi Helueti- co adiuncti erant eum Heluetiis obuenerunt.	PRÆ-	PRÆFE- CTVRA	Luganum: <i>Lugano</i> , Ger- manis <i>Louuetz</i> , ad la- cum cognominem, vrbis plena nobilitatis.
	FE-	LOCA- NENSIS	
	CTV-	PRÆFE- CTVRA	Locarnum: <i>Locarno</i> , Ger- manis <i>Luggans</i> , ad la- cum Maiorem olim Verbanum.
	RÆ	LOCAR- NENSIS	
	ITA-	PRÆF.	Germanis <i>Mayental</i> , à Fl. Madiâ, vulgò <i>le Val de</i> <i>Madia</i>
	LI-	MADIANA	
CÆ.	PRÆF. MENDRISII	Mendrisium: <i>Gouern. de Mendris.</i> } <i>Mendris.</i>	

OCTO.

OCTO VETERIBVS CANTONIBVS, hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LYCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS; GLARONENSIBVS, & BERNATIBVS.

BADA, seu Aquæ Heluetiæ: *Baden*, seu *Oberbaden*, ad Fl. Limagum, vbi luculenta Balnea. In eâ sunt publica totius gentis Comitia.

BREMOGARTVM: *Bremgarten*, ad Fl. Vrsu *Ruff*, supra Lucernam, vrbs plena incolis ingeniosis.

MELINGA: *Melingen*, ad prædictum Fl. Vrsu.

Prædictis (præter Bernates) & AB-BATISCELLEN-SIBVS

RHENANA VALLIS
le Bailliage de Rhintal.

Rhyneggum: *Rhinek*, vrbs egregia.

Alterstettum: *Alstetten*.

SEPTEM VETERIBVS CANTO. hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LYCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS, & GLARONENSIBVS.

Pars TYR-GEÆ
partie du Turgouu.

FRAVENFELDVM: *Frauenfeld*, caput Turgeæ, multis gaudens priuilegiis.

Dieffenhouium: *Disfenhofen*, ad Rhenum.

Fines: *Pfn*, vrbecula antiqua.

REGVSCORVM PROVINCIÆ LIBERÆ, seu Comit. Rorësis, les Prouinces libres du Ruff, ou le Comté de Rore.

Meienbergû: *Meyenberg*.

Richensea: *Richsée*.

SARVNETES
le Comté de Sargans.

Sarenugantium, seu Sargantium: *Sargans*, ad Fl. Saram, quæ vox Anserem sonat.

Riua: *V allenstat*.

VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS & GLARONENSIBVS

Rapersuila: *Rapperschwil*, Comitatus ad lacum Tigurinû.

VRIIS, SVITIIS & VNDERVALDIIS.

ITALI-CÆ PRÆ-FECTV-RÆ

BILITIO-NENSIS PRÆ-FECTV-RÆ

Bilitionum: *Bellizona*, olim Comitum Misauciorum; ciues sese dederunt Heluetiis anno 1422.

VALLIS PALENSA } Satis ferax.

RIPARIA } Exigui admodum prouentus.

	PRÆF. VRBANA	{	Urbā: Orbe, ad Fl. cognomi-
	Bailliage d'Orbe.	}	nem.
BERNA-	PR. GRAN-	{	Granfonium: <i>Gransen</i> , Germanicè
TIBVS	SONIANA		
	Bailliage de		feliciter pugnauit, & impedimenta
	Gransen.		perdidit.
&	PR. MO-	{	Moratum: <i>Morat</i> , clade Burgundici
	RATENSIS		
FRIBVR-	Bailliage de		Heluetiis vinci se posse intelle-
	Morat.		xit.
GIIS.	PR. SCHVARTZEN-	{	Schuuarzenburgum: <i>Schu-</i>
	BVRGENSIS, Bailliage		
	de Schuuarzenbourg.		burgum.
SVITIIS	PRÆF. GASTALENSIS	{	Gastalum: <i>Gastal</i> .
& GLA-	Bailliage de Gastal.		
RONENSI-	PRÆF. VSNACENSIS	{	Vsnacum: <i>Vznach</i> .
BVS.	Bailliage d'Vznach.		

§. 7. De sociis Heluetiorum.

SINGVLATIM postea agemus de Rhætis, & Valesiis qui præcipui sunt Heluetiorum socij, de reliquis in præsentia tractabimus.

EPISCO-	Mersburgum: <i>Mærsbourg</i> .		
	Arbor felix: <i>Arbon</i> .		
PVS	Episcopi Cella: <i>Bischofszell</i> , ad confl. Sitteræ, & Tur-		
	gi Fl.		
CON-	Cæsar's sedes: <i>Keiserstiel</i>	{	ambo oppida Comitatus
STAN-	Clingenouiu: <i>Clingenouu</i>		
	Rinouium: <i>Richenauu</i> , Abbatia diues.		
TIEN-	Curzacum, seu vicus Certiaci: <i>Zurzach</i> , à M. Iunio		
	Certo Nobili Romano, qui hîc iacet, nomen accepit.		
SIS.	Bollinga: <i>Bollingen</i> .		
EPISCO-	Bruntrutum: <i>Porentru</i> , Germanicè <i>Bruntrut</i> , seces-	{	sus Episcopi, licet in diuinis pendeat hic locus à
PVS	Bisuntino Archiepiscopo.		

- BASI- } Bonna villa: *Nuuenstal.*
LEENSIS } Delmontium: *Delmont.*
- ABBAS } Fanum S. Galli: *S. Gal*, in Turgeâ vrbs diues sic dicta à
S. GALLI } S. Gallo, quem S. Columbanus ægrum hîc reliquit.
Imperij } Villa: *Vvill*, vbi palatium luculentum Abbatis.
Prin- } COMITAT. TOGGENBURGENSIS } Licchtenstega arx:
ceps. } *Comté de Toggenbourg.* } *Licchtensteg.*
- PRINCI- } Neocomum: *Neufchastel*, Germanicè *Neunbourg*, ad
PATVS } lacum cognominem, vbi palatium eximium D. de
NEOCO- } *Longueville*, qui hinc Princeps. Incolæ audaces in pri-
MENSIS } mis, vulgò *les Auanturiers de Neufchastel.*
Princip. } Landeronium: *Landeron*, vrbs in palude.
de Neuf- } COMITATVS VALLANGINVS: *le Comté de Vallangin*,
chastel. } constans ex 4. vallibus in monte Iurasso.
- BIPENNIENSIS, seu Biennensis: *Bienne*, in Episcopatu
Basileensi, cuius ciues imperant valli S. Immerij de
S. Immer, aliter *la Seigneurie d'Aérgue.*
- MVLHVSIIENSIS: *de Mulhausen*, in Sunggouîâ par-
te superioris Alsatix, vrbs Imperialis ad Fl. *Ill.*
- ROTEVILLANA: *Rotuuil*, vrbs Imperialis in Sueuiâ.
- GENEVENSIS, vrbs Geneua antiquissima: *Geneue*, ad
os Laci Lemani, supra quam rupes dicta Neptuni
Neiston. Aurelia Allobrogum dicitur à recentiori-
bus quasi Aurelius Imp. eam repararit, nugæ. Ab
eâ nomen habet nunc Lacus Lemanus, qui variis
item nominibus appellatur *de Morges*, *de Lausanne*, *de*
Thonon, *d'Enian*, ab urbibus ei affixis, 17. leucas
longitudinis, 6. maioris latitudinis habet: de eo
plura in Galliâ antiquâ diximus.

CAPVT V.

De Valesis, le Valais.

V ALLENSES in Notitia Imperij dicuntur, vbi olim Seduni &
Veragri. Hîc maximè crescit arbor larix, cuius Cæsar me-
minit. Episcopus Sedunensis se totius huius tractus Comitem vo-

H ij

cat: is autem eligitur à Canonicis, & legatis superioris Valesiæ. Tradunt autem Annales huius Regionis donatum esse hunc Comitatum Episcopo à Carolo Magno, quòd hic edoctus ab Angelo impetrasset Imperatori secreti alicuius peccati remissionem. Est autem Princeps Imperij, & habet ius gladij, quæ priuilegia ei confirmata sunt à Carolo IV. imò & V. in gratiam Martini Schinneri optimè de se, & Imperio meriti.

V A L E S I A
S U P E R I O R

le haut Valais,
diuisa in 7. Iurisdictiones, quas vocant *Zenders*, quarum hæc præcipua loca.

SEDVNVM: *Sion*, Germanis *Sitten*, caput totius regionis, hîc castrum duplex, statio gemina Episcopi æstate, & hyeme.

GOMESIA: *Gomps*, ad montem S. Gothardi.

BRIGIA: *Brig*, amplus burgus vbi balnea.

VESPÏA: *Vesp*, burgus vbi cristalli fodinæ.

RARONIVM: *Raron*, seu *Raren*, vbi argenti & cristalli fodinæ.

LEVCIÀ: *Leuck*, amplus burgus iuxta quem balnea.

SIDERIA: *Siders*, vnde vina exquisiti saporis: hinc quoque croci plurimùm euohitur.

V A L E S I A
I N F E R I O R

le bas Valais,
in sex partes diuisa, quas Banerias vocant.

CONTEGIVM: *Gondes*, aut *Godes*, vino, croco, & cristallo celebre.

ARDONIVM: *Ardon*.

SALONIVM: *Salion*.

INTRAMONTIVM, *Andremont*, seu *Antremont*, vbi aliquot venæ argenti, multæ lithanthracis.

MARTINIACVM, olim *Octodurus*: *Martinach*, vbi ferrum optimum excoquitur.

Fanum S. Mauritij olim *Agaunum*: *S. Maurice en Valais*, vbi porta vndequaue vallata rupibus, quâ tota clauditur Regio.

P R Æ F E C T U R Æ
E R E P T Æ
S A B A V D O,
Bailliages de Saouye.

Monteum: *Montech*.

Vallis Alpium: *Hochstal*, aliter, *val d'Aux*.

duæ Præfecturæ creptæ Sabauda superioribus bellis, tertia Iuianum reddita Emmanueli Philiberto.

CAPVT VI.

De Rhæti, les Grifons.

RHÆTORVM nomen Grifonibus relictum est, licet illi longè plus terrarum occupassent, vt ex antiquâ Geographiâ constat: ideoque à peritioribus non Rhæti nudè, sed Rhæti Alpini nuncupantur. Postea Cani dicti sunt, & in præsentia ab eruditis Cani fœderati appellantur. Vnde autem Grifonum acceperint nomen incertum: similius vero sic dictos esse à pannis cinericij coloris, seu grifacei quo induti erant legati primæ partis cum in fœdus conuenerunt. Tota Regio montibus horret, ideoque aspera, & sterilis, quare non malè Legatus Gallicus hîc montes superbix, valles miserix se reperisse dictitabat, alludens ad superbos Gentis illius mores. Tota est egregiè munita contra hostium impetus, habetque quatuor duntaxat angustos aditus, qui per 20. homines facillè seruari possunt, 1. per Comensem lacum in Italiam. 2. per vallem Camonicam in Venetam diuisionem. 3. per vallem Oeni in Comitatum Tirolensem. 4. In Heluetios, & Suabiam per pontem Curix. Post varia inter se fœdera Grifones tandem omnes sociati sunt anno 1471. in loco *Vatzerol*, in ditione *Belfort*, ac demum nostra ætate anno 1613. statuerunt vt omnes conuenerent quotannis in festo S. Ioan. Baptistæ: & hæc Comitia vocant *Bundstag*, vbi pars superior mittit 28. Legatos, Cathedralis 24. 10. Iurisdictionum 15. cum Cancellario & lictore. Cum Gallis coniuncti sunt eodem fœdere vnà cum Heluetiis, & cum iis militant Regi, plerumque tamen legionem separatam efficiunt.

§. I. Grifones Fœderati.

<p>FOEDVS SVPERIVS seu CANVM, Germanicè OBERPVNT,</p>	}	<p>ILIANTVM: <i>Ilantz</i>, ad confluentias Fl. Glenner in Rhenum, & vbi Rhenus collectis fontibus verè incipit esse Rhenus. Desertinum, seu Discentisum: <i>Dessentitz</i>, ad Rhenum Abbatia celebris, cuius Abbas loci Dominus cum iure monetæ percutiendæ. Tronum: <i>Trums</i>, aut <i>Tront</i>, vbi Comitia huius</p>
---	---	--

H iij

- fœderis celebrantur.
- la Ligue Grise,* Rhætium castrum: *Ratzans*, vnde Baro nomen habet, locus sat munitus.
- in 22. discretum partes. Rogoretum: *Rufflée*, seu *Rogoretz*, in valle *Galança*, Comitum *de Maxos*, vbi palatium à Triuultis excultum.
- FOEDVS CATHEDRALE, seu DOMVS DEI,
- Germanicè GOTTHOVSPYNT,
- la Ligue de la Maison Dieu,*
- ob Episcopum, diuisum in 21. Communitates.
- CVRIA: *Coire*, Germanicè *Chur*, ad Fl. *Plesfur*, incolæ dicunt antea dictam esse *Imburgum*: Episcopus Imperij Princeps.
- Tinitionum, seu Tinetio: *Tenczon*, aut *Tintzen*.
- Imum castrum: *Tiffen Casten*.
- Heremusium: *Remuff*, in Engadinâ superiore, vbi & castrum *Trasp*, locus vterque ditionis Austriacæ.
- Suntium: *Zutz*, ad Fl. *Oenum* in Engadinâ superiore.
- Auerensa: *Auers*, nonnullis *Anuers*, sed corruptè.
- FOEDVS X. IURISDICTIONVM,
- Germanicè ZEHEN-GERICHTENPVNT
- les dix Droictures,*
- quarum 8. Præfecturæ reguntur à Præfecto Rheto, quem Austrius deligit, aliæ duæ à Præfecto quem Grifones mittunt.
- DAVOSIVM: *Tafâs*, vicus in quo curia huius fœderis.
- Albanoua, seu Belforia: *Aluinau*.
- Barpona, seu Coruantia: *Churual*, Abbatia ad Fl. *Raboff*, vnde hærefis fermentum prodit in hæc loca.
- Prælonga: *Languis*.
- Fanum S. Petri: *Sant-peter in Schansil*.
- Cœnobium in valle Rhætici: *Klosterlein im Prettigou*, seu *Retigou*.
- Castellum, vel Ienatia: *Castelz*, vbi residet gubernator selectus ab Austriaco, qui octo Iurisdictionibus ius dicit Austriorum nomine.
- Acceria: *Schiers*.
- Maia-villa, seu Lupinum: *Meyensfeld*, à qua non procul balnea calida, vbi Præfectus Grifonum ius dicit duabus Iurisdictionibus.
- Malansia: *Malans*, ad Fl. *Langarum Languart*.

§. 2. Grifonum subditi.

<p>VOLTURINA VALLIS, <i>la Vallée,</i> ab alijs diuisa in sex Præfecturas: prædictis enim quinque, quarum vrbes tantum protulimus, aliqui addunt BORMIENSEM.</p>	<p>TERTIANA SUPERIOR Terzero de Sopra, <i>le Tiers de dessus, ou de Tirano.</i></p>	<p>TIRANVM: <i>Tirano</i>, ad Fl. <i>Adda</i>, à quo non procul castrum vbi nobiles familiaria; est quoque Præfecturæ caput.</p> <p>TELLIVM: <i>Tell</i>, seu <i>Teglio</i>, aut <i>Teio</i>, alterius Præfecturæ caput; ab hac vrbe Regio nomen traxit.</p>
	<p>TERTIANA MEDIA Terzero de Mezo, <i>Tiers du milieu, ou de Sondrio.</i></p>	<p>SONDRIVM: <i>Sondrio</i>, Germanis <i>Sonders</i>, ad Fl. <i>Maler</i>, vbi Prætores totius Prouinciæ degunt; vrbs satis lepida, & caput totius Regionis.</p>
	<p>TERTIANA INFERIOR Terzero de Sotto, <i>Tiers d'embas, ou de Morbegno.</i></p>	<p>MORBENIVM: <i>Morbegno</i>, ad Fl. <i>Bitto</i>, aut <i>Bitter</i>, Præfecturæ caput.</p> <p>TRAHONIVM: <i>Trahona</i>, paulo supra <i>Addæ</i> ripam.</p>
<p>BORMIENSIS REGIO <i>le Pays de Bormio,</i> diuiditur in quinque municipia, vulgò <i>Cömunautcz.</i></p>	<p>BORMIVM: <i>Bormio</i>, ad confluentias <i>Addæ</i>, & <i>Fredolfi</i>, Germanis <i>Vorms.</i> <i>Iuga Rætica: le mont de Braulio.</i></p>	
<p>COMITATUS CLAVENENSIS, <i>le Comté de Clauen, ou de Chiauen.</i></p>	<p>CLAVENNA: <i>Clauen</i>, aliter <i>Chiauenna</i>, vrbs lepida firmata castro, mercatoribus diues quia hic transitus ex Germaniâ in Italiam.</p> <p>PLVRIVM: <i>Pleurs</i>, aut <i>Plurs</i>, & <i>Piur</i>, aliàs Præfecturæ caput, vrbs tota obruta est monte.</p> <p>Ripa: <i>Ripa</i>, aliter <i>Mesuola</i>, vbi merces exponuntur, hic ab Hispanis arx excitata erat.</p> <p>Fanum S. Iacobi: <i>S. Giacomo</i>, ad Fl. <i>Livo</i>.</p> <p>Samolicum: <i>Samolico</i>, ad lacum <i>Clauennam</i>, burgus nitidus, & cultus.</p>	

§. 3. *Grisonum socij.*

DOMINIVM HALDEN-
STINENSE, *Seigneurie*
d'Haldenstein. } Haldenstinum, seu pendens petra: *Hald-*
denstein, dominum habuit suum, sub
tutelâ & patrocínio Grisonum; ca-
strum ad Rhenum, vbi & ponte iun-
gitur, olim Lantium pagus.

DOMINIVM FROEBERGENSE, } Ragatium: *Ragatz*, ad Fl. *Caming*,
Seigneurie de Freuenberg, } qui mox in Rhenum cadit.
ad Austrios pertinet. } Fabarium: *Pfeuertz*, Abbatia.

VALLES IVRIS } Munstafunstadia, *Munstafunstal*, nobis Monta-
TIROLENSIS } *fun*, & Clostalia *Klosterstal*.

BRETIGOVIA } *le Brettigon*, aliter *Prettigon*, & *Rettigon*, vbi ca-
stellum *Castelz*.

CAPVT VII.

Austrasia, le Vesterich.

AVSTRASIA *l' Austrasie*, vox corrupta pro *Oostreich*, cui oppo-
nebatur *Vestrbik* Neustria, quibus verbis appellabatur Fran-
cia Orientalis, & Occidentalis. Porrò de terminis huius Austrasie
non est facile statuere, cum aliquando restricta sit, aliquando
dilatata. Latissimè sumi videtur in controuersia Dagoberti & pa-
rentis eius Clotharij. Postea Scaldi, Mosâ, Rheno fluiuis, & Vo-
geso restricta est, & tum diuidebatur in superiorem & inferiorem.
Inferior, dicta etiam *Mosellana*, & *Tullingia*, Lotharingæ ferè re-
spondet, reliquæ ditioes in Septentrionem, superioris erant. De-
mùm coërcita est ad tres Regiones quas tibi exhibemus. In eâ
olim non tantùm numerabatur Palatinatus Rheni, sed & ditioes
Vasgonu, & *Hunfrunch*; verùm duarum illarum periere limites.

PALATINATVS RHENI, non accepit nomen à voce *Pallas*, seu
Capellatio, cuius meminit Marcellinus; quoniam erat ille versus
castellum Cattorum, & Mattiorum, sed aut à voce *Pfalz*, quæ *Iu-*
risdictionem sonat, cum inter Iurisdictiones esset hæc nobilissima:
aut à Castello *Pfalz*, in medio Rheno, quod fuisse putat Clue-
rius

rius palatium Regis Francorum. Huius tractus Dominus olim Elector erat ipsi Imperatori terribilis; nam educere poterat centum hominum millia; sed victus ditionem suam omnino perdidit, atque Electoratus eius Bauaro attributus, Palatinatus autem Hispano cēssit. Incolæ huius Regionis parum in fide constantes esse perhibentur; nam intra centum annos quater mutauere religionem.

SPIRENSIS EPISCOPATVS, pars olim Palatinatus, nunc ab eo discerptus, itēmq̃ ditissimus: verūm ab Episcopis alienata bona, qui minū religionem quā parentes, & affines curabant: etiam vltra Rhenum extenditur, vbi pars eius munitior.

DVCATVS BIPONTINVS, paruos admodum redditus Duci suo exhibet, & tamen mirum est quā multas copias Hæreticis superiori sæculo indidem Dux Volfangus adduxerit. Constituitur in Regione *Vasgonu*, cuius perire limites.

- HEIDELBERGA: *Hildeberg*, quæ vox montem Myrtorum sonat, potens ciuitas cum arce ad Necarum Fl. *le Necker*, Academiam olim illustrem habuit.
- PALA- VORMATIA: *Vormes*, vrbs Imperialis caput Comitatus ad Rhenum.
- TINA- Oppenheimum: *Oppenheim*, vrbs Imperialis ad Rhenum, in colle, situ non absimili ab Hierosolymitano: Palatino oppignerata à Ludou. Imperatore.
- TVS Cæsaropolis: *Keisers Lautern*, vrbs quoque Imperialis ad originem fluuij *Lautern*, vnde & dicta, oppignerata ab eodem Imp.
- RHE- Simera: *Siemerem*, Principatus caput in Regione *Hunf-ruk*.
- NI Birkenfeldia: *Birkenfeld*, Palatinatus caput in eādē Regione.
- Gelhusium: *Gelhausen*, vrbs Imperialis non procul à Francofurto, Palatinis tandem vendita à Comitibus Dominis.
- Vislochium: *Visloch*, non procul ab Hildebergâ.
- Ladenburgum: *Ladenbourg*, ad Fl. Necarum, hortis amœnissimis obuallatum, ditionis Spirensis & Palatini.

GERMANIA CISRHENANA.

Quamquam olim Gallia Rheno Flumine à Germaniâ disterneretur, Germaniam tamen in Galliâ ipse Ptolemæus agnuit. Subsequentibus autem temporibus, & Imperio ad Germanos devoluto, quinque amplissimæ ditiones ex Galliâ decerpæ sunt, vt Belgicæ taceam, quarum hæc tibi prima proponitur delineatio.

AVSTRASIA
le *Vveſſerich.*

Palatinatus Rheni: *le Palatinat du Rhin.*
Ducatus Bipontinus: *Duché de Deux Pons.*
Episcopatus Spirensis: *l'Eueſché de Spire.*

ELECTORALES
ARCHIEPISCO-
PATVS, *les trois*
Electeurs Eccleſia-
ſtiques.

Colonienſis: *le Colonois.*
Moguntinus: *le Moguntinois.*
Treuirensis: *le Treuinois.*

REGIONES
CONTROVERŒ
les pays debattus.

Ducatus Cliuenſis: *Duché de Cleues.*
Ducatus Iuliacenſis: *Duché de Iulliers.*
Leodiensis Ager: *le pays Liegeois.*

LOTHARINGIA,
la Lorraine:
Imperialis aliàs,
vt nunc Francici
iuris.

VERA vbi Nanceium: *Nancy.*
Ducatus Barenſis: *le Barois, ou Duché de Bar.*
III. EPISCO-
PATVS, *les* } Metenſis: *le pays Meſin.*
} Virdunēſis: *l'Eueſché de Verdun.*
} Tullenſis: *l'Eueſché de Toul.*

ALSATIA
l'Alſace,
nunc quoque
magnâ ex parte
iuris Francici.

Superior: *la haute.*
Inferior: *la baſſe.*
Briſigauia: *le Briſgæu.*
Sundgouia: *le Sundgæu, ou Comté de Ferrette.*
Comitatus Montis-pelgardii: *le Comté de Mon-
beliard.*

le Palatinat du Rhin,

Manhemum : *Manheim*, fortè arx Nica cuius meminit Marcellinus ad confluent. Rheni, & Necari.

Cruzenacum : *Cruzenak*, cum castro in Regione *Hunsiuk*; antea Comitum de *Spaheim*.

Frankendalia : *Frankendal*, vndecim aggeribus munita ab Hæreticis Flandris, iugum Hispani refugientibus : ad eam Alueus Rheni deriuatus est.

Palatium : *Pfalz*, in Insula Rheni è regione *Cub*, vnde Regioni nomen quidam trahunt, vt præmonuimus.

DVCA-TVS BIPONTINVS

BIPONTIVM : *Deux Pons*, aliter *Double pont*, Germanicè *Zuueybrucken*, vrbs satis culta.

Horbachium : *Hornbach*, olim monasterium nobile, nunc à Ducibus in Collegium conuersum.

Bifchium : *Bisch*, Comitatus caput, antea Palatinæ ditionis.

le Duché des Deux-Pons.

Limpachum : *Limpach*.

Limburgum : *Limburg*.

Landstadium : *Landstad*.

Ulma : *Vlm*, ad Fl. cognominem qui cadit in *Lautern*.

EPI-SCO-PATVS

SPIRA : *Spire*, Germanis *Spier*, multis Imperatorum tumulis decorata, cameræ Imperialis sedes.

Novostadium : *Neustat*, ad Fl. *Lautern*, vbi Collegium nobile à Palatino aliàs conditum.

Turkimum : *Turkeim*, vrbs Imperialis, ab aliis in Alfatia collocatur.

SPI-

Germesinum : *Germesin*, locus ad Rhenum munitissimus.

REN-

Visseburgum : *Veissenbourg*, cuius tractus dicitur *le Mundat*; hinc nobile monasteriū cuius Abbas est Præpositus Imperij *le Præuost*; ab aliis accèsetur Alfatia.

SIS,

Tabernæ-Rheni : *Rhein-Zabern*, ad Fl. Rhenum.

l'Euesché de Spire.

Landauia : *Landau*, vrbs Imperialis in Regione *Vasgouu*, vbi vini nobile emporium.

Philippopolis : *Phlisbourg*, antea burgus *Vdenheim*, sed ab Archiepiscopo Treuirensi, simul Episcopo Spirensi, excitata magnis impensis, non procul à Rheno.

CAPVT VIII.

Archiepiscopus Electorales.

QVAMQVAM eorum Electorum ditio etiam vltra Rhenum porrigatur, hic tamen in veterè Galliâ constituitur, quoniam magnâ ex parte huc spectat. Porrò de dignitate singulorum suprà egimus.

TREVIRENSIS ditissimus ob portoria quæ exigit ex Rheno, & Mosella: multos habet nobiles sibi subditos, & quoad Ecclesiæ regimen Episcopos tres Lotharingæ: est quoque Spirensis Episcopus in præsentia.

MOGVNTINVS paucis locis cis Rhenum imperat, sed trans Rhenum pluribus regionibus eius ditio implicatur. Habet aliquid pariter in Hassiâ & Thuringiâ: Episcopos autem suffraganeos Vormatiensem *de Vormes*, Spirenses *de Spire*, Argentorantensem *de Strasbourg*, Curientem *de Coire aux Grisons*, Paderbornensem *de Paderborn*, Halberstadiensem *d' Halberstad*, Herbipolitanum *de Vvurtzbourg*, Aichtadiensem, *d' Aichstad*, Verdenses *de Verden*, Hildeshimenses *d' Heildesheim*, Constantiensis *de Constance*, Augustanum *d' Ausbourg*.

COLONIENSIS, non tantum aliquot habet vrbes nobiles cis Rhenum, sed sibi Ducatum Vestphaliensem arrogat, reuera Comes est Anspergensis. Eius suffraganei sunt Leodiensis *de Liege*, Monasteriensis *de Munster*, Mindensis *de Minden*, Osnabrugensis *d' Osnabrug*. Nunc simul & semel possidet Episcopatus Leodiensem, Monasteriensis, Paderbornensem, & Hildeshimensis cum præpositurâ Stableni.

ARCHI-EPISCO-
PATVS

TREVI-
RENSIS

TREVIRI: *Treues*, Germanicè *Trier*: ibi palatium antiqui & firmissimi operis. Liberam se dicit & Imperialem reclamante Archiepiscopo.

Sarburgum: *Sarburg*, ad Fl. Sarum *Sar*, in quo pisces plateæ Aufonij, nunc *plateis*: in Regione *Vestrik*, vrbs Imperialis, sed iuris iam Archiepiscopalis.

Boppardia, aliàs *Bodobriga*: *Boppart*, seu *Bopparten*,
I iij

- non procul à Rheno ab Henrico VII. Archiep.
oppignerata, iuxta castrū dictum Domus Regia.
Veldentium: *Veldentz*, caput Comitatus in Re-
gione *Hunfruk*.
- Palatiolum: *Pfalz*, ad Mosellam, vulgus credit à
Cæsare conditum.
- Veselia inferior: *Ober-Vesel*, tribuitur malè ab aliis
le Treirois. } Palatino, ad Rhenum sita est.
- Hermanstinum: *Hermanstein*, munitio Germaniæ
firmissima, opposita Confluentiæ, olim *Ehrenbre-
chtesn*.
- EIFFEL- } Confluentiæ: *Coblenz*, vbi Mosella ca-
dit in Rhenum.
DIA, pays } Vitelicum: *Vistich*, vbi ferè degit Ele-
d'Effeld. } ctor.
- Mons Regalis: *Mont-real*.
- MOGVNTIA: *Mayence*, Germanis *Moen*, penè ad
confluentias Mœni, & Rheni: vrbs perantiqua,
ARCHIE- hoc sæpe sæculo capta, sæpe recepta.
- Bingium: *Bingen*, vbi Fl. *Naldi*, seu *Nab*, cadit in
Rhenum. Iuxta hanc urbem in medio Rheno
- PISCO- Turris Murium, vulgò *Meustheur*, vbi Archiepi-
scopus, qui pauperes combusserat, voratus est à
muribus.
- PATVS Aschaffenburgum: *Aschenbourg*, seu *Aschbourg*, ad
Mœnum, hic palatium egregium Electoris, vbi
æstate commoratur.
- MOGVN- Frideberga: *Fridberg*, in Vetterauiâ, vrbs olim Im-
perialis.
- TINVS Hæsta: *Hæst*, seu *Hofst*, vbi Nidda & Mœnus con-
fluunt: habet castrum, & nobile portorium.
- Rhineca: *Rhinek*, caput Comitatus, alio nomine
Lbor.
- Miltenburgum: *Miltenbourg*.
- Fritzlaria: *Fritzlar*, in Hessiâ.
- Omeneburgum: *Omenebourg*, versus Hessiam.
- Gelnusa: *Gelenhausen*, vrbs Imperialis.

- RHIN- { Ernefeldia: *Ernfeld*.
 GAVIA { Aquæ calidæ, seu *Visbadium*: *Visbaden*, quò
 le Rhin- } confluunt multi ægri, hæ enim aquæ saluta-
 gau. } res in primis.
- le Mo- EISFELDIA { Empta ab Archiepiscopo olim à Comitibus
 gunti- le pays } de *Glichestein*. Hic mons *Stufferbegus*, vbi
 nois. } d' *Eisfeld* } aliàs idolū *Stuffo* ex quo dæmon loqueba-
 } ou d' *Ei-* } tur, què *S. Bonifacius* reddidit elinguem.
 } chsfeld. } *Dudderstadium*: *Dudderstad*.
- Erfordia: *Erford*, in *Thuringia* cum aliquot aliis locis
 olim, sed commutati sunt cum *Saxone*, & assignati re-
 ditus in *Palatinatu*.
- COLONIA: *Cologne*, Germanis *Coln*, vrbs duplici muro
 & fossa munita, ditissima, & monasteriis refertissima,
 A R- prima vrbiū Rusticarum Imperij.
 CHI- Diuitense mūnimentum: *Duitsch*, in altera *Rheni* ri-
 pa è regione *Colonix*.
- Bonna: *Bonne*, Germanis *Boon*, in planitie fertilissimâ;
 EPI- hęcque sæpè commoratur *Electo*r.
- Brielium: *Briel*, seu *Bruel*, castello egregio decoratum,
 SCO- *Electoris* quoque sedes.
- Zontium: *Zoont*, seu *Zonsk*, portorium *Archiepiscopi*
 P A- nobile ad *Rhenum*: quare hęc castrū egregiè munitū.
- Nouesium: *Nuys*, olim ad *Rhenum*, nunc ad *Fl. Erps*,
 T V S paulò antequam cadat in *Rhenum*: in historiis cele-
 berrimum est.
- Andernachum: *Andernach*, loco peramæno vrbs sita,
 CO- vbi *Electo*r frequentissimè degit.
- Rhinoberga: *Rhinberg*, à quibusdam *Cluensi Ducatui*
 LO- annumerata, vnde & decerpta est: præsidium *Hispa-*
 num habet, sed portorium est *Electoris*.
- NIEN- ANSPERGA: *Ansperg*, ad *Fl. Roer*
 S I S concessa à *Godefrido* eius
 } Comite & pœnitete quòd
 } Arch. iniuste vexasset: hęc
 } palatium ære tectum, vbi
 } *Electo*r aliquando commo-
 } ratur.
- le Colo- COMITATVS ANSPER-
 GENSIS, le Comté d' *An-*
 } *sperg*, aliter le pays de
 } *Langrie*, seu *Angern*
 } Germanicè.

PRÆPOSITURA STABLENSIS: *Stablo*, versus Luceburgum cum Regiunculâ fertilissimâ.

CAPVT IX.

Regiones Controversæ, les pays debattus au deçà du Rhin, & *Episcopus Leodiensis*.

OLIM Dux Cliuensis possedit regiones omnes, quæ postmodum tantâ contentione ab eius hæredibus prensatæ sunt, Ducatus Iuliacensem, Bergensem seu Montensem, Comitatus Marchiæ, & Rauenspurgi cum Dominio Rauenstino. Sed Ioannes Guilielmus Dux vltimus moriens cum hæreditate multa bella suis successoribus reliquit, hoc est Marchioni Brandenburgico, & Duci Neoburgensi *de Neubourg*: huius enim partes fouebant Hispani, illius Bataui. Sed cum diu inter duos populos certatum esset, tandem sic fœdus percussum est inter Principes, vt Dux Neoburgensis Ducatus Bergensem, & Iuliacensem retineret, reliqua Brandenburgicus auferret: Hispani seruaurent Iuliacum, Sittardum & Orsoy, Bataui Emmerichum, Reesum, & Veseham, donec à Principibus, quibus opem tulerant, satisfaceret. De Ducatu Bergensi, & Comitatu Marchiæ agemus in Vestphaliâ.

EPISCOPATUS LEODIENSIS regione perferacis situs, quem aliqui malè Belgio attribuunt, certè in illud procurrit. Eius ditionis Dynasta Imperij Princeps est, & à populo deligitur ex Capitulo S. Lamberti, postea que à summo Pontifice confirmatur. Quàm sæpe autem hi populi contra Dominum suum rebellarint, & quàm grauitè multati fuerint ex historiâ Gallicâ repetes. Partes quoque aliquæ Lucenburgici, Namurcici, & Hannouici tractuum ad eum pertinent, & in illos excurrit eius ditio.

D V- } IULIACVM: *Iulliers*, Germanis *Gulik*, ad Fl. *Roer*, seu
C A- } *Ruer*, castello munita ciuitas in rupe sito extra cunicu-
T V S } lorum ductum.

I Y- } Aquisgranum: *Aix la Chapelle*, Flandris *Aken*, Germa-
L I A- } nis *Sack*, olim Imperatoris Caroli Magni delicia.
C E N- } Quidam sic dictum volunt, vel ab Aquis, vel pala-
tio Grani cuiusdam, qui sub Hadriano hîc sedit.

S I S

S I S

Sittartium : *Sittart*, iam in ditione Hispanâ, donec pecuniâ redimatur à Neoburgensi.

le Duché de Juliers.

Durenium : *Duren*, olim Marcodurum, celebris obsidione Caroli V. ad Fl. *Roer*.

Herculanium : *Erckelens*, quamquam Gueldriæ sit, huc vulgò refertur.

Kerpenum : *Kerpen*, ad Fl. *Erp*, aliter *Kerpen Blanchuisen*.

Zulpikum : *Zulpik*, ad Fluvium cognominem.

D V-

C I S

CLIVI : *Cleues*, Germanicè *Cleef*, ita dicta quòd inter Cliuos, seu Montes pendere videatur, ad Rhenum ubi se scindit in duo Brachia.

C A-

R H E-

Orfouium : *Orfoy*, locus permunitus, ob aggerem ramis, & radicibus implicitum.

T V S

N V M.

Geneppum : *Gemp*, ad confluentias *Niers*, & *Mosæ*, à Batauis ereptum Hispano, cum castro firmissimo.

CLI-

Burikum : *Burik*, è regione *Vesel*, munitissimum aggeribus.

VEN-

Santena : *Santen*, regione perferaci non procul à Rheno.

S I S

TRANS

Emmerikum : *Emmerik*, magna vrbs ad Rhenum & diues, ubi Batauicum præsidium.

Duisburgum : *Duisburg*, ad Fl. *Roer*, priusquam in Rhenum cadat, ubi quoque *Angre* Fl. *Roer* permiscetur, vnde regio pascuis abundat.

Duché de Cleues.

R H E-

Reesium : *Rees*, vrbs situ firmissima Batauorum, quia aquis ad libitum circumfundi potest.

N V M.

Veselia : *Vesel*, seu *Vnder-Vesel* inferior, ferè ad confluentias *Luppia*, & *Rheni*, quas duæ munitiones prætexunt.

Holtium : *Holt*, versus *Marchia* Comitatum.

DOMINIVM RAVEN-
STINVM, la Seigneurie
de *Rauenstein*.

Rauenstinum : *Rauenstin*, paulò supra *Graue*, ad *Mosam*, iuris *Brandenburgici* ex fœdere cum *Neoburgico*.

Parall. Geogr. Tom. II.

K

- LEODIVM: *Liege*, aliter *Leodicum*, ita dictum à Legionem Fl. urbem influente, non à legione quam cecidit Ambiorix; Germanis *Luttik*, Flandris *Luych*. Vrbs olim malè multata à Dominis suis, nunc diues quia Gallorum, Flandrorum, & Germanorum nexus. Mille passibus ab vrbe mons *Caprimontium Cheuremont*, vnde arx deiecta, in quâ Tyrannus per Episcopum interfectus est.
- P A- Tungri: *Tongres*, Germanicè *Tongerren*, ad Fl. *Iecker*, seu *Leker*, vnde Episcopalis sedes Leodium translata, vrbs perantiqua, & varias experta vices.
- T V S Huum, seu Hoynis: *Huy*, aliter *Hoy*, & *Hocy*, ad Fl. cognominem, vrbs sæpe diruta cum castro in monte: quidam volunt olim dictam esse Benefactum. Regio inter Leodium & Huum dicitur *Asbain*, seu *Haspengouu*, Comitatus iuris Episcopalis.
- LEO- Fanum S. Trudonis: *S. Truyen*, seu *Truon*, vbi aliqui malè veteres *Centrones* collocat, Abbatia prædiues.
- DIEN- Traiectum Mosæ ex parte: *Maestrik*, quasi *Mierstrich*, exterius oppidum, aliter *Obtricensense* oppidum *Oppertrich*, quasi oppidum superius.
- S I S Vefetia: *Veset*, vrbecula trans Mosam in agrum *Limburgicum* excurrens.
- Verueriæ: *Veruiers*, ad Fl. *Then*.
- Francimontium castrum: *Francimont*, nam vrbs deiecta meenia, Marchionatus Episcopi, à quo non procul in meridiem *Souenia* fons tertianis febribus, & *Hydropi* salutaris.
- l' Euesché de Liege, aliter pays Liegeois.* Hasseltia: *Hasselt*, vrbs populosa satis & diues ad Fl. *Demeram*.
- RELIQVA huius ditionis petes ex Belgio in agris *Lucemburgico*, *Namurcico*, *Hannouico*, vbi huius Episcopi insertas vrbes videbis.

CAPVT X.

Lotharingia, la Lorreine.

Sic dictam esse à Lothario Ludouici Pij filio, vel nepote, nemo ambigit, sicut & Austrasiæ non contemnendam partem extitisse, ac per Arnulphum quendam ad Germanos deuolutam esse, ab alienationem à Carolo Simplice firmatam fuisse, quamquam alij deinceps Galliarum Reges reclamatione. Certè cum eam à Germano Imperatore Carolus frater penultimi Regis profapiæ Carlovingianæ beneficiariam accepisset, Regno Franciæ exclusus est, & ad alteram Pipini Crassi sobolem ex Childebrando in Hugone Capetio recursum est. Regio est feracissima, olim prædiues, & Gallorum atque Germanorum vinculum, quorum ex moribus aliquid retinent. Pessimè temporibus nostris accepta est, Francis, Germanis, Suecis, immo etiam indigenis in eam sæuientibus. Iam tamen Franciæ ditioni tota cessit, & decimam tertiam Præfecturam conficit sceptri Francici.

§. 1. *Lotharingia iuris Imperialis, quæ ante aliquot annos pendebat ex Imperio.*

- GAL. NANCEIUM: *Nancy*, ad Fl. Murtam *la Meurte*, vrbs totius Europæ munitissima, vbi propugnacula firmissima, Palatium illustre, Armamentarium instructissimum.
- LI. Mussipontum: *Font à Mousson*, cum castro, Marchionatus caput, Academia perillustis, ad Mosellam. Titulus primogeniti Ducis quando celebs, aut nondum uxorem duxit.
- CA Blakenberga: *Blamont*, caput Comitatus, locus permunitus ad Fl. Voserium *Voisiers*.
- Luneuilla: *Lunewille*, vrbecula munita ferè ad Sauionis fluij in Murtam confluentias.
- Valdemontium: *Vauldemont*, Comitatus titulo insignitum, non procul à Fl. Madone *Madon*.
- Castrum Salinarum: *Chasteau Salins*, vbi salinæ præstantissimæ.

GERMANIA RECENTIOR,

- Almencia: *Amance*, olim Cancellaria Lotharingæ ad Fl. cognominem.
- Nomenium: *Nomeny*, Baronia ad Sellam Fl. *la Seille*.
- Mariemontium: *Mariemont*, à loco sic dictum.
- Roseria: *Roseres*, vbi salinæ nobiles ad Fl. Murtam.
- Vezelisa: *Vezelize*, vrbecula Comitatus Valdemontij.
- Fanum S. Nicolai: *S. Nicolas*, burgus nitidissimus, & olim ditissimus vbi asseruatur articulus S. Nicolai, ad Fl. Murtam.
- le Bail-
liage
Fran-
çois. } Diufa: *Dieuse*, ad Fluuium Selnam, aliis Sellam, *la Seille*, cum erumpit ex lacu Lindero: *le Lindre*.
- Sirka: *Sirk*, seu *Sirik*, locus munitus ad Mosellam.
- Bossonis-villa: *Bossonville*, Abbatia ad Fl. Nidam *le Nieder*, ex Germanico is, & Gallico conficitur.
- Gerbeuillerium: *Gerbuiller*, ad Fl. Mortanum *Mortane*.
- Stenæum: *Stenay*, ad Mosam vrbs permunita.
- AD- Iamesium: *Iametz*, locus munitissimus ad Fl.
- IVN- Fuuinium *Fuuigny*.
- CTA. Bichia: *Biche*, Comitatus caput in limite Alsatiz.
- GER- VALDELFINGA: *Vaudreuange*, ad Fl. Sarauum *le Sar*, ad quam Lazurum nobile eruitur.
- MA- Gnemunda: *Gnemude*, ad eundem Fl.
- NICA Phalsburgum: *Phalsbourg*, egregiè munita ciuitas, & caput Principatus.
- Vinstringa: *Fenestrange*, ad Fl. Saram.
- le Bail-
liage
Alle-
mand. } AD- COMITATUS } Salma: *Salms*.
- IVN- SALMENSIS } Bandouilleria: *Bandouiller*, fedes
- CTA. } Comté de } Principum qui Ringrauij ori-
SALMS. } gine Hungari.
- COM. NAS- } Pons Sarau: *Sarbruk*, hunc sibi
- SOVIENSIS } Comitatum Lotharingus ar-
Côté de Nassau. } rogat.
- VO- MIRECVRTIVM; *Mirecourt*, ad Fl. Madonem *Madon*, circumposita regio abundat equis generosissimis.
- GE- Spinalium: *Espinal*, vnde mappæ exquisiti operis; ad Fl.
- SIA- Mosellam.
- NA,

- SEV | Fanum S. Desiderij : *S. Dié*, seu *S. Diey*, ad Fl. Banonem
le Banon, vbi metallicæ celebres.
- BVR- | Ramberuilleriæ : *Ramberuiller*, ad Mortanam Fl. circa
 GVN- | urbem syluz amplissimæ.
- DICA | Remiremontium : *Remiremont*, ferè ad Mosellæ caput,
 Abbatia celebris nobilium fœminarum.
- le Bail-
 liage de
 Vauge.* | Ionuella : *Ionuelle*, ad Fl. Ararim *la Saone*.
 Darnæum : *Darney*, ad prædictum fluuium.
 Plumberia : *Plombiers*, vrbs vndique montibus pro mu-
 ris clausa.

§. 2. *Lotharingia iuris Gallici*, les terres de Lorreine depuis long-temps dependantes de la Couronne de France.

- D V- | BARRO-DUCVM : *Bar le Duc*, vbi castellum munitissi-
 mum, quoad iurisdictionem magnâ ex parte pende-
 bat ex Parlamento Parisiensi. Titulus primogeniti
- C A- | Ducis cum accepit vxorem,
 Fanum S. Michaëlis : *S. Miel*, corruptè pro *S. Michel*,
 T V S | Parlamenti sedes pro Barrensi Ducatu, magnâ ex par-
 te.
- B A- | Gondrecurtium : *Gondrecourt*, ad Fl. Auionem *l' Auion*.
 Motta : *la Motte*, vrbecula in rupe sita inexpugnabilis,
 nunc diruta, Comitatus caput.
- REN- | Ligniacum : *Ligny*, Comitatus caput olim Campaniæ
 annumerati.
- S I S | Commercium : *Commercy le grand*, ad Fl. Mosam, ma-
 gnum dictum, ad differentiam vicini burgi *le petit*.
*le Duché
 de Bar,
 ou le
 pays
 Barrois.* | Nasium : *Naas*, pagus ingens vbi rudera antiquæ vrbis,
 ex quibus dignoscitur antiquum esse Nasium.
 Claromontium, *Clermont*, vrbecula munitissima ad Fl.
Ayr.
 Valculeriæ : *Vaulcouleur*, ad Fl. Mosam, hinc non procul
 Arquæ *Arques*, patria puellæ Aurelianensis.
 Nouum castrum : *Neufchastel sur Meuse*, vrbecula muni-
 tissima.
- E P I- | METÆ : *Metz*, ad Fl. Sellam *la Seille*, hîc influentem in
 Mosellam, vrbs ampla & munitissima cum arce, re-
 K iij

SCO- | gio circum fertilissima dicitur *le pays Meſſin*. Capta eſt
 PA- | vt duo ſequentes Episcopatus ab Henrico II. dum
 TVS | fert ſuppeticas Proteſtantibus contra Carolum V.
 ME- | Marſalia : *Marſal*, vrbs munitiſſima vbi ſalinæ : foſſa du-
 TEN- | plici vallata eſt.
 SIS | Vicum : *Vic*, vrbecula permunita ad Fl. Sellam.
 | Moienuicum : *Moienuic*, munitio pentagona cui incu-
 | bat alia arx quadrangularis ad prædictum Fl.
 | Fanum S. Auoldi : *S. Auold*, in ſyluâ *Varnet*.
 | Spernæum : *Eſpernay*.
 | Magſtadium : *Magſtad*.
 | Alberſtrophia : *Alberſtrof*.

EPISCOP. } TVLLVM : *Toul*, perampla ciuitas, ſed immu-
 TVLLEN- | nita, Comitatus titulo ad Fl. Moſellam, in
 SENSIS | eâ Parlamenti ſedes, nuper assignati Lotha-
 | ringis.
 | *l'Eueſché de Toul*.

EPISCOPAT. } VIRDVNVM : *Verdun*, ad Fl. Moſam inter Ar-
 VIRDV- | duenam ſyluam, & Barrum, vrbs ampliſſi-
 NENSIS | ma, & iam arce maximâ communita.
 | *l'Eueſché de Verdun*.

CAPVT XI.

Alſatia, ſeu Elſatia Lantgrauatus.

NOMEN habere vulgò dicitur à Fl. *Ill*, quo magna ex parte ri-
 gatur : quamquam alij hanc vocem detorqueant à verbo
 Germanico *Adelſaff*, quo *nobilem regionem* ſignificant, eſt enim
 cultiſſima regio, & feraciſſima, vini, cereris, & paſcuorum di-
 ues, cluta Rheno, & perpetuis ferè montibus præcincta. Hoc ſæ-
 culo parata erat in ditionem Auſtriacam tota tranſire, ſed armis
 Gallorum ſubacta iam lilia reſpicit : cùm latè ſumitur, eius caput
 dicitur eſſe Argentoratum, *Strasbourg*.

RESPUBLICA ARGENTINA, *la Republique de Strasbourg*, ex Epi-
 ſcopatu decerpta eſt, quantum ad amplitudinem diues, Gallo-
 rum, & Germanorum nexus, ſed vtroſque metuens vt ſuæ liberta-
 ti incumbentes; tota hæretica eſt, & quicumque malè de fide quo-
 modocumque ſentiant hîc tolerantur, ſoli Catholici exulant.

BRISGOVIA, *le Brisgau*, olim agnouit dominum Ducem de *Zerlingen*, deinde Comites de *Furstenberg*, tandem Austriaci in eam se insinuarunt, & belli fecere sedem, quibus à Gallis & Succis erepta fuit.

SVDOGOVIA, *le Sudgau*, continens Comitatus de *Pfirt*, aut *Ferrette*, Vrico eius vltimo Comite mortuo in domum Austriacam per nuptias transit. Comitatus quoque Befordiensis, iam nostri iuris, huic regioni insertus est.

COMITATUS MONTISPELGARDI indigenæ Francicè loquuntur, aut potius Burgundicè. Ditionis fuit Virtembergicæ, sed eum à Duce Ludouicus XIII. redemit, vt faciliùs inde Germanis resisteret, immo eisdem lacefferet. Regio quoque frumenti, ac vini diues.

- A L- COLMARIA: *Colmar*, vrbs munita ad Fluum *Ill*, in medio penè *Alfatix* collocata, quò & tres alij fluuij confluunt.
- S A- Scelestadium: *Scelestad*, vrbs Imperialis & Catholica ad Fl. *Ill*, transitus in Germaniam, & Galliam.
- T I A Enshemum: *Ensheim*, olim caput huius superioris *Lantgrauiatu*, vbi camera, & sedes iuridica *Brisigauix* quoque & *Sundgouix*.
- SVPE- Rubeaquum: *Ruffac*, ditionis Episcopi *Argentinx* in eâ regiunculâ quæ dicitur *le Mundat*.
- RIOR Keifersperga, seu Cæsaris burgus: *Keifersperg*, ditionis Austriacæ vrbs Imperialis, vbi famosum vinum excoquitur.
- la haute *Alsace*. Rapostuilleriæ: *Rapostuillier*, cui adiacet castrum de *Rapostein*, vnde Barones, aliter de *Rubanpierre*.
- Fanum Sanctæ Crucis: *Heiligen Creutz*, Austriacorum Monasterium in valle S. Gregorij *Munster*, vbi Abbatia S. Benedicti prædiues, cuius Abbas locum obtinet in Comitibus Imperialibus, nihil tamen habet in vrbe iuris.
- Murbakum: *Murbarch*, vrbs Imperialis quæ Abbatem agnoscit Dominum.
- Gerbeuilleriæ: *Gerbuiller*, in ditione Abbatis *Murbacensis*.

GERMANIA RECENTIOR,

- T**ABERNÆ: *Zabern en Elface*, Germanis *Elsass-Zabern*, Gallis *Sauerne*, vrbs olim ampla, sed hoc bello deformata, antea Episcopi Argentiniensis sedes.
- A L-** Hagena: *Haguenau*, sita inter Fluios *Mater*, & *Sorn*, in eâ aliquando seruabantur gladius, sceptrum, & orbis Caroli Magni cum aliis Imperij ornamentis, sed illa clàm Episcopus Spirensis abstulit.
- S A-** Luterburgum: *Luterbourg*, ad Fl. *Lauter*.
Drusenhamum: *Drusenheim*.
- T I A** Molfemum: *Molzheim*, Gallicè *Molfem*, Episcopi Argentini delictum, Collegium nobile.
- I N F E-** Benefeldia: *Benfeld*, vrbs satis firmata cum castro egregio ditionis Episcopi ad Fl. *Ill*.
Rhinouia: *Rhinau*, vrbecula munitissima ad quam Fl. *Ischer*, in Rhenum cadit.
- R I O R** **A R-** **G E N-** **T O R A-** **T E N S I S** } ARGENTORATVM, seu Argentina: *Strasbourg*, sic dicta Germanicè, quasi *vrbs viarum*, ob transitum Germanorum & Gallorum, vrbs amplissima & diues ad Fl. *Ill*, vbi cadit in Fl. *Breusch*, & nomen perdit, pratum interiacet inter urbem & Rhenum, qui ponte ligneo, sed affabrè facto hîc iungitur.
Offenburgum: *Offenbourg*, vltra Rhenum, vrbecula munitissima.
Baaria: *Baar*, Baroniæ caput pendet ex Republicum multis pagis.
Nehemum: *Nehem*, ad Fl. *Ergers*, vrbs Imperialis ad quam Resp. Prætorem rerum capitalium mittit, olim ditissima, cùm sita erat in superiore.
- la basse*
Alsace.
la Rep.
de Stras-
bourg.
- B R I-** BRISACVM: *Brisach*, vnde Regio nomen traxit, vrbs affixa Rheno, Germaniæ munitissima, vbi & Rhenus ponte lapideo iungitur.
- S I G A-** Friburgum: *Fribourg en Brisgau*, ad Fl. *Treissen*, seu *Treis*, Academia celebris loco perferaci sita, à qua distabat mille passibus castrum *Zeringen*, iam dirutum, Ducum huius tractus antiqua sedes, & primaria.
- V I A**

No-

Neoburgum: *Neuembourg*, ad Rhenum.
 Kentfinga: *Kentsingem*.
 Staffena: *Stauffen*.
 Valdkirchia: *Valdkirck*.
 Hocheberga: *Hochberg*, Marchionatus caput, sedes
 Marchionis Durlacensis ex familiâ Badensium, vbi
 Marchio Ernestus ante aliquot annos nobile pala-
 tium excitauit.
 Hetershemum: *Hetterheim en Brisgæu*, castrum cultif-
 simum, vbi commoratur Magnus Prior S. Ioannis
 Hierosolymitani in Germaniâ, qui locum obtinet in
 Comitibus Imperialibus.

le Bris-
gæu.

SVD- FERRETA: *Ferrete*, aliter *Pfirt*, Comitatus caput ad
 Fl. *Ill*.
 G O- Befordia: *Beford*, caput item Comitatus, vrbs lepida &
 olim diues, vbi basilica pulcherrima.
 V I A Masmonasterium: *Masmonster*, Abbatia foeminarum
 prædiues.
 le Sud- Mulhusia: *Mulhausem*, vrbs Imperialis & libera ad Fl.
 gæu. *Ill*, seruans Reipubl. formam sub tutelâ Heluetio-
 rum.
 Blumberga: *Blumberg*.

COMI- MONS PELGARDVS, seu Mons Belliardi: *Montbeliard*,
 T A- Germanis *Monpelgart*, nomen habet à montis siue
 T V S horti pulchritudine, duplici castro firmata, quorum
 vnum extra urbem vocant *la Crotte*: primogenitus
 olim Ducis Vittembergici, dicebatur Comes Mon-
 MON- tispelgardi.
 T I S
 P E L- Telum: *Tel*, cum castro sat munito.
 G A R- Claruangium: *Clairuan*, aliter *Claruang*, ad Fl. Du-
 D I bim.
 Passuangium: *Passuang*, vrbecula cum castro.
 Comté de Blaumontericurtium: *Blaumontericourt*, locus olim
 Montbel- propugnaculis egregiè cinctus, quæ deiecta sunt iu-
 liard. bente Duce Vittembergico, postea vtcumque re-
 parata fuere.

Germania Transrhenana in genere.

S V-	SVEVIA	la Svaube.	} Algouia: <i>Algon</i> , vbi Augusta Vindelicorum: <i>Ausbourg</i> .
P E-			} Sylua Nigra: <i>la Forest Noire</i> . Roteuillia, <i>Rotuncil</i> .
R I-			} Marchionatus Badensis: <i>Baden</i> , &c.
O R	BAYA- RIA	la Baniere.	} CIS DANV- BIVM
			} Archiepiscopatus Salisburgensis: <i>Salizbourg</i> .
la haute Alle- ma- gne.	TIRO- LIVM	le Tirol.	} Comitatus Tirolensis. Oenipons: <i>Inspruk</i> .
REGIO- NES HÆ- REDITA- RIÆ, les pays here- ditaires.			} Episcopatus Tridentinus. Tridentum: <i>Trente</i> .
			} Stiria: <i>Stirie</i> . Greca: <i>Gratz</i> , ou <i>Gretz</i> .
			} Carniola: <i>Carniole</i> . Labacum: <i>Laubac</i> .
I N-	REGNUM BOHÆMIÆ	Royaume de Boheme.	} Bohæmia: <i>Boheme</i> . Praga: <i>Prague</i> .
F E-	FRAN- CONIA		} SEPTEN- TRIO- NALIS
			} Hassia: <i>la Hesse</i> . Cassella: <i>Cassel</i> .

RI- OR	la Fran- conie.	MERI- DIO- NALIS	{	Ditio Moguntina: <i>Terres de l'Electeur.</i> Episc. Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg.</i> Episc. Bambergensis: <i>Bamberge, &c.</i>
	SAXO- NIA	INFE- RIOR	{	Archiep. Bremensis: <i>Bremen.</i> Ducatus Lauenburgēsis: <i>Lauenbourg.</i> Ducatus Luneburgensis: <i>Lunebourg.</i> Pomeraniæ Ducatus. Stetinum: <i>Stetin.</i> Ducatus Brunsvicensis: <i>Brunsvik.</i> Ducatus Megapolitanus: <i>Mekelbourg.</i>
				la gran- de Saxe.
	la basse Alle- ma- gne.	VEST- PHA- LIA	{	Frisia Orientalis: <i>Amasia: Embden.</i> Comitatus Oldenburgensis: <i>Oldenbourg.</i> Episcopatus Monasteriensis: <i>Munster.</i> Episcopatus Paderbornensis: <i>Paderborn.</i> Episcopatus Osnabrugensis: <i>Osnabruk, &c.</i>
la Vest- phalie.				

CAP V T XIII.

Sueuia Magna, la Suaube.

NOMEN accepit ab antiquis Sueuis, de quorum limitibus diximus superiore libro. Olim regni nomine insignita fuit, quod deinde in Ducatum transit, ac demum penitus excidit; neque enim ab aliquot seculis quispiam sibi arrogavit titulum Ducis Sueviæ. Germanicè *Schuuaben* dicitur. Regio in plerisque locis fertilis, viros alit fortissimos, fœminas pulcherrimas, sed hinc multæ famosæ in varias Germaniæ partes commigrant, & sparguntur.

§. I. *Sueuia Trans-Danubiana, la Suaube au delà du Danube.*

A. L. { AVGVSTA VINDELICORVM: *Ausbourg*, Germanicè *Ausburg*, sita inter fluuios *Lech*, & *Vwartach*, vrbs pulcherrima, & palatiis potiùs quàm domibus plena; vbi
L ij.

GERMANIA RECENTIOR:

domus illa excitata à Fuggeriis instar vrbs addicta inopibus artificibus, & inopibus. Celebratur quoque ex confessione Lutheranorum quæ dicitur Augusta-na.

G O-

Campidona, vel Campodunum: *Kempten*, olim *Vermeta* dicta, & postea *Vertica*, ad Fl. *Tller*, imminet ei mons *Hildemont*, aliter *Hillermont*, nunc mœnibus cinctus dictusque castrum *Burckhald*, armamentarium Reip. Adiacet quoque Abbatia vrbi cognominis, cuius Abbas Princeps Imperij, monachi omnes nobiles ab octo profapiis, quod accuratissimè seruetur, nullus gratiæ locus, aut pecuniæ.

VIA,

Isna: *Issne*, ad Fl. cognominem olim *Valpurgensium*, nunc Imperialis quia redemit sese.

Vangena: *Vangen*, ad Fl. *Arg* Argum in regione vitiferâ.

Lutkirka: *Leutkirch*, non procul à lacu Brigantino sub Imperij tutelâ.

S E V

Grauensburgum: *Rauensbourg*, ad Fl. *Schuff*, antiqua ciuitas tempore Caroli Magni.

Burena: *Buren*, seu *Kauf-Buren*, olim Comitum *de Hoff*, à quibus se pecuniâ subduxere sub Carolo II.

A L-

Memminga: *Memmingen*, Germanicè *Gryenfur*, vel *Gryenberg*, ad Fluuiolum *Bach*, vbi species Reip.

Biberachum: *Bibrach*, non procul à Fl. *Iller*.

G E A

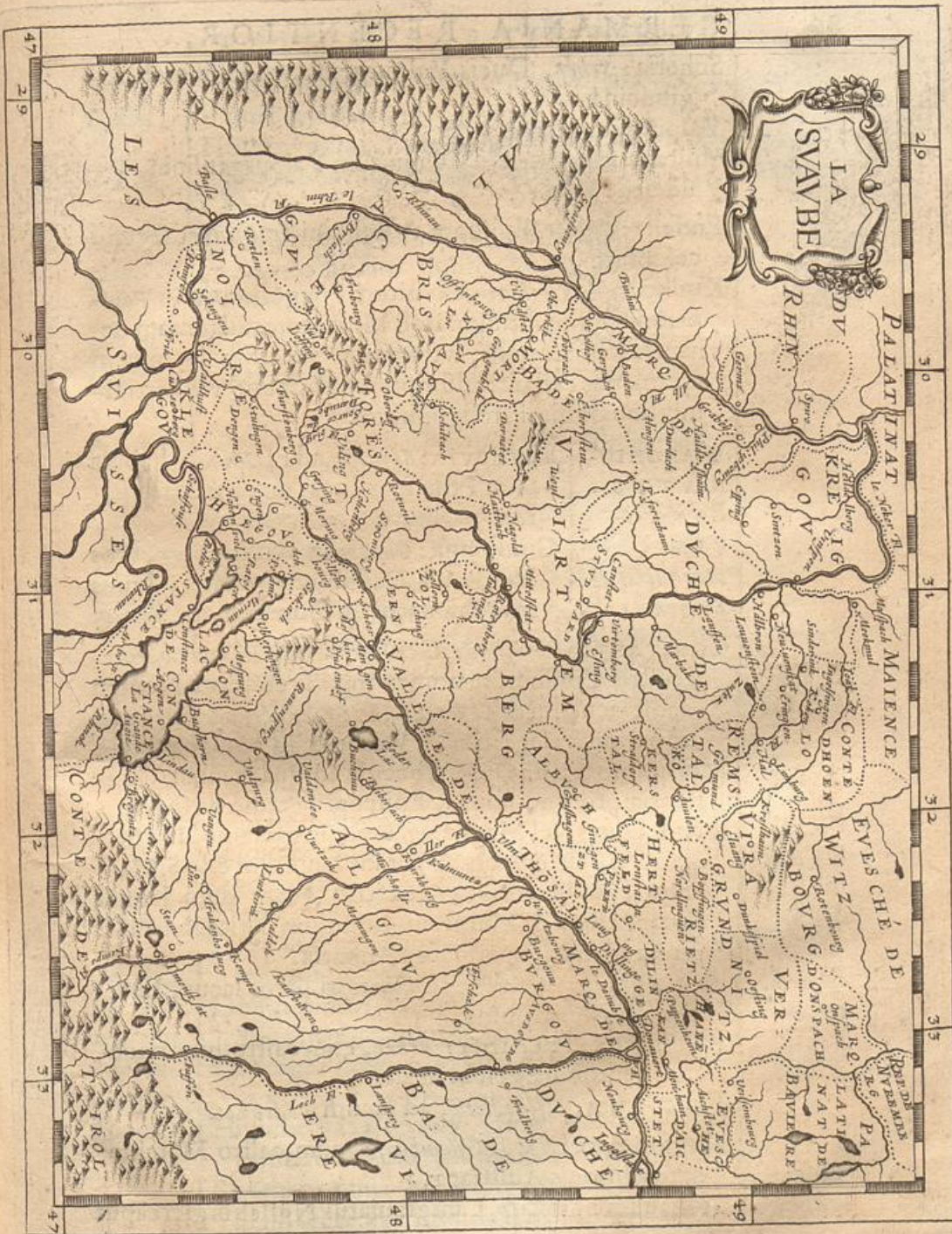
Buchornia: *Buchorn*, olim dominorum *de Rauensbourg*, pecuniâ facta Imperialis; ad lacum *Constantiæ* fixa est.

Lindauia: *Lindau*, in Insula lacus *Constantiæ* ponte lapideo annexa continenti, vbi nobilis Abbatia virginum nobilium.

Buchauia: *Buchau*, ad lacum *Federzée*, Abbatia celebris virginum quæ nubere possunt, cum lubuerit.

Lagenarchia: *Lagenarch*, ad lacum *Constantiæ*, patrimonium Monfortiorum.

Vberlinga, vel Iburinga, vel Therlinga: *Vberlingen*, ad lacum *Constantiæ*, quondam *Sueuiæ Ducum* sedes: vrbs est Imperialis, & statio nauium egregia.

GERMANIA RECENTIOR,

Scheria: *Scher*, Ducis Valpurgensis, vnde nomen regiunculæ.

Valpurgum: *Valpurg.*
Vultachum: *Vultach.*
Valdesca: *Valdsée.* } Comitum Valpurgensium.

Fussena: *Fussen*, Episcopi Augustani frequenti secessu celebrata.

*le pays
d'Al-
gou.*

Kirchperga: *Kirchperg*, Comitum Fuggeriorum *les Foul-
krs* qui olim ditissimi Itali Mercatores ad tantam de-
uencere potentiam, vt nemini veterum Comitum
Germaniæ cedant; adscripti sunt Imperio viri fortissi-
mi, liberalissimi, religiosissimi.

MARCHIO- } BVRGOVIA: *Burgouu*, ad Fl. *Mindel*, habuit
NATVS } olim Principes suos, nunc Austrio pa-
BVRGO- } ret.

VIÆ }
Marquisat de } *Gunsperga: Gunsbourg*, seu *Gunsperg*, vrbs
Burgou. } lepida ad Danubium, camera huius
Marchionatus, in Dominio *Reischnaun*.

EPI-
SCO-
PA-
TVS

CONSTANTIA: *Constance*, Germanis *Cosnitz*, aut *Costentz*,
à castris Constantini nomen traxisse creditur. Nomen
dedit lacui qui & *Celler-zée*, & *Bodenzée*, ad *Ratof-zée*;
itē paruus vel inferior, & Venerus, ab aquis cæruleis.

CON-
STAN-
TIEN-
SIS

Merispurgum: *Merspurg*, vrbecula ad quam lacus Con-
stantiæ profundissimus, Episcopi peramœna sedes.
Augia Diues, vel Magna: *Richenau*, in extremo lacu Bri-
gantino, vbi cœnobia putant sepultum esse S. Mar-
cum (indignantibus Venetis) quare dum legunt
Euangelium S. Marci eius tumulum digito indicant:
vnita est Episcopatu hęc Abbatia.

*l'Enef-
ché de
Con-
stance.*

Augia parua: *Memouu*, in inferiori parte lacus, Equi-
tum Teutonicorum.

Arbor felix, seu Arbor: *Arbon*, cum castro, hinc noua-
culæ acutissimæ celebrantur.

Episcopium: *Bischoffzell*, ad lacum *Bodenzée*.

HE-

NELLEMBVRGVM, *Nellembourg*, cum castro Marchio-
natus ditionis Austriacæ.

Stokasium: *Stokach*, Lantgrauatus Nelléburgici caput

- GO-** } Hohen-Krogena : *Hohen-Kregen* , arx inexpugnabilis iuris Austriaci.
VIA } Hotten- villa : *Hohenuiel* , aliter *Ottenuiel* , arx inexpugnabilis in monte, Ducis olim Vittembergensis, nunc Gallici.
le Hergou. } Radolpnicella, seu Rudolphi Ducis Sueviæ, *Ratofcell*, olim Monachis diuitis Augiæ parebat , nunc Austriaco.
- KLE-** } **VALDHVSTA** : *Valdhust*, hoc est sylvæ custos, quia Heluetiorum Eremum munit, ad eam urbem Fluiolus
GO- }
VIA } Gutta *Schlucht*, Rheno miscetur.
le Kle-gou. } Cuffemberga : *Cuffenberg* , castrum egregiè munitum Comitum *de Sulz*.
- SYL-** } **ROTEVILIA** : *Rotueil*, sic dicta à *Rett*, hoc est cohorte & *Vil* mansione, quia hîc confedere cohortes Cymbricæ : vrbs Imperialis & Resp. Heluetico fœderi coniuncta, fixa ad Necarim Fl. Hîc olim Camera erat Imperij à Conrado secundo Imperatore constituta : vrbs illa vario situ exædificata est, & parum æquali in loco. Ad hanc cæsus Guebriantius Galliæ fortissimus, & scientissimus Mareschallus.
- VA** }
NI- } Villinga : *Villingen*, in Comitatu *de Bar*, ad Fl. Birgum : Hîc aquæ sulphuræ & aluminosæ multis morbis salutares : ditionis est Austriacæ.
- GRA,** } Schiltachum : *Schiltach*, Ducis Vittembergensis.
 anti- } Guttenberga : *Guttenberg* , arx ita dicta à Fluvio cui adiacet.
 quis } Fyrtemberga : *Furtemberg* , vrbs cum castro caput Comitatus, qui tamen pars est Comit. *de Bar*.
Martiana Sylua, } Oberndoffia : *Oberndoff* , Comitum Cymbernensis, qui se à Cymbris oriundum putat.
 aut } Loffenga : *Loëffeng*, vrbs in palude, Comitum *de Furtemberg*.
Heluetiorum Eremus } Hoënberga : *Hoenberg* , Comitatus caput Austriacæ ditionis, cuius castrum dirutum à Roteuillianis.
 } Rotenburgum : *Rotenbourg* , ad Fl. Necarim, qui mediam secat, facitque duas vrbes, quarum Septentrio-

		nalis dicitur <i>de Rotenberg</i> , Meridionalis <i>Ehim</i> .
HODIE		Scemberga, aut Scomberga : <i>Scemberg</i> , aut <i>Scomberg</i> , in Comitatu <i>Hoenberg</i> .
SCHV-		Mons Barius : <i>le Mont de Bar</i> , limes huius Regionis.
VARZ-	RHINFEL-	RHINFELDIA : <i>Rheinfelden</i> , non procul à ruinis Augustæ Rauracorum, siue pa- go <i>Augst</i> . <i>Lauffenberga</i> : <i>Lauffenbourg</i> , vrbs munitif- sima in rupe collocata. Sanctio : <i>Seckingen</i> , in Insula quam Rhe- nus efficit. <i>Valdhusta</i> : <i>Valdhust</i> , in regiuncula <i>Kle- gou</i> , vt antè diximus, est tamen vna de quatuor vrbibus Syluestribus, non ta- men in Comitatu <i>de Rhinfelden</i> .
	DENSIS	
	COMIT. &	
WALDI	IV. VRBES	
	SYLVE-	
	STRES, le	
<i>la Fo- rest Noire.</i>	<i>Comté de Rhinfelden, & les quatre villes Fore- stieres.</i>	

§ 2. *Suevia Cis-Danubiana*, la Suaube au deçà du Danube.

MORT- NAVIA	OFFEMBVRGVM Imperij municipium : <i>Offenbourg</i> , ad Fl. <i>Kintzig</i> , ab Offone quodam Anglo-Saxo- ne, redempta olim vrbs cum duabus sequentibus ab Episcopo Argentinae per Marchionē Badenſē. Cella : <i>Zell</i> , cognomento in <i>Hammerſpach</i> . <i>Gergenbachia</i> : <i>Gergenbach</i> , ad Fl. <i>Kintzig</i> . <i>Oberkikia</i> : <i>Oberkik</i> , Episcopi Argentinae. <i>Loria</i> : <i>Lor</i> , aut <i>Lar</i> , Marchionis Badenſis.
hoc est	
Regio la- tronum, le	
<i>Mortnan.</i>	
KREI-	HEIDELBERGA : <i>Heidelberg</i> , de quâ in Palatinatu: porro <i>Kreigouia</i> nomen accepit à Fluvio <i>Greich</i> , aut <i>Kreig</i> , qui eam alluit ciuitatem. <i>Vimpina</i> : <i>Vvempffem</i> , quasi tormentum fœminarum ob crudelitatem, quam hîc Hunni in fœminas exercue- runt quasi <i>Vibpein</i> , antea dicebatur <i>Cornelia</i> : sita est ad confl. Fl. <i>Necaris</i> & <i>Iaxt</i> . <i>Sinshemum</i> : <i>Sinshheim</i> , olim sedes Comitum <i>de Kreich- gou</i> , cuius Comitatus dominus factus Episcopus, eam dedit deinceps Episcopus Spirensibus. <i>Grabena</i> : <i>Graben</i> .
GO-	
VIA	
<i>le Krei-</i>	

Hel-

chgon.

Hœldeshinum: *Heildeshaim*.
Eppinga: *Eppingen*.

- MAR-
CHIO-
NA-
TVS
- FAMI-
LIÆ
- B A-
DENSIS
- le Mar-
quisat de
Baden.
- BADA: *Baden*, vbi aquæ calidæ omnibus mor-
bis salutare, quæ per omnes penè ciuium
domos discurrunt. Hic Marchio Catholi-
cus viuit in palatio picturis suis celebratif-
simo.
Stolhoffa: *Stolhoffen*, vrbecula, sed egregiè
munita.
Binhemum: *Beinheim*, ad Occidentalem Rhe-
ni ripam.
Eberstinum: *Eberstein*, Comitatus titulo cla-
rum castrum.
- B A-
DEN-
SIS
- FAMI-
LIÆ
- DVR-
LACEN-
SIS
- le Mar-
quisat de
Durlach.
- DURLACVM: *Durlach*, vrbs egregia ad radi-
cem montis, vbi nobile Collegium & pa-
latium munitissimum Marchionis Luthe-
rani.
Erlinga: *Erlingen*, vrbs minuta, sed cultissi-
ma.
Phorca, vel Pfortzemum: *Pfortzeim* ad confl.
Fluuiorum *Vuirm*, & *Entz*, in syluâ *Ha-
genschies*, quæ est ora Syluæ Nigræ, vnde &
nomen inuenit, quasi porta Hercyniæ.
- D V-
C A-
TVS
- Regio hæc fertilissima, sed hoc sæculo miserè deforma-
ta est: indigenæ potissimùm nobiles, moribus sunt Gal-
lis quàm Germanis similiores.
STVDGARDIA: *Studgard*, Ducum sedes, vbi castrum
elegantissimum, & nobile Senatorum domus.
Tubinga: *Tubingen*, ad Necarim vbi Academia: osten-
duntur etiam hîc rudera palatij Caracallæ Antonini.
Castrum habet in monte non temendum.
- V I R-
TEM-
BER-
- Sultia: *Suliz*, vbi castrum dictum *Albeck*.
Mekmulia: *Mekmul*, ad Fl. *Iaxt*, in regione riguâ, &
pascuis latâ.
Lauffa: *Lauffen*, ad Necarim Fl.
Marbakum: *Marbak*, ad eundem Fluuium.
Canstadium: *Canstad*, in vitiferâ regione.

Parall. Geogr. Tom. II.

M

- Virtemberga: *Virtemberg*, castrum non procul à *Canstad*, vnde regioni nomen; à Virtungis populis sic dicta perhibetur.
- GEN- Ouena: *Ouuen*, iuxta quam indigenæ ostendunt rudera castrum *Tesh*, quod purant esse Tectosagum opus.
- Aurachum: *Aurach*, artificibus suis celebre.
- Schorndoffia: *Schorndoff*, ad quam sal excoquitur, hinc enim crebri falsi fontes.
- S I S } Bulachum: *Bullach*, ad quam urbem æneæ metallicæ.
- Nagoldia: *Nagold*, ad Fluum cognominem.
- le Duché de Virtemberg. } VRBES Haylbruna: *Hailbrun*, quasi fons salutaris, quoniam hinc aquæ morbis salubres, olim pagus, postea vrbs Imperialibus accensita ab Friderico I I.
- IMPE- Rutlinga: *Reutling*, ab extirpando dicta, quia hinc olim sylua, vbi Fl. *Echetz*, cadit in Necarim.
- RIALES } Esslinga: *Essingen*, à sonitu æris dicta, minuta Resp. ad Necarim Fl.
- Wila: *Vwill*, ad Fl. *Wurmum Vvurm*, non procul à Tubinga.
- COMI- } Holachum: *Hoenlo*, castrum vnde regioni nomen in TATVS } Othonis syluâ *Ossenuald*.
- HOLA- } Oringa: *Oringen*, in sylua Ottonis dans *Ossenuald*. CEN- } Hala, seu Salinæ: *Hall*, ad Fl. *Kokarum Koker*, ibi SIS } fons falsus vnde sal excoquitur. Resp. vbi olim duella permittebantur.
- Comté d'Hoenlo, ou Holach. } Sindinga: *Sindingen*, ad prædictum amnem.
- Ingoltinga: *Ingolsingen*, in valle Kokariana.
- Limpurgum: *Limpourg*, vnde pocillatores Imperij; ditionis Virtembergensis est.
- RAEM- } GAMVNDIA, vel Gamunda: *Gamund*, seu *Gamynd*, Gal- SIA } licè *Gemond*, quasi gaudia mundi, propter ludos à VAL- } Sueuicâ nobilitate hinc celebratos. Dicta olim fuit LIS } *Thiegarten*, à ferarum Viuario, quæ vox riuulo hæsit urbem alluenti. A Friderico Ænobarbo multis est cumulata immunitatibus.
- le Remstal,

VIRA-
GRVN-
DIA } DINCHESPYLA, vel Dinckespula: *Dunckelpyhel* Ger-
manicè, nobis *Dunkespuel*, sic dicta à voce *Dunkel*,
quæ Zea herba est *de l'espeaute*, cuius hic magna co-
pia. Circa urbem multilacus, sita hæc ad Fl. Ver-
nicum *Vernitz*.
le Vira-
grund. } Eluangia, ita dicta ab Alce ferâ hic captâ: *Eluang*, ad
Fl. *Iaxt*, nobilis Abbatia, seu Præpositura *Preuossé*
d'Eluang, cuius Dominus Imperij Princeps: regio
frumento diues.
Chriffemum: *Kreissheim*, Ducis Virtembergici.

VERNITIA
VALLIS } Oetinga: *Oetingen*, ad Fl. *Vernitz*, Comitatus
le Val de Ver-
nitz. } caput, urbis incolæ religione dissentientissimi,
vnde mira confusio, dum alij seruant Kalenda-
rium reformatum, alij antiquum.

RIETIA } NORLINGA: *Norlingen*, quasi Nerolinga, vt vo-
le pays de
Rietz. } lunt indigenæ, ad Fl. *Eger*. Vrbs egregiè rigua,
Respublica ritè administrata: hic nundinæ ce-
lebrantur frequentissimæ.
Boffinga: *Boffingen*, vrbs Imperialis ad Fl. *Egram*,
Eger.

HANEN-
KAMVM, } Bappenheim: *Bappenbaim*, seu *Pappenbaim*, vrbs
hoc est Cri-
sta-Galli. } mercibus diues, vnde Dux hoc sæculo famo-
le Hanenkam. } sus.
Monhemum: *Monheim*, cuius laudantur a-
cus.

COMITA-
TVS } DILLINGA: *Dillingen*, ad Danubium, Episcopi
Augustani, vbi & Cameram suam fixit, ibique
frequenter commoratur, Academia celebris
Societatis nostræ.

DILLIN-
GANVS } Donauertia, seu Vertia: *Donauert*, ad confluen-
tes Danubij & Vernitij Fl. vbi peninsulam effi-
ciunt quæ Suevicè *Vert* dicitur, in præsentia
le Comté de
Dillinge. } est Bauarici iuris.
Lauginga: *Laugingen*, Ducis de *Neubourg*, hanc
tamen quidam in Palatinatu Bauarico locant,
perperam.

HERTELDIENSIS REGIVNCVLA
le pays d'Herfeld.

Lieftæmum : *Lieftaim*, in monte situm oppidum. *Herfeld* autem campum inamœnum & sterilem sonat linguâ Germanicâ.

BRENTIANA VALLIS
le Prentzhal.

Gensena, aut Giensena : *Gengen*, ad Fl. Brentium *Brentz*, aliter *Prentz*, in loco fertili collocata.

ALBVCHIA REGIO
l'Albuch.

Gissinga : *Gissingen*, sita in valle *Filzia*, sic dicta à Fl. *Filz*, & in Comitatu de *Helfenstein*, à cuius Comitibus empta est à Rep. *Vlmenfi*. Eius castrum munitissimū in monte vicino *Schlossberg*, ab iisdem *Vlmenfibus* dirutum est.

KOKARIANA VALLIS
le Kokerstal.

Allena, seu Aluena : *Allen*, seu *Aluuen*, ad Fl. *Kocarum Koker*, vnde nomen Valli.
Strafsdorfia : *Strafsdorf*.

THONSALIA VALLIS
le Val de Thonsal.

VLMA : *Vlm*, ab *Vlmis* arboribus, vel *Vlignæ* nomen habet, ad Fl. *Danubium* in quem hîc cadunt *Ilera* Fl. ex *Algeâ*, & *Blauus* ex Ducatu *Virtembergensi* profluentes, vnde hinc primūm *Danubius* nauigabilis. Olim in vrbe viuebant tantūm optimates, opifices in suburbiis. Resp. nunc optimè administratur.

COMITATVS ZOLERNENSIS
le Comté de Zolern.

Zolernum : *Zolern*, castrum in monte, cuius ad radices sita vrbecula.
Hechinga : *Hechingen*, cuius Comites magni nominis, & multarum diuitiarum in Germaniâ perhibentur.

CAPVT XIV.

Franconia.

FRANCONIAM adeo extensam à nobis esse nemo mirabitur, qui aliquid de antiquâ, & nouâ Germaniâ audierit. Hæc est Franciæ nostræ parens Regio, nominis sui adeò tenax vt in præsentia *Franconia* dicatur, quæ antea *Francia Orientalis* nuncupa-

ta est ad discrimen nostræ quæ in Occidentem procurrit. Vbique ferax, vbique diues, vbique bellatorum alumna. Fertilitatem eius innuunt bella tot annis ibidem gesta, quæ nondum eam exhauerunt. Fortitudinem testantur Hessij, toti penè Imperio pares, & nisi religione distracti essent futuri superiores, omnibus indigenis singulari Principum vigilantia ad artem militarem institutis. Diuitiarum argumentum ingens penultimus Episcopus Heribolitanus, qui moriens tres milliones Thalerorum (hæc moneta olim 48. solidos nunc 58. æquat) congestos reliquerit; licèt trecentas Ecclesias condidisset, & innumerabilem fermè pecuniam in pauperes effudisset. Certè clerus hic ditissimus, & tamen hîc tam multi inopes, vt Franconia mendicos toti Germaniæ sufficere perhibeatur.

§. I. *Franconia Septentrionalis*, la Franconie Septentrionale, partie de l'ancienne.

NVM. I. *Veterauia*, le Veterau, seu Wetteribe. Dicitur aliter Wederbe, Wetrey, & Wedreuis, cuius etiam pars aliqua decerpitur ab Archiepiscopi Moguntini ditio: olim amplissima ditio, siquidem territorium Francofordiense eâ continebatur.

DOMVS VISBA- DENSIS	{	COMIT. VISBADEN- SIS, Cōté de Visbaden.	{	Visbada: <i>Visbaden</i> , de qua in Archiep. Moguntino mox.
	{	COMIT. IDENSTINVS Comté d'Idenstein.	{	Idenstinum: <i>Idenstein</i> , seu <i>Id- stein</i> .
DOMVS SARÆ- PONTANA	{	COMIT. VILBUR- GENSIS, Comté de Maison de Sarbruk.	{	Vilburgum: <i>Veil- bourg</i> , ad Fl. <i>Lahr</i> , seu <i>Lan</i> .
DOMVS	{	COM. NASSOVIVS Comté de Nassau.	{	Nassouia: <i>Nassau</i> , vnde Princi- pes Arausicani, ad Fl. <i>Lanum</i> .
D I L-	{	COM. CATZENELLOBORGEN- SIS, Comté de Catzenelloborg.	{	Catzenelloburgus: <i>Catzenelloborgen</i> .
L E M-	{	COMIT. DIETIENSIS Comté de Dietz.	{	Dictia: <i>Dietz</i> , ad Lanum <i>Lan</i> , Fl. vbi recipit <i>Aar</i> .
B V R-	{	COMIT. BILISTINVS Comté de Bilstein.	{	Bilistinum: <i>Bilstein</i> , in asperâ regione.

GICA
la Maison
de Lëbourg
communi-
ter de Nassau.

COMIT. DILLEM-
BURGI-
CVS
Comté de
Dillëbourg.

Dillemburgum: *Dillembourg*, ad Fl. Dil-
lam, cum castro Principis.
Schonbachium: *Schonbach*, vrbecula
in regione asperâ, & montibus tu-
mente.
Hagera: *Hager*.
Herbordia: *Herbord*.

DOMVS
AFFI-
NES

COMIT. SI-
GENSIS
Comté de Si-
gen.

Siga: *Sigen*, ad Fl. cognominem.
Burbachum: *Burbach*, aut *Butzbach*,
ditionis Heflicæ.
Freudenberga: *Freudenberg*, ad ini-
tium Fluiuioli *Vippe*.

NASSO-
VIO-
RVM,

COMIT. ISEM-
BERGENSIS
Comté d'Isëm-
berg.

Isemberga: *Isenberg*.
Vesterbordia: *Vesterbord*, inter
montes collocata in sylua *Ve-
sterwald*.

les Alliez
de Nassau.

COMIT. SOL-
MENSIS, Comté
de Solms, in tres
familias contri-
butus in his tri-
bus vrbibus.

Brausfedra: *Brausfeds*, in monte
fitum oppidum.
Laubacum: {
Laubach. { Solma: *Solms*, in
Lichum: { monte castrum, de
Lich. { quo vtraque fami-
lia disputat.

NUM. 2. Lantgrauatus Hefia, seu Hefia, la Hefse.

DOMVS
DARMSTA-
DIENSIS

MARPVRGVM: *Marpurg*, ad Fl. Lanum *Lahn*, in
Principatu Lanogauiceni de *Lahnau*, castro suo
insignis in montis crepidine: Academia hîc
percelebris.
Giessa: *Gießen*, vrbs munita & Academia ad Fl.
Lanum.
Frankenberga: *Frankenberg*, à Francis nomen
habet, sita ad Fl. *Eder*.
Vetzflaria: *Vetzlar*, vrbs Imperialis in Vetera-
uiâ, antea Moguntini, nunc hanc sibi Hefsius
vindicauit.

le Lantgraue
de Hesse
Darmstad
Lutheran^o.

GERAVIA } Darmstadium: *Darmstad*, vrbs
seu COMIT. } munita cum lepido castello.
DARMSTA- } Geravia: *Gerauu*, vnde regioni
DIENSIS } nomen.

DOMVS

CASSVLA, seu Cassella: *Kassel*, ad Fl. *Fuld*am, vbi
castrum egregium dictum *Ziggenhaim*, in quo
600. tormenta bellica, ingens armorum copia. Ibi-
dem quoque Academia illustris.

Fridlaria: *Fridlard*.

CASSV-

Schuuugia: *Eschuuege*, ad Fl. *Veler*, castro suo muni-
ta.

LENSIS,

Allendorffia: *Allendoyff*, minuta vrbs ad Fl. *Verrach*.

Spagenberga: *Spagenberg*, cum castro.

Rottenberga: *Rottenberg*, ad Fl. *Fulde*, sedes Princi-
pis.

SEV

Hombertia: *Hombert*, vrbecula cultissima.

Sasburgum: *Sasburg*.

CAS-

COMIT. } CORBACHVM: *Corbach*, quod sibi vin-
dicat Hessius, possidet Comes, vnde
nupera bella, quia Hessius putat hunc
tractum à se pendere, Comes ab Im-
peratore: celebratur ab auro quod
hic effoditur.

SEL-

VALDEC-

LENSIS,

CI I } Mergenhufa: *Mergenhausen*, vbi Comi-
tes commorantur in castro lucu-
lento.

Mons martis: *Stadberg*, vrbecula in
monte.

Landauia: *Landau*.

Valdeccium: *Valdek*, ad Fl. *Eder* auri-
ferum.

le Lantgra-
ue de Hesse
Kassel, Cal-
uinista.

ABBATIA HE- } HEROFELDA: *Hirscfeld*, ante *He-*
ROFELDENSIS, } *rosfeld*, ab Herolpho quondam
Abbaye d' Hirsc- } conditore, ad Fl. *Fuld*am: hunc
feld. } tractum Hessius occupavit.

ISSEMBVR-
GICVS

Gelnufa: *Gelnhausen*, quam Palatini occupa-
rant, vrbs Imperialis & libera.

CO-

COMITATVS } Stænamum : *Stainam.*
 Côté d'Issembourg. } Salmonasterium : *Salmunster.*

ABBATIA
 BVCHO-
 VIENSIS,
 SEV
 FVLDEN-
 SIS } FVLDA, seu BVCHOVIA: *Fulde*, Germanicè *Bu-*
chen, ad Fluvium cognominem, vbi Abbatia præ-
 diues, & Bibliotheca librorum manu scriptorum
 illustris: Hic Abbas est Cancellarius Imperatri-
 cis, Princeps Imperij, & à solo Pontifice pendet.
 Alseldia: *Alsfeld.*
 Selica: *Selicz*, ad Fl. Fuldam.
 Waccha: *Vacch*, inter Fl. *Verrach*, & *Fulde*, quam
 sibi Hefsius vendicat.
 Hamelburgum: *Hamelbourg*, ad Fl. *Salam sal*, in
 regione perferaci sita vrbs.

§. 2. Franconia Meridionalis, seu propria, la Franconie.
 Germanicè Frankenland.

DITIONES } ASCHIBVRCIVM: *Aschaffembourg*, seu *Aschbourg*,
 ad Fl. Mœnum, vrbs cultissima Archiepiscopi
 Moguntini sedes & palatium.
 Homberga: *Homberg.*
 ARCHIEP. } Busbachium: *Buzbach.*
 Fridberga: *Fridberg*, sex leucis à Marpurgo vrbs
 Imperialis, ad quam fons acidulus.
 MOGVN- } Visbada: *Visbaden*, vbi aquæ multis morbis salu-
 tares, vnde & loco nomen.
 TINI } Efeldia: *Efeld*, in Rhingouiâ regiunculâ, le
Rbeingou.
 Hoëstum: *Höest.*
 Amorbachium: *Amorbach*, in Ottonis sylua l'*Ot-*
tenuald, trans Mœnum ad fluuiolum *Muldt.*
 EISCHFELDIA: *Eischfeld*, de quâ dicemus in Thu-
 ringiâ, vbi & aliquot loca hic Elector possidet.

COMITAT. } Rinechum: *Reinech*, vrbecula sita ad Fl. *Syn.*
 REINECEN- } Loria: *Lor*, à quâ & hic Comitatus dicitur
 SIS, Comté de } Lorientis, ad fluuiolum cognominem qui hîc
 Reinech. } Rheno miscetur.

Parall. Geogr. Tom. II.

N

COMITATUS
HANOVIENSIS

le Comté de Hanau,
dictus de *Munzenberg*,
ad differentiam *Bau-*
benhausen in *Alfatiâ*.

HANOVIÀ : *Hanau*, in *Veteraviâ* situm,
ad Fl. *Kintz*, vbi cadit in *Mœnum*,
vrbs munitissima, & olim diues, va-
rias hoc bello experta vices.

Stinhemum : *Steinheim*, aliter *Stein*,
non procul ab *Hanouiâ*,

FRANCOFOR-
DIENSE

TERRITO-
RIUM, in
Vetteraviâ situm,
Territoire de Franc-
fort.

FRANCOFVRTVM, aliter *Francofordia* :
Francfort sur le Mœin, sic dicitur à *Vado*
Francorum. In hac ciuitate debet eligi
Imperator : hîc quoque nobiles nundinæ
toto orbe celebres : & maximè ob libros
qui huc plurimi conuehantur.

Saxenhusium : *Sachsenhausen*, ad alteram
Mœni ripam, quasi *Saxonum domus*, pars
potiùs *Frankfurti*, quàm alia vrbs.

PRINCI-

PATVS

HENNE-

BER-

GENSIS,

Principauté
de Henne-
berg.

Henneberga : *Henneberg*, in monte vnde regioni
nomen, quæ pertinet ad *Saxonem*, cum *Princeps*
sine liberis obiisset, principatus facta ab *Henrico*
VII. cum antea tantum *Comitatus* esset.

Minunga : *Maingen*, vrbs & castrum ad Fl. *Veer*.

Slusinga : *Sleusingen*, vrbs cum castro ad Fl. *Schleuf*.

Auerberga : *Auersberg*, ad initia Fl. *Stray*.

Nouostadium : *Neustad*, ad *Salam* Fl.

Schuuinfurtum : *Schueinfurt*, ad *Mœnum* vrbs *Im-*
perialis, varios olim experta dominos, receptacu-
lum *Hæreticorum*, quos *Herbipolensis Episcopus*
ex ditione suâ expulit.

DOMINIUM FRAN-
KESTINVM

la Seigneurie de Fran-
kestein,

ditionis *Hessicæ*.

Schmacaldia : *Schmacald*, *Vul-*
cania Chalcis à Melancto-
ne dicta, celebris ob con-
uentus *Protestantium* in
Carolus V. an. 1530. sita
ad Fl. *Verrah*, vendita à
Marchionibus Norimber-
gensibus, sed postea re-
dempta, nunc ditionis *Hes-*
sicæ est.

MARCHIO-
NATVS

Culembachium: *Culembach*, vbi castrum niti-
dissimum in quo Princeps commoratur ex
Domo Brandeburgicâ oriundus.

CVLEM-
BACHIVS

Blassemburgum: *Blassembourg*, arx munitissima.
Hoffa: *Hoff*, in Voitlandiâ, cuius incolæ, sicut &
totius Tractûs, viri fortes.

Marquisat. de
Culembach.

Mons Pinnifer: *Frichtelberg*, ex quo quatuor
erumpunt flumina, *Mœnus le Mœin*, *Nabus*
Nab, *Sala Sâal*, & *Oegra*, *Eger*.

DVCA-
TVS
COBUR-
GENSIS

COBURGVM: *Coburg*, ad Fl. *Krempen*; reuulsa est hæc
ditio ex Comitatu Hennebergenfi, diciturque
centrum Germaniæ. In hac vrbe Academia fun-
data à Principibus ex familiâ Saxonicâ.

Duché de
Coburg.

Mons Regius, seu Cronacum, *Cronach*, seu *Kunspurg*,
seu *Kunigspurg*, oppignerata olim Episcopo Herbi-
polensi, postea redempta, ad Fl. cognominem iacet.
Callenberg: *Calenberg*, arx munita.

EPISCO-
PATVS

BAMBERGA, quasi Babæ mons, quæ fuit filia Othonis
Saxonis: *Bamberg*, ad confluentias Mœni & Re-
gnessi *Regnitz*, vel meliùs *Laurach*, & *Regnitz*, vnus
ex 4. Imperij pagis, olimque carebat muro. Ad-
iacet ei in monte vicino castrum *Aldenbourg*. Epi-
scopus eius pendet à solo Pontifice, à Clemente II.
qui huius vrbis fuerat Episcopus subductus à Mo-
guntino.

BAM-

BER-

GENSIS

Forcha, seu Forchena: *Forchaim*, ad confluentias
Fl. *Vissent*, & *Regnitz*, vbi castrum huius tractus
propugnaculum.

Æuesché de
Bamberg.

Staffelstinum: *Staffelstein*, ad Mœnum.
Helfeldia: *Helfeld*, ad Fl. *Vissent*.
Potestæmum: *Potestaim*, ad Fl. *Putlach*.

EPISCO-
PATVS

HERBIPOLIS: *Virtzbourg*, Germanicè *Vvurtzbourg*,
quæ vox *mustum* Germanis sonat; vrbs magna, &
diues, vbi Episcopi castrum dictum *Marienperg*.
Hic Dux Franconiæ, & ditissimus: habet enim an-
nui redditus 300. millia Talertiorum.

HERBI-

Ochsenfurtum: *Ochsenfurt*, ad Mœnum, horreum Epi-
scopale.

- Gemunda: *Gemud*, vbi Sala cadit in Mœnum.
 Vffenhæmum: *Vffenhaim*.
- POLI-
 Altmana: *Eltman*, ad Mœnum.
 Carlestadium: *Carlstad*, ad Mœnum.
 Vinshæmum: *Vinshaim*, ad Fl. *Aisch*.
- TANVS }
 Nouostadium: *Neuustad*, ad prædictum Fl.
 Kitzinga: *Kitzing*, ad Mœnum.
 Volkachum: *Volkach*, ad eundem Fl.
- l'Euesché de
 Vitzbourg* }
 Rottinga: *Rottingen*, ad Tubarum Fl. *le Tauber*.
 Rottenburgum ad Tubarum, *Rottenburg sur le Tau-
 ber*, ad discrimen alterius, à turrium & tegularum
 colore sic dictum. Cella penaria Franconiæ habe-
 tur, éstque vrbs Imperialis, & sui iuris.
- MARCHIO-
 NATVS }
 ONOLDI-
 NVS, seu
 ONSPA-
 CHENSIS, }
 ONOLDIVM & Onspachum, vel Anspachum:
Onspach, aliter *Onolsbach*, ad Fl. cognominem,
 cum castro vbi Princeps commoratur, ex Do-
 mo Brandeburgicâ; habet aliquid in Burgra-
 uiatu Nurenbergico, & Comitatu Hoënlo-
 nio, vnde eius ditio conflata.
- Marquizat
d'Onspach.* }
 Schuuaburgum: *Schuuabourg*, vrbecula merci-
 bus inclyta ad Fluuiolum cognominem.
 Guntelhusa: *Guntelhausen*, ad Fl. *Altmul*.
 Rota: *Rot*, ad Fl. cognominem.
- VERTHÆ-
 MENSIS }
 COMITA-
 TVS }
 Verthæmum: *Verthaim*, vbi Fluuius Tubarus
 Mœno commiscetur. Hæc ditio est Comitatus
de Louuestein.
- le Comté de
Verthaim.* }
 Procelda: *Procelden*, vrbs diues ad Mœnum.
 Mergenthinum: *Mergenth*, vbi commoratur Ma-
 gister Ordinis Teutonici, Imperij Princeps:
 cuius Equites Prussi, omnes Lutherani; Ger-
 mani, Catholici omnes.
- ERP A-
 CHENSIS }
 COMIT. }
 Erpachum: *Erpach*, in Othonis Sylua *Ottenuald*,
 castrum vnde nomen accepit Regio ab Aquis,
Ach enim sonat Aquam.
- Comté d'Erpach.* }
 Michelstadium: *Michelstad*, ad Mublingam Flu-
 uium *Mubling*, in eâdem Othonis Syluâ.
 Michelbachium: *Michelbach*.
 Milremberga: *Miltemberg*.

CAPVT XV.

Bauaria & Tirolis.

BAVARIA, aliter dicta BOIOARIA, nomen accepit ab Auaris populis ferocibus, qui in eam irruerunt, aut à Gallis Boiis, qui ex Boiohæmiâ expulsi ad Danubium confederunt, aut certè ab vtrisque in vnã gentem coalescentibus. Germanicè dicitur *Bayerland*: tota frumenti ferax, vini non item, sed in eã tantum salis, vt vicinis etiam Prouinciis sufficiat. Princeps seu Dux Bauarus ditissimus ditiones suas prudentissimè & magnâ suauitate administrat; numquam illæ dirimuntur, sed totus Ducatus primogenito cedit, fratribus aliquid de hæreditate aspergitur, sic tamen vt à fratre tanquam domino pendeant. Superioribus annis cum vidisset Lutheranos & Calvinistas Ecclesiarum bona sibi arrogare, obtinuit à Summo Pontifice, vt concessis iis quæ satis erant religiosis & Abbatibus reliquum seponeretur ad bellum cum Turcis & Hæreticis gerendum, multumque in hanc causam pecuniæ accepit ab Episcopis & Abbatibus Herbipolim conuenientibus, vbi & sacri belli constitutus est Imperator; quæ causa dicitur Suecum in Germaniam attraxisse. Princeps hic verè pius, verè Catholicus, & cui res Christiana in Germaniã plurimum debet.

TIROLENSIS Archidux, Austriacæ familiæ in Germaniã alterum caput, præter Comitatum Tirolensem iuris sibi aliquid arrogat in Episcopatus Brixinonensem, & Tridentinum, quorum tutelam & patronatum ab Imperatoribus accepisse dicitur. Hi tamen Episcopi duo Principes Imperij sunt, & Comitibus interfunt, & de suo Imperij necessitatibus subueniunt. Possidet etiam aliquid in ditione Grisonum, de quo antea diximus, sicut & in Sueuiã, vt mox ostendemus. Tota hæc regio Catholica, & diligenter ab Archiduce & Episcopis prouisum, ne in eam Lutherani, & Calvinistæ irreperant. Indigenas alit fortes, & qui ab Hispanis in Italiam euocati nobis damni plurimum intulerunt.

§. I. *Bauaria Cis-Danubiana*, la Bauiere au deçà du Danube.

N V M. I. *Bauaria Superior*, la haute Bauiere.

MONACHIVM : *Munchen*, & *Muniken*, & *Munik*, sic dicta, quia cum condita ciuitas inuentum est caput Monachi, vel quia in ruderibus monasterij *Schefflan* fundata est, ad Fl. *Iserum Iser* vrbs lautissima, & cultissima, Collegio magnifico, palatio luparæo perfimili, bibliothecâ librorum refertissimâ, hortisque peramœnis insignis, licet loco sterili collocata sit.

Landsperga : *Landsberg*, ad Fluum *Lychum Lech*, vrbs culta, & basilicâ recens conditâ nobilis.

Schongauia : *Schongau*, musicis instrumentis celebrata.

Straubinga : *Straubing*, ad Danubium.

Nouostadium : *Neustad*, ad eundem Fl.

Frideberga : *Fridberg*, inter Fluuios *Lech* & *Par*.

Raina : *Rain*, ad Fluuiolum *Arch*.

Æchia : *Aich*, ad Fl. *Par*.

Pruchia : *Pruch*, ad Fl. Amberem *Amber*.

Furstenfeldia : *Furstenfeld*, ad eundem Fluuium.

Vilhemum : *Vilheim*, ad Amberem antequam cadat in paludem *Ammerzée*.

Viringa : *Viting*, ad lacum prædictum.

Gefenfeldia : *Geisenfeld*, ad Fl. *Ilm*.

Abensperga : *Abensperg*, ad Fl. *Abenst*.

Mespurgum : *Mespurg*, ad Fl. *Iser*.

DVCATVS { NOVOBVRGVM, seu Nouocomum : *Nenbourg*,
NOVOBVR- } ubi Fl. *Lichus* cadit in Danubium, vrbs muni-
GENSIS } tissima, cuius Dux potentissimus & Catholi-
le Duché de } cus, Hares Ducis *Cluensis*.
Nenbourg. } *Lauginga* : *Lauging*, de quâ in *Sueuiâ*.

TERRITO- } RATISBONA : *Ratisbone*, Germanis *Regensburg*, &
RIVM } *Regenspurg*, olim *Augusta Tiberia*, vt quidam
RATISPO- } volunt, nunc à Fl. *Regen*, qui hîc Danubio per-
NENSE } miscetur cognominata. *Bauariæ* aliàs primaria
fuit, sed tandem se in libertatem asseruit *Baua-*

le Territoire de Ratisbonne. ro nequicquam reclamante. Hic diætæ Imperiales sæpè indicuntur ob loci commoditatem. Hic etiam S. Dionysij Arcopagitæ aiunt seruari lipsana ab Arnulpho Imperatore ex bello Normánico relata.

EPISCOP. FRISINGENSIS } FRISINGA: *Frisingen*, ad confluentias Ambari, & Ifaræ, vnde Otho ille Frisingensis celebratissimus: tota Catholica est, eius Episcopus inops, pagosque habet aliquot per Austriam, Stiriam, Carinthiam & Bauariam sparsos.
l'Euêschè de Frisingen.

N Y M. 2. *Bauaria Inferior*, la basse Bauiere.

LANDSHVTVM: *Landshut*, ad Orientalem ripam Isari, vrbs cultissima.

Osterhouia: *Osterhouen*, vbi Abbatia Præmonstratensis Ordinis celeberrima ad Danubium.

Vilshouia: *Vilshouen*, vbi Fl. *Vilz*, iungitur Danubio.

Allerspachium: *Allerspach*.

Dingelfinda: *Dingelfind*, ad Isarum Fl.

Landauia: *Landauu*, ad eundem Fluum.

Fanum S. Viti: *S. Veit*, ad Fl. *Rott*.

Vasserburgum: *Vasserbourg*, ad Fl. *Ænum In*.

Haga: *Hag*, caput Comitatus, Reip. ad instar, quæ tamen Duci subiicitur; ad Fl. *Ænum*.

Roffenheimum: *Roffenheim*, ad prædictum Fl.

Hocstetia: *Hocstet*, ad lacum Chimum, vulgò *Chiemzée*.

Braunauia: *Braunauu*.

Friburgum: *Fribourg en Bauiere*, ad discrimen Helueticum, & Brigauici.

ARCHIEPISCOP. SALISBURGA: *Salzbourg*, à Salinis sic dicta, vel à Fl. *Salz*, quo alluitur: olim Iuuania dicta quasi *Helffenbourg*, à castro quod hîc collocasse Iulium Cæsarem fabulantur indigenæ. In eâ vrbe tumulus Theophrasti Paracelsi, palatium Archiepiscopi magnificentissimum; & castrum inexpugnabile vndique vallatum præcipitiis.

SALISBURGENSIS

Sa-

Archeuesché
de Saltz-
bourg.

Salinæ: *Reichenhall*, ad Fl. Salam *Saltz*, vbi Sal excoquitur, ex cuius portorio multum præfulis vectigalibus accedit.

Bertolsgada: *Bertolzgaden*, locus celebris tornofactis operibus, & sale suo.

Ditmaninga: *Ditmaning*, ad Fl. *Saltz*.

Hellela: *Hellel*, ad prædictum Fl. vbi Sal conficitur.

Lauffa: *Lauffen*, ad eundem Fluvium.

EPISCO-

PATVS

PATA-

VIENSIS

& Passa-
uiensis,

l'Euésché de
Passau.

PASSAVIVM, Patauium, & Batauium: *Passau*, ad confluentias Æni, Illi & Danubij, olim Batauorum, colonia perducta à Romanis: vrbs est parum munita, collibus circumquaque ipsi imminuentibus.

Ænostadium: *Instad*, ab Æno Fl. nomen accepit, à quo tantum dirimitur à Passauium, vrbs tota ferè lignea est.

Illostadium: *Ilzstad*, ab Illo Fl. *Ilz*, nomen habet: in Illo fluuiio ostrea capiuntur in quibus Gemmæ: eaque quisquis piscatus erit sine iussione Principis, illi oculi effodiuntur ex veteri consuetudine. Castrum superius: *Ober-hansf*, vrbecula Catholica, in quâ Episcopus commoratur. Hic olim præfedit Laureaci, sed eo destructo ab Auaris Passauium venit, quod ei dono datum à Thafilone.

Scherdinga: *Scherding*, vbi Ænus ponte iungitur cum recepit Fl. *Rot*.

§. 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au delà du Danube.

PALATI-
NATVS

BAVA-
RIÆ,
feu

NORT-

AMBERGA: *Amberg*, ad Fl. *Vils*, huius Palatinatus caput, quâquam non maxima. Hæc autem Regio habuit olim suos Duces atque Palatinos, postea occupata à Palatino Rheni, quo infeliciter expulso, Duci Bauariæ cum Electoris titulo cessit.

Sutzbachia: *Sutzbach*, cum luculento castello ad Fluiolum *Rosenbach*.

Parall. Geogr. Tom. II.

○

GAVIA

*le Palatinat
de Bauiere, ou
le Nortgau.*

Nouoburgum: *Neuustad*, aliter *Nienbourg*.
Valderbachium: *Valderbach*, ad Fl. *Regen*.
Castrum-Monasteriense: *Castel-Munster*, Germanicè *Vvalt-munken*, vbi olim Principes degebât.
Palatium-Monasteriense: *Pfaltz-Munster*.
Vissemburgû: *Vissembourg*, ad initia Fluuij *Regnitz*.

LANDGRA-
VIATVS
LIECHTEM-
BERGENSIS

*le Lantgrauiat de
Liechtenberg.*

Liechtenberga: *Liechtenberg*, vbi olim Lantgrauij degebant, sed iam castrum incultius.
PEREMBA: *Pfreimbi*, ad confl. Fl. *Pfreimbi*, & *Nab*, in quâ magnam anni partem Lantgrauius commoratur.
Grünfelda: *Grünfelden*, vrbecula lepida, & aliquando Principis sedes.

ADIECTA
BOHÆ-
MIÆ,

*les dependances
de Bohême.*

EGRA, seu Oegra & Heba: *Eger*, vrbs libera & Imperialis ad Fl. cognominem, duplici muro cincta.
Elboga, seu Locta & Cubitus: *Elbogen*, quæ vox cubitum sonat, quia in modum cubiti conformata est, oppidum & arx Slickiorum in Bohæmiâ est.
Nappurchum: *Nappurch*, ad Fl. *Nab*, in ditionem Bohæmicam translata.

TERRIT.
NVREM-
BERGEN-
SE

*le Territoire de
Noremburg.*

NVREMBERGA, vel Mons Noricus: *Noremburg*, vrbs maxima, & potentissima ad Fl. *Regnitz*, qui mediam alluit & mox cadit in *Rednitz*: hîc duæ nundinæ quotannis totâ Europâ famosæ.
Altdorfia: *Altdorff*, firmata castro, & Academia recens à Norimbergensibus excitata.

EPISCOP.
EICHSTE-
TENSIS
E. & *Eichstet*.

EICHSTETA: *Eichstet*, seu *Aigstet*, ciuitas Episcopalis ad Alemannum Fl. vulgò *Almud*: sita est in regione perferaci.

TERRITOR.
INGOLSTA-
DIENSE

Pays d'Ingolstet.

INGOLSTADIUM: *Ingolstet*, ad Danubium, ab Anglo-Sueuis, seu Anglo-Saxonibus nomen habet; olim pagus, sed à Ludouico Bauaro in vrbem conuersus, vbi Academia perillustis, tota vrbs amplissima, & pulcherrima.

§. 3. Comitatus Tirolensis, le Comté de Tirol.

TIRO-	}	ÆNIPONS : <i>Inspruch</i> , in valle <i>In</i> , vulgò <i>Inthal</i> , vrbs luculenta ad Ænum Fl. vbi palatium nobile hortique peramœni.
LIVM		Maranum : <i>Meran</i> , seu <i>Meran</i> , Italis <i>Marano</i> .
le Tirol,		Terioli, seu Tirol : <i>Tirol</i> , castrum munitissimum, vrbs tenuis, sed olim magni nominis ad Fl. <i>Athesim l' Adice</i> , in valle <i>Venustâ</i> , vulgò <i>Vinsigou</i> .
aliter		Mulbachum : <i>Mulbach</i> , Archiducum Armamentarium, vbi plurima tormenta bellica, & copia ingens armorum ob ferri, æris, lignique copiam.
<i>Lynthal</i> ,		Zerla : <i>Czerle</i> , pagus vbi palatium Principis, & secessus peramœnus ob venationem <i>Damarum</i> .
ab Æno		Salinæ : <i>Hall</i> . ad Fl. <i>In</i> , cum castro vbi sal coquitur.
Fl.		Landechia : <i>Landek</i> .
Ab indi-		Casa noua : <i>Neuhaus</i> .
genis		Sterginga : <i>Stergingen</i> , ad Fl. <i>Vlitz</i> , ad pedem montis <i>Benner</i> , iuxta quam argenti metallicæ. Hic quoque fiunt gladiatorum laminæ exquisitæ. Sita est in valle <i>Passerthal</i> .
<i>Etschelâd</i> ,		Goffus : <i>Goffo</i> , in monte <i>Brenner</i> , seu <i>Prenner</i> .
à Fluvio	Rotenberga : <i>Rotenberg</i> .	
Athesi	Nazarethum : <i>Nazareth</i> .	
quem vo-	Stamum : <i>Stams</i> , Monasterium Cisterciense ditissimum, vbi sepulchra Ducum Austriacorum.	
cant		
<i>Effsch</i> .		
BRI-	}	BRIXIA, seu Brixino : <i>Brixen</i> , ad Fl. <i>Laisik</i> , qui mox in <i>Athesim</i> cadit; Regio vini diues: ad urbem quoque aquæ calidæ ad radices montis <i>Benner</i> : tota Regio est Episcopi sub tutelâ Comitatus Tirolensis.
XIEN-		
SIS		
EPISC.	}	Ernoburgum : <i>Ernebourg</i> , in monte situm oppidulum, ad cuius radices confluunt Fl. <i>Ern</i> , & <i>Laisck</i> , locus natura permunitus.
<i>l' Euesché</i>		Branichum : <i>Brunck</i> , seu <i>Branik</i> , Episcopi munitio firmissima.
<i>de Brixen</i> .		Dauferia : <i>Daufers</i> .

DUCATUS, seu PRINCIPATUS TRIDENTINVS iuris Episcopalis
sub tutelâ Comitum, de quo in Italiâ.

ADIE-	COMIT. BRI-	GANTINVS	} Brigantium: <i>Bregens</i> , seu <i>Bregnis</i> , ad Fluuium cognominem in valle per- amœna; in eâ vrbe visuntur multa vestigia antiquitatis.
CTA			
TI-	VALGO-	VIA	} Pludentium: <i>Pludentz</i> , caput huius regionis quæ in multas valles dirimitur, colloca- tum est ad Fl. <i>Ill</i> .
RO-			
LII	NEBLI-	GOVIA	} Sonneberga: <i>Sonneberg</i> , caput Comitatus. Feldkirkia: <i>Feldkirk</i> , seu <i>Veldkirk</i> , ad Flu- uium <i>Ill</i> , vrbs cultissima in valle quæ olim Drusiana dicebatur: paruit aliàs Comiti- bus de <i>Montfort</i> , sed demum Comitatus ille venditus Austriaco est.
les An- nexes du Ti- rol.			

CAPVT XVI.

Austriaca Regiones, les pays Hereditaires.

FAMILIA Austriaca (vt fabulas præscindamus) splendorem trahit & originem à Comitibus Habspurgenſibus, & potiffimum à Rodolpho primo Imperatore, cui sicut & familiae suæ Imperium pietas in Deum peperisse dicitur. Inuenerat in familia sua Comitatus Brigantium, & Alſatiæ, atque aliquid in Heluctiâ, sed exinde maiori cum impetu Domus illa amplificari cœpit. Nam is filium suum Albertum primum cognomento Victorem Austriæ, & Stiria creauit, pulsus exinde Bohæmis. Eidem Alberto vxor Elizabetha Comitatus Tirolensem, & Goritiensem attulit, cum Ducatibus Carinthiæ, & Carniolæ. Albertus II. per vxorem Comitatum Ferretensem habuit. Leopoldus primus in Foro iulio, & Istria bello aliquid occupauit. Albertus V. per vxorem suam Elizabetham Marchionatum Morauia, & regna Hungaria, & Bohæmiæ in familiam suam transtulit. Fridericus III. dictus est primus Archidux Austriæ. Eius filius Maximilianus I. Imperator per vxorem suam Mariam Caroli Burgundi ditiones obtinuit. Ex eo natus est Philippus I. cui Hispania per vxorem Ioannam obuēnit.

hæc enim erat filia Ferdinandi Aragoniæ Regis, & Elizabethæ in Castellâ Reginæ. Ex Philippo nati Carolus V. & Ferdinandus primus Imperator. Inter quorû posteros familia Austriaca in Germanicam, & Hispanicam diuisa est: illa in Greciensem, seu Austriacam & Tirolensem. Cæterum ex regionibus suis Archidux colligit fermè viginti librarum millones; indidem centum pedum millia, equitum triginta scribere potest. Duas habent supremas curias Archiduces, Viennensem pro Austriacis regionibus, & Ænipontinam pro Tirolio & Suevicis regionibus.

§. I. *Austria*, l' *Austriche*, *Germanicè* *Osterreich*, *quæ* *vox* *Regnum* *Orientale* *sonat*, *ut* *VVestereich* *Occidentale*.

- INFE-
RIOR
- la haute*
Austri-
che ou
au deçà
- VIENNA: *Vienne*, olim *Vindebona* potiùs quàm *Iulio-bona*, totius Germaniæ munitissima, & *Solymani* olim *victoriarum* meta, *Imperialis*, & *Episcopalis* ciuitas ad Fl. *Vienn*, qui hîc cadit in *Danubium*, vnde vrbi nomen. Hinc armatæ lintres *Danubium* tutum seruant, multumque rebus *Austriacis* profunt.
- Lintium: *Lintz*, cum eximio castro, *Keppleri Astrologi* sedes. Infra hanc vortex *Danubij* terribilis vulgò *Seaurussel*, nostrâ linguâ *Groûin de pourceau*.
- Gemunda: *Gemund*, aut *Gmind*, ad lacum cognominem, vnde *Drauu* le *Drauu*, erumpit. Vrbs minuta, sed locuples ob vicinos fontes falsos, ex quibus sal excoquitur.
- Ensa: *Ens*, ad Fl. cognominem.
- Laureacum: *Lorch*, vrbecula peranti qua, & *Rom. Imperatorum* olim sedes.
- Hamburgum: *Hainburg*, ad *Danubium* extrema versus *Hungariam*.
- Nouostadium: *Nennussad*, *Episcopalis* munitissima triplici fossa, & castro, vbi natus *Maximilianus* auus *Caroli V.*
- Fanum *S. Hippolyti*: *S. Hippolyte*, vulgò *Sampolten*.
- Melka, seu *Medelicum*: *Melk*, vrbs egregiè munita, & frustra sæpe tentata.
- Stira: *Steyr*, ad Fl. cognominem.

- du Da-*
nube. Velsia: *Velz*, olim Valeria Romana ad Drauum.
 Lambakum: *Lambak*, ad eundem Fl.
 Vædhouia: *Vaidhouen*, ad Fl. *Ipf*.
 Purbachum: *Peurbach*.
 Rotomantium: *Rotnmans*, in montis crepidine arx.
 Bada: *Baden*, Austriæ cognominata.
 Ipsia: *Ipf*, à Fl. cognomine nomen accepit.
- INFE-
 RIOR
- la basse*
Austri-
che, ou
au delà
du Da-
nube.
- CHREMBSA, seu CHREMBSIA: *Chrems*, sita ad Fl. *Krens* Maiorem, antequam Danubio permisceatur.
 Grima: *Grim*, ad Danubium, infra quam vortex circumagitur nauigiis periculosissimus.
 Freuestadium: *Freistat*, aliter *Freuestat*.
 Horna: *Horn*, conuentu Lutheranorum celebrata cùm de propagandâ Hæresi cogitabant.
 Egenburgum: *Egenbourg*.
 Theba: *Theben*, castrum munitissimum contra Hungaros ad Fl. *Moldæne*.
 Volgerdorffia: *Volgerdorff*.
 Garsia: *Gars*.
 Mons Cæsius: *le Mont de Calenberg*, longissimus & excurrens à Danubio per varias flexiones vsque ad Sauum.

§. 2. *Stiria la Stirie. Dicitur hæc Regio indigenis Styrmak, à Tauricis populis antiquis dicta, Styr enim Germanicè Taurum sonat. Huius regionis incolis collatum ob aquas.*

- VRBES
- AD
- FLVV.
- MV-
 RVM
- GRECA: *Gratz*, aliter *Gretz*, cultissima ciuitas Archiducum sedes. Vnde nomen tulit diu Ferdinandus II. Imperator.
 Pons Muri: *Pruch-der-Muer*.
 Lauba: *Lauben*, seu *Sauben*, caput Comitatus.
 Cappenberga: *Cappenberg*, vbi *Hiersperch*, Muro Fl. iungitur.
 Veyterfeldia: *Veyterfeld*.
 Muriana: *Muroela*.

sur le Muer. Rachelpurgum: *Rachelbourg*, arx munitissima, contra Turcas Canisiam occupantes.
Lutenberga: *Lutenberg*, cuius vina laudantur Peloponnesiis similia, *la Maluoisse*.
Murechum: *Murek*.

VRBES AD DRAVVM
sur le Draue. Pettauium: *Pettaun*.
Markpurga: *Markpurg*.
Varadinum, seu Variana castra: *Varasdin*, seu *Va-rasin*, ad Danubij alucum Meridionalem.
Glachonia: *Glakon*, seu *Glakonthurn*.

ALIAE VRBES
minori-
bus Fluuiis
adiacen-
tes. Fridauia: *Fridaun*, non procul à Drauo.
Vianna: *Vianne*, aliter *Voitzberg*, ad confluentias *Grades & Kainach*.
Schamburgum: *Schamberg*.
Hartperga: *Hartperg*, ad Fl. *Vistritz*.
Verauia: *Veraun*, ad prædictum amnem.
Furstenfeldia: *Furstenfeld*, ad confluentias *Lansnitz & Vistritz*.

MON-
TES. Mons Gefagus: *Mont Schockel*.
Præcipitium Diaboli: *Tuffelsteig*, de quo multa fabulosè iactantur ab indigenis.
Mons Claudius: *le Mont de Dracimberg*, ultra Drauum.

COM-
CIL-
LIEN-
SIS
le Comté de Cilly. CILLIVM: *Cilly*, aut *Cylley*, Comitatus caput, qui variis regionibus accensetur, sed ad Stiriam pertinet. Vrbs hæc sita ad Fl. *Saan*, vnde valli nomen *Saanthal*.
Raina: *Rain*, ad Fl. *Sauum* vrbecula in opimo solo collocata.
Saxenfeldia: *Saxenfeld*.
Keisersberga, seu Cæsaris Burgus: *Keisersberg*.

§. 3. *Carinthia*, la *Carinthie*, *Aimoino* prouincia *Carantano-rum*, Germanis *Karnten*, à *Carnis* populis qui hanc cum *Carniola* occupauerunt.

SVPE-
RIOR. FANVM S. VITI: *S. Veit*, caput totius Regionis ad confluentias Fl. *Vvilibetz & Glan*. Ad illam urbem Dux olim in habitu Rustici primùm venire cogebatur,

tur, & in lapide stare vnde pecuniam spargebat, mox in vicinam ædem Sanctæ Mariæ vestem ponebat, & Ducalem induebat, hancque consuetudinem Fridericus II. Imp. non seruauit, sed literas dare coactus est, quibus factum suum nihil derogare consuetudini asserbat.

la haute
ou l'Occidentale,
 Villachum: *Villak*, ad Fl. cognominem, vbi Bambergensis Episcopus Gubernatorem habet in castro; ibidem eius palatium visitur.
 Clagenfurtum: *Clagenfurt*, olim Claudia, vrbecula Episcopi Bambergensis.
 Vertia: *Vert*, vnde lacui nomen *Vertzée*.

indigenis
 Gurkium: *Gurk* } ad Flu. *Gurk*, qui mox cadit in
 Straßpurgum: *Straßpurg* } Olkzam.
 Frisachum: *Friesach*.
 Gemunda: *Gmind*.

Oberkarnzen
 Millstadium: *Milstad* ad lacum cognominem, quem efficit Fluuius *Rospach*.
 Spitallium, vel Spitellum: *Spitall*, vel *Spisell*, vbi Isara Fl. *Iser* Drauo permiscetur.
 Ottemburgum: *Ottenbourg*, è regione *Spitall*, in altera Draui ripa, inde Comitatus nomen.
 Pons Fellæ aliter Ponteba Imperialis, ad discrimen Venetæ. Dux vrbeculæ fluuiio Fellâ separatæ: *Pontafella*, & *Ponteba*.

la basse,
ou l'Orientale,
indigenis
 Volkmartia: *Volkmarkt*, ad Drauum Fl.
 Murauia: *Murau*, ad Fl. Murum.
 Nouomarchia: *Neumarch*.
 Iudenburgum: *Iudembourg*, ad Fl. Murum.
 Fanum S. Lamberti: *S. Lamperg*, inter montes situm.
 Fanum S. Leonardi: *S. Leonard*, vbi confluunt *Veisritz* & *Lauand*.
 Vesperga: *Vesperg*.
 Fanum S. Andree: *S. Andrie*, ad Fl. *Lauand*.
 Lauantmonda, seu ostium Mondæ: *Lauantmond*.
 Drauoburgum: *Drabourg*.
 Pleburgum: *Pleibourg*, ad Fluuiolum *Feisritz*.

Vnder-karn-ten. { *Iaunslayna*: *Iaunslain*, in monte sita.
Golbergici montes: *Montz Golberg*, dicti aurei & argentei, ex quibus fluunt aquæ morbis salutares.

§. 4. *Carniola*, la *Carniole*, *Germanicè* *Krain*.

SVPERIOR { **LABACHVM**: *Laubach*, seu *Labach*, Italis *Labato*,
 Sclavis *Labiana*, ad Fl. cognominem.
aliter Septentrionalis, & **Carnioburgum**: *Crainbourg*, vbi Fluuius *Kraneker* in *Sauum* cadit.
HVMIDA, **la haute Carniole**, **indigenis** { **Monspurchum**: *Monspurch*, aliter *Menspurg*, ad Fl. *Streez*.
Ober-Krain. { **Igga**: *Igg*, ad Fl. cognominem.
Billigrecia: *Billigratz*, ad Fl. *Billi*.
Franica: *Franicz*, ad Fl. cognominem.
Staina: *Stain*, ad Fl. *Streez*, in *Carinthiæ* limite.

Ea Regio vocatur à quibusdam *Karstia*: ab aliis tamen *Karstia* nominatur ille tractus qui iacet inter montes editos quos vocant *Czalin*, ad mare *Hadriaticum*, & fluuium *Lizonso*.

INFERIOR { **Lafium**: *Laas*, caput etiam regiunculæ, vulgò *Kaczeole*, ad radices montium sita.
la basse Carniole, { **Lugea**, seu *Circonicensis lacus*: *Czirknick*, seu *Cirknitz*, & ei lacus cognominis, palus *Lugeæ*, quæ vndique montibus, & syluis circumuallatur, de quâ in admirandis ad finem huius libri agetur.
Germanicè { **Iessera**: *Iesser*, minuta vrbecula ad eundem lacum.
Vnder-Krain. { **Geminda**: *Gmind*, ad Fl. *Chubel*.
Idna: *Idnitz*, ad Fl. cognominem.

§. 5. *Vindorum Marchia*, la *Marche des Vindes*, *Germanicè* *VVindismark*.

METVLVM, seu *Metelinga*: *Metling*, ad Fl. *Colapim Kulp*, à *Turcis* seculo superiore capta, & *Turcico* more direpta.
Carolostadium: *Karlstad*, aliter *Carolounitz*, vrbs & arx firmissima

ad confluentias *Kulp*, & *Meresuize*. Vulgò ad Croatiam reuocari solet, quia hîc Præfectus Croatia commoratur, sed reuera huius regionis est, à Carolo Austriaco condita, vt esset ab hac parte contra Turcas propugnaculum, in eâ Vskoki degunt Turcarum hostes infensissimi.

Seiffemburgum: *Seiffembourg*, ad Fl. *Gruck*.

Rudoluertia: *Rudolfuert*, quasi peninsula Rodolphi.

Landstrasia: *Landstrais*, ad Fl. *Gruch*.

Vergelia: *Vergel*, ad prædictum amnem.

Gurckfeldia, seu Gruchi confluentia: *Gruckfel*, vbi Gruchus cadit in Sauum.

§. 6. *Reliquæ regiones iuris Austriaci.*

COMITATVS } De quo suprâ egimus ad tabulam Baua-
TIROLENSIS } ria.

HUNGARIÆ } De quo pluribus agetur in Illyrico.
REGNUM

BOHÆMIÆ } Quo continetur Bohæmia, Lusatia, Morauia, Si-
REGNUM } lesia, de quibus cap. sequenti.

RE- } IN ELSA- } SVNGOUIA penè tota vbi Comitatus Fer-
GIO- } TIA } retensis, nunc Francici iuris.
NES } ante hæc } BRISGOUIA: *le Brisgau*, iam à Francis ca-
 } bella. } pta magna ex parte.

AV- } IN HEL- } Patro- } Episcopi Constantiensis Cellæ Ra-
STRI- } VETIA } natus } tolfî *de Ratoffzell*.

ACÆ } IN } I V. Vrbes Syluanæ, *les 4. villes Forestieres*:
 } SVE- } Marchionatus Burgauicîsis, *le Burgau en Alcou*.
 } VIA. } Comitatus Hohenbergensis: *d' Hohenberg*.
 } Lantgrauiatu Nellemburgensis: *Nellembourg*.

} IN GRI- } DOMINIVM FRÆBERGENSE: *de Freuenberg*.
 } SONIBVS. } VALLES *de Muntafun, & Klosterstal*.
 } PRETIGOUIA: *le Pretigou*.

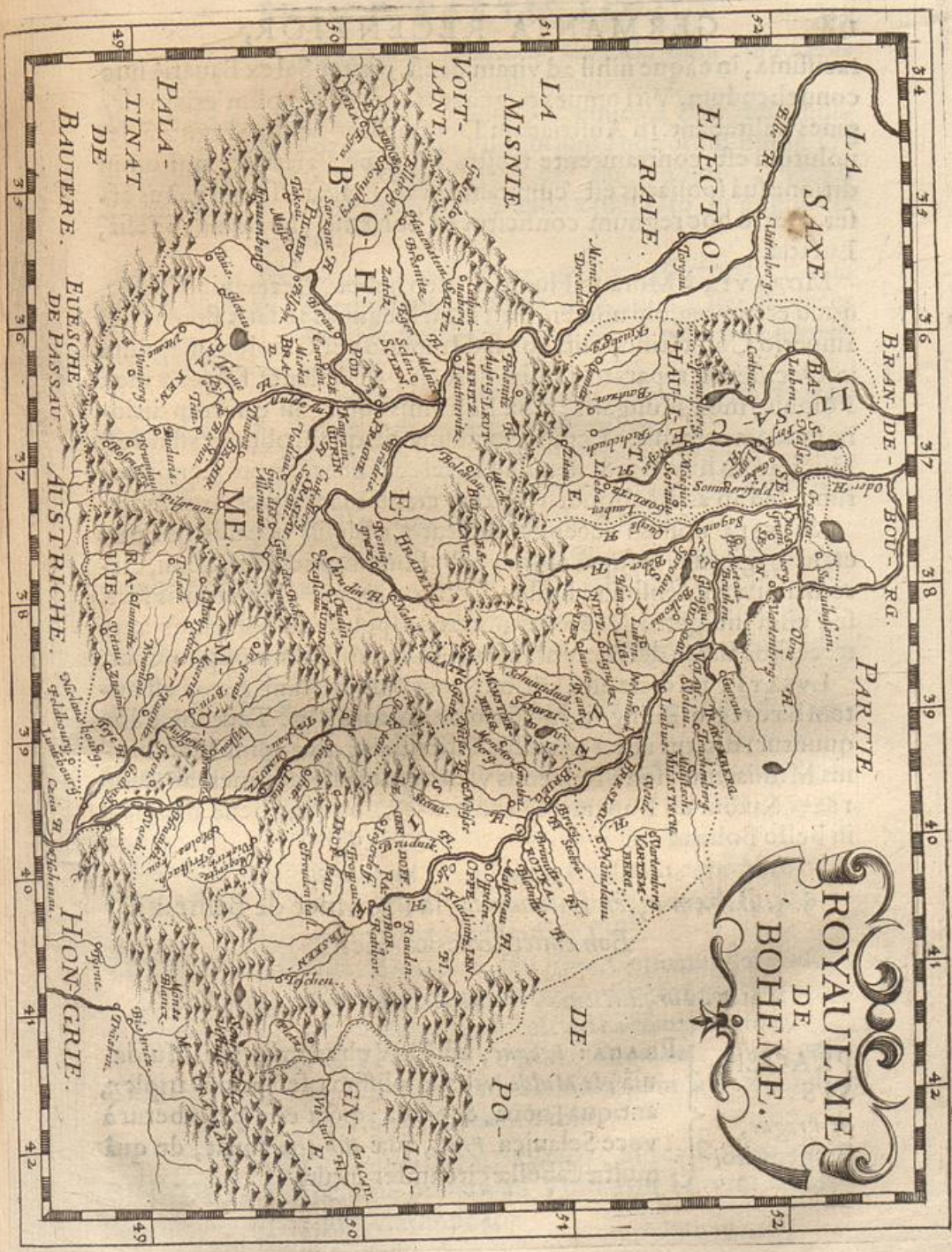
} IN CROA- } Pars dicta IMPERIALIS, sicut &
 } TIA, en } pars MORLACHIÆ, de quibus in
 } Croacie. } Illyrico.

	IN SCLAVONIA, <i>en</i>	} Pars dicta IMPERIALIS, de quâ ibidem.
	<i>Esclauonie, ou Vvindischand.</i>	
PER-	IN I-	} Tergeste: <i>Trieste</i> , vrbs ad mare. Pedena: <i>Pedena</i> , cuius vina celebrantur. Fanum S. Ioannis: <i>S. Iuan de Duino</i> , Comitum <i>de la Tour</i> , qui tamen vassali sunt Tirolen- fium. Pucinum: <i>Pisino</i> , vnde vinum Liuiæ Augustæ. Cosliacum: <i>Cosliaco</i> . Lupoglanum: <i>Lupoglano</i> .
	STRIA	
MIX-	IN	
	FORO-	
TÆ.	IULIO	} Renzanum: <i>Renzano</i> , ad Fl. Virpachum, <i>Vrpao</i> . Dorum: <i>Doremberg</i> , seu <i>Dornberg</i> . Vipaum: <i>Vipao</i> , ad Fl. cognominem. Fanum S. Archangeli: <i>S. Anzolo</i> , seu <i>S. Ar- changelo</i> . Coma: <i>Comen</i> . C O- } Goritia, olim Iulium Carnicum : MIT. } <i>Goritz</i> , seu <i>Gortz</i> . G O- } Gradiscia: <i>Gradiscie</i> , arx munitissi- R I- } ma, & totius regionis tutela ad T I- } Fl. <i>Lisanzo</i> . S I- }
	<i>an</i>	
	<i>Frioul.</i>	

CAPVT XVII.

Magnum Regnum Bohemia.

AGGREDIMVR Germaniæ partē, magnum olim Hærescan Seminariū, & vnde magna labes in vicinas Prouincias, cruentissima plerumque bella in circumpositos populos sparsa sunt. Hinc enim Hussitæ, hinc Taboritæ, hinc Zisca ille Catholicorum terror, & qui ad eum continuandum pellem suam pro timpano satis esse putauit. Dicta est Bohæmia à Boiis Gallis qui eam olim occuparunt, vt suprâ monuimus in antiquâ Germaniâ. Frosardus dum loquitur de huius Rege cæso in pugnâ Cressiacâ vocat *Behaigne*, nos antiquæ voci magis congruè *la Boheme*, indigenæ *Czeska-zeme* à Czecho quodam Principe. Regio tota hæc fe-

racissima, in eaque nihil ad vitam deest præter Sal ex Bauariâ huc conuehendum. Viri omnes pugnaces sunt, & hîc olim etiam virgines militabant. In Austriacam Domum hoc tandem regnum deuolutum est, contranitente frustra Principe Palatino, qui omniditione suâ spoliatus est, cùm tantùm ad Pragam semel victus esset. Porrò hoc regnum conficitur ex Bohæmiâ, Morauia, Silesia, Lusatia.

MORAVIA à Morauo Fluuio nomen habet, Germanicè *Marhe*, quod etiam regioni nomen. Fuit olim Regnum ac satis florens sub Imperio Constantinopolitano; sed Imperio per Carolum magnum in Occidente reparato sensim defecit, & variante fortuna mox Polonis, mox Hungaris, mox Bohæmis cessit, in quorum ditio- ne tandem remansit. Regio feracissima, in quam olim grassata est Hussitarum hæresis, & deinde Hæreseos fæces omnes confluxerunt; sed ab annis aliquot respirare cœpit: iam paret Austriaco.

SILESIA nomen accepisse dicitur ab Elysiis populis qui pars erant Lygiorum vt supra monuimus. Hinc Equites fortissimi, Ottomanorum infensissimi hostes. Olim ea regio Polonici iuris fuit, sed cùm indigenæ se spretos putarent, spontè ad Bohæmos ante trecentos annos defecerunt. Nunc Austriam Dominû agnoscunt.

LVSATIA ita dicta est à saltibus quos Slauï vocant *Luzi*, est autem hæc regio Bilinguis, hîc Slauicè quidam, hîc Teutonicè loquuntur: dicitur aliter Marchia Orientalis, quia olim Marchionis Misniæ fuit, sed à Bohæmis vi occupata est: attamen ab anno 1623. Saxoni ab Imperatore reddita est, ob rem benè nauatam in bello Bohæmico.

§. I. *Bohæmia, seu Boiohæmia, la Prouince de Boheme, Bohemicè Czeska-Zem.*

NVM. I. *Iurisdictiones Prouinciales, seu Regie, vulgò Kraïff.*

PRAGEN- SIS <i>de Prague,</i> Pragens-ko.	}	PRAGA: <i>Prague</i> , ad Fl. Vultanam, seu Muldauiâ, <i>la Mulde</i> , vrbs amplissima, seu potiùs triplex, antiqua, noua, & parua: dicta esse perhibetur à voce Sclauica <i>Prab</i> , quæ <i>limitem</i> sonat, de quâ multæ fabellæ circumferuntur.
--	---	---

- GAVRZIMENSIS** { **CAVRZIMA**: *Kaurzim*, sic dicta quia fumo eius conditor signum aliquando dedit.
Colina, seu Colonia Bohæmica à *Coli*, seu sudibus dicta, & per ludibrium Iudæorum nidus.
de Kaurzim, Broda Bohæmica: *le gué des Bohemiens*, vulgò *Dvithsheonbrod*, à vado cruentato in pugna civili.
Kaurzisko.
- HRADECIENSIS** { **HRADECIVM** Regina: *Hradetz*, Germanis *Greiz*, ad confluentias Albis & Aquilæ, seu Vorlices *Vorlitz*, dotalis Regina: est: à *muniendo* nomen accepit.
de Hradetz, Iaromierza: *Iaromierz*, vbi Albis Vpam fluuiolum haurit, à Iaromiro Principe.
Hradesko. Bydzouium: *Bydchoffa*, à Byzo conditore.
Duurum, seu Curia Regina, *Duuro*: sic dicta quia hic Regina conuentus suos agebant.
- CHRVDIMENSIS** { **CHRVDIRIA**: *Chrudim*, à Chrudo conditore, aliter *Alta-Mysa*, à sylvâ candidâ: *Policzkam* denique à tendiculis vocatam nonnulli scribunt.
Mons Cunaci: *Kunetieska*, propugnaculum munitum.
de Chrudim, Brundisium, seu Brundusium & Brandeisum: *Brandeis*, ad Fl. Vorlicem.
Chrudimsko. Pardubica arx: *Pardibik*, cum splendido egregieque munito oppido, vnde commune proverbium, splendet instar Pardubicij.
- CZASLAVIENSIS** { **CZASLAVIA**: *Czaslauu*, à Czaslauo conditore contra Moravorum excursiones excitata, in quâ sepultus Dux Hussitarum Zisca.
de Czaslauu, Cutna: *Kutnabor*, seu *Hora*, Germanis *Cuttemberg*, prima post Pragam vrbs Bohæmiæ, à *Fodinis Scalpis* nomen accepit, Academia illustris.
Czaslauusko. Broda Teutonica: *Gué des Allemanx*, vulgò *Niemetzke-Brod*, ad Fl. Sarzauam à prædonibus Teutonicis nomen habet.
- BRECHY.** { **BVDIEGOVICIVM**: *Budueis*, aliter *Budiegouicæ*, egregie munita ad Vltauam Fl. vrbs admodum Catholica.

- NIENSIS } Taborum : *Tabor*, seu vt scribunt eius ciues
Hradstie Hori Tabor, hoc est castrum montis
 Tabor, ab Hussi discipulis castrum conditum,
 bellis Bohæmicis celeberrima vrbs, maximè ob
 Ioan. Ziscam, aliter de *Trosnoun*, ad Fl. *Lut-*
zuice auriferum.
- de Brechyn. } Tyna : *Dein*, seu *Tbein*, ad Fl. Vltauam.
 Brechynsko. } Rosenberga : *Rosenberg*, vnde familia potentissima.
 Henrici Hradecium : *Hradetz Henry*, seu Noua
 Domus, vrbs ampla, cum Collegio Soc. nostræ.
 Bechynia : *Bechyn*, arx munitissima à primis olim
 regibus condita, bello Taboritano nota, no-
 men dedit regioni.
- VLTA- } SEDESSÆ : *Sedlezan*, primarium oppidum huius
 VIENSIS } tractus, non tamen regia vrbs.
 de Vltauu, } Neueclouum : *Neuecklouu*, quod communi paræ-
 Wltauuf- } mia etiam Dæmoni exosum dicitur; de quo
 ko. } multa fabulosè indigenæ narrant.
- PODE- } BERAVNA : *Berauu* Bohæmis, Germanis *Berne*, ad
 BROD- } Fl. *Misam*, sic dicta à latronibus hîc insidentibus,
 CENSIS } antea *Slauuossoun*.
 de Podebrod, } Carlostena : *Karlstein*, arx inexpugnabilis à Carolo
 Podbrosko, } Cæfare condita, & dicta anno 1348. vbi Coro-
 na, & ornamenta Regni nunc seruantur.
- PR A- } PISECA : *Pisek*, ad Vatauam Fl. *le Votauæ*, malè à
 CHENSIS } Bucquouio nostro seculo accepta.
 de Prach-n, } Suffice, seu Suticium : *Sussek*, à purgatoribus auri
 Prakensko. } nomen habuit.
 Vodnana : *Vodnani*, Germanicè *Budna*, ad Fl. *Bla-*
 uicem.
- PILSNEN- } PILSNA : *Pilsen*, vrbs lauta Hussitarum bello cla-
 SIS } rissima.
 de Pilsen, } Clatouia, vel Glatouia : *Glatauu*.
 Pilsensko, } Tufta : *Tauff* Germanicè, *Domazlice* Bohæmis, ab
 Othone condita in syluâ versus Bauariam.
 Argentina Bohæmica : *Meiss* Germanis, Bohæmis
Strzibro.

- LVCEN-
SIS, VEL
ZATE-
CENSIS
- de Zatek,
Ziateksko.
- ZATECIVM, seu Lucum: *Zatek*, Germanicè *Satz*,
ad Fl. Egrum, vel Oegrum, vulgò *Ohrzes*.
Mosta, seu Pons, Germanicè *Bruch*, seu *Bryk*,
Hungaricè *Moft*, ad Fl. Bilinam.
Launa: *Launy*, ad Fl. Oegrum à latronibus dicta
ex pago vrbs.
Cadana: *Cadan*, cuius ceruiffa laudatur.
Catharinæ mons: *Catharinaberg*.
- RACOV-
NICEN-
SIS
- de Racoun,
Racounif-
ko.
- RACOVNICVM, seu Racona: *Racoun*, seu *Racounik*,
nomen habet à Cancro *Rak*, eius insigni.
Krzinodadum, Germanis *Burg-leyfa*, career viro-
rum magnorum, vbi & Regia suppellex affer-
uatur, infra arcem oppidum Strassecium *Stras-
fik*.
- SLANEN-
SIS
- de Schan,
Schansko.
- SLANA: *Schtan*, ob fontem falsum Bohæmicè
Schlanci-Vrch, hoc est mons falsus, quia ex eo
monte fons falsus erumpit.
Veluarium, seu Veluaræ: *Vveluary*.
Specula mons: *Zrzit*, in cuius vertice ædicula S.
Georgij, vbi prima regni comitia celebrata sunt.
- LITO-
MIERZI-
CENSIS
- de Leutzme-
ritz, Lito-
mierzisko.
- LITOMIERZICÆ: *Leutzmeritz*, seu *Leitomeritz*.
Germanis, Hungaris *Litomierz* à Litomiero con-
ditore: huius vina celebrantur.
Vsta: *Austig*, Germanis *Ausfy*, vel *Vssy*, ad Albim
pugna inter Germanos, & Bohæmos incluta.
Melnikum: *Melnik*, arduo in colle sita ad Albim.
- BOLES-
LAVIEN-
SIS
- de Boleslau,
Boleslauuf-
ko.
- NYMBVRGVN: *Nymbourg*, antea *Suini-broda* di-
cta, ad Albis, & Merlinæ confluentias.
Boleslauia vetus: *Boleslau*, ad Albim in vmbilico
Bohæmiæ, à Boleslao Sæuo exornata.
Boleslauia noua in colle *Hrobka*, à Boleslao Leni,
vel Pio condita ad Giferam Fl.
Montes Gigantum: *R-benzal*, sic dicti, quia per
Cacodæmones infestantur, aliter Niuosi nomi-
nantur.

NUM. 2. Iurisdictiones Limitaneæ.

COMITATUS GLADSCANVS <i>Comté de Glatz, Clatzko.</i>	}	GLACIVM: <i>Glatz</i> , seu <i>Cladsko</i> , à trabe nomen accepit, quia hîc trabes deponerantur. In colle habet arcem, & hâc Fl. Nyssa irrigat: modò Bohæmici, modò Polonici iuris.
HEBANA Pro- uincia, seu OE- GRANA, <i>Territoi- re d' Eger, Hebsko.</i>		OEGRÆ: <i>Eger</i> , in regione fœcundissimâ ubi horti peramœni ad Fl. cognominem: hîc Comitia sæpe celebrata sunt.
LOCTENSIS TRACTVS <i>Territoire d' Elbogen, Loketsko.</i>	}	LOCTA, seu Cubitus <i>Loket</i> Bohæmicè, <i>Elbogen</i> Germanicè, cum arce in colle, planè inexpugnabilis, montibus vndique valata, ad Fl. <i>Eger</i> .
		Thermæ Carolinæ: <i>Vvary</i> , ubi aquæ vehementer calidæ, & salutare. Hic tractus ex Palatinatu Bauariæ decerptus est.

§. 2. Silesia la Silesie, Germanicè Schlesien.

NUM. 1. Inferior diuisa in octo Ducatus, & tres Comitatus.

DUCATUS CROSS- SENSIS	}	Crossa: <i>Crossen</i> , ubi Fl. <i>Bober</i> cadit in <i>Oderam</i> : <i>Oder</i> autem <i>Sclauicè</i> est <i>Fiber vn Castor</i> , qui in hoc Fluvio capitur: oppignerata est <i>Brandeburgico</i> , neque redempta ad hoc vsque tempus.
DUCA- TVS		Glogauia maior: <i>Gros-Glogau</i> , hoc est <i>le grand Glogau</i> , sita est ad Fl. <i>Viadrum l' Oder</i> , & eius partem sibi <i>Polonus</i> vendicat.
GLO- SO- VIEN- SIS	}	Gurauia: <i>Gurauu</i> , in regione admodum riguâ collocata.
		<i>Bolkouitia</i> : <i>Bolkowitz</i> , in montanis sita.
in 7. circu-	}	<i>Sprotauia</i> : <i>Sprottan</i> , ubi metallicæ ferri nobiles ad Fl. <i>Sprotam</i> , <i>Sprota</i> .
		<i>Fristadiû</i> , seu <i>Eleutheropolis</i> nomen habet à liberis cæpis & patribus: <i>Fristad</i> , ad eâ <i>Sal</i> effoditur ad Fl. <i>Siger</i> .

- Ios, & Domini-
nium. { Grunberga: *Grunberg*, inter montes iacet.
Schuuiufina: *Suuiufin*, ad Fl. Ofram *Bolen*, seu *Faul*.
- DOMINIUM BEUTHENSE } Beutha: *Beuthen*, ad Fl.
Oderam.
- DVC. SA- { Saganum: *Sagan*, ad Fl. *Queiss*, vbi miscetur cum
GANENSIS } *Bober*.
- DVC. LI- { Lignicia: *Lignitz*, ad confluentias *Katzbach*, &
GNICIENSIS } *Deichzæ*.
Lubena: *Luben*, ad Fl. *Kaltebrach*.
- DVCAT. { Iaurauia: *Iauer*, cum castro vbi commoratur Præ-
IAVRA- } fectus qui hunc & Suuidiuensem Ducatum
VIENSIS } administrat.
- DVC. VOLA- { Volauia: *Volauy*.
VIENSIS } Leubufium: *Leubus*, ad Oderam Fluium.
- DVC. OLS- { Olsna: *Olse*.
NENSIS } Villa Bernardi: *Bernstad*, ad Fl. *Veide*.
- DVCA. { DIOEGESIS { Neoforum: *Neumark*, in loco valde
VRA- } NEOFORENSIS } ameno collocatum.
- TISLA- { DIOEC. { VRATISLAVIA: *Breslau*, totius Silesiæ Me-
VIEN- } VRATIS- } tropolis ad Fl. Oderam vbi Olauam reci-
SIS, in } LAVIEN- } pit; castrum habet dictum *Keisersfort*, & in
3. Dic- } SIS } eâ Prouinciæ Comitia celebrantur.
- ceses & { DIOEC. NAMS- { Namslauia: *Namslau*, in Insula Fl.
Iurisd- } LAVIENSIS } Vidæ.
ctio-
nem. { DISTRICTVS CAN- { Cantia: *Kanth*, ad Fl. *Polf-*
TIENSIS } *nitz*.
- COMITATVS TRACHEM- { Trachemberga: *Trachemberg*, ad
BERCENSIS } Fluiolum *Bartsch*.
- COMITATVS MI- { Militscha: *Militsch*, ad Fluiolum
LITSCHENSIS } *Bartsch*.
- COMITATVS VAR- { Vartemberga: *Vartemberg*, ad Fluium
TEMBERGENSIS } *Veidam*.

NVM. 2. Superior in nouem Ducatus & Comitatum unum.

DVCATVS SVVID- { Suuidnia: *Schuneidnitz*, ad Fluum *Ve-*
NIENSIS { *stritz*.

DVC. BREGENSIS { Brega: *Brieg*, ad Oderam.

DVC. MVNSTER- { Munsterberga: *Munsterberg*, ad Fluiu-
BERGENSIS { lum Olam.

DVCAT. { Grotkauia: *Groskau*.

GROTKA- { Nissa: *Neisse*, ad confluentias Bielæ, & Nissæ, Episco-
VIENSIS { pi Vratislauiensis vrbecula.

DVC. CAR- { Carnouia olim, postea Iegerndorffia, *Iegerndorff*,
NOVIEN- { cum superbo castro ditionis Brandeburgicæ, ad
SIS { Oppam Fl.

DVCAT. OPPA- { Oppauium: *Troppan*, ad prædictum am-
VIENSIS { nem.

DVCAT. { Oppolium: *Oppelen*, ad Fl. Oderam.

OPPO- { Glogauia minor: *le petit Glogau*, vulgò *Klein Glogau*, ad
LIENSIS { Fluuiolum *Brudnik*.

DVC. RATI- { Ratiboria: *Ratibor*, ad Fluum Oderam, vrbe-
BORIENSIS { cula cultissima.

DVC. TESCHI- { Teschina: *Teschen*, ad Fluum Elsam, qui post-
NENSIS { ea præcipitat in Oderam.

COMITATVS PLES- { Plessa: *Plessa*, ad Fluum Vistulam, *le*
SENSIS { *Veixel*.

§. 3. *Morauia* la *Morauie*, Germanis *Merhe*, ubi tres *Du-*
catus Olomucienfis d' *Olmutz*, *Brunensis* de *Brinn*, *Znoy-*
mensis de *Znaim*, de quorum limitibus, & oppidis non
constat nobis.

OC. { OLOMVCIVM: *Olmutz*, antea *Volograd* dicta, ad Fl.
Morauum *Marhe*, in Insulâ quam hic efficit, vrbs
Episcopalis, quibusdam Metropolis, & munita, to-
tiusque *Morauicæ* primaria.

- Brana: *Brin*, Bohæmis *Brno*, ad Fl. *Suartzabe*, quibusdam Metropolis, in ea domus, quæ regionis dicitur, in quâ Comitia celebrantur.
- C I- Znoymum: *Znaim*, vrbs regia ad Fl. *Tein*, seu *Teie*.
 Gihloua: *Iglauu*, vrbs quoque regia ad Fl. *Iglam*.
 Treboua: *Tribau*.
- DEN- Prefnitia: *Presnitz*, à Gabore ante aliquot annos occupata.
 Viskouia: *Viskou*.
 Slaukouia: *Austerlitz*.
 Canitia: *Kaunitz*, cum suo castro.
- T A- Kygouia: *Geyen*.
 Hodoniga: *Goding*, vrbs munitissima ad Morauam.
 Fanum S. Nicolai: *Nielansbourg*, aliter *Nichsburg*, in monte & in limite Austriaco, ad quam caput Anabaptistarum diu vixit.
- L I S Miseritia ad Oslauam Fl. *Meseritz sur l'Oslau*.
 Hradista: *Hradisch*, & *Hradiste*, in Insulâ Morauæ Fluvij.
- O- Hranice: *Vviskirch*, ad Fl. *Beczunam*.
 Littouela: *Litta*, ad Fl. *Morauum*.
 Nouostadium: *Neuustad*, vrbs regia.
- RIEN- Godstena: *Godstein*, in limite Bohæmico ad montes.
 Meseritia ad Beczunam Fl. *Meseritz sur le Beczum*.
- T A- Holoskouia: *Holoskon*.
 Fristachum: *Fristach*.
- L I S Veselia: *Veseli*, ad Morauum, vbi multis Insulis implicitus eluctatur iste fluuius.

§. 4. *Lusatia* la *Luface*, Germanicè *Laufnitz*.

- BVBESIA, seu Budissina: *Bautzen*, ad Sueuum Fl. vulgè *Sprée*, vbi prorex degere solet.
- SVPE- GORLITIVM: *Gorlitz*, à quibusdam credita primatia, munitissima ciuitas ad Fl. *Nissam* inter paludes sita: Academiam illustrem habet. Adiacet vrbi mons *Landzkron*, specula regionis.
- Moska caput Comitatus, castrum in rupe: *Moska*.

- Richenbachium: *Richenbach*.
 Zittauium: *Zittau*, oppidum permunitum ad Nissæ Fl. ferè initia.
 Lauba: *Lauben*, ad Fluuiolum *Lauben*, qui mox cadit in *Queiss*.
Hanse Camentium: *Camenz*, locus satis munitus.
Lusace. Libauia: *Libau*, aliter *Lieba*, ad Fluuiolum *Liebesch*.
 Coninberga: *Kinsberg*, seu *Konigsbrak*, ad Fl. *Polnitz*, Comitatus caput in Misniam inserti, aut ei adiuncti.
 ZDIARVM, seu Soraua, *Sorauu*, versus Saganum, Metropolis huius tractus.
 Guba: *Guben*, ad confluentias Nissæ & Lupæ.
 Cotbusium: *Cotbus*, ad Fl. Sueuum *Spée*.
Basse Forstia: *Forst*, vrbecula in Insulâ Nissæ Fl.
Lusace. Sommerferdia: *Sommerferd*, ad initia Fl. Lupæ.
 Spremberga: *Spremburg*, in Insula Fluuij *Spree*.

CAPVT XVIII.

Magna Saxoniam in genere.

QVOMODO aliàs dicti fuerint Saxones in antiquâ Germaniâ notauimus: in præsentia obseruabimus, ita dictos videri à Saxonibus populis Scythiæ, qui è suis regionibus digressi & Asiam, Europamque peruagati ibidem quieuisse creduntur: non desunt autem qui à Saxis propter asperitatem, aut à Gladiolis quos patriâ linguâ *Saxa* vocabant nuncupatos esse arbitrentur, vt multas alias fabellas hîc omittam. De iis legatur Albertus Kranzius sub initium suæ Saxoniam, & Nicolai Cisneri ad eundem præfatio, vbi de Saxonum moribus, atque republicâ multa leges. Hoc tempore vino & ebrietati deditissimi sunt; equites ferocissimi. Iure suo vtuntur quod Saxonicum nuncupatur, ex quo etiam aliquid Poloni, Silesij, & Lithuani decerpserunt. In Saxoniam iam rerum potiuntur sequentes Principes, quos tibi proponere, & singulos ad suas familias reuocare studuimus, quoniam hinc ambages multæ & tenebræ rebus Geographicis offunduntur.

Principes Saxonici

D O- M V S	S A- X O- N I- C A.	D V X	Ducatus Saxonix: <i>le Duché de Saxe.</i>			
		E L E- C T O R	Marchionatus Misnix: <i>Misnie, seu Missen.</i>			
		S A X O-	Lufatia: <i>la Lusace, seu Lausnitz.</i>			
		N I Æ	Voigtlandix pars: <i>partie de Voigtlande.</i>			
D O- M V S	B R V N- S V I- C E N- S I S	D V X V I M A R I E N S I S	<i>le Duché de Veimar en Thuringe.</i>			
		D V X A L D E N B V R G E N S I S	<i>Aldembourg en Misnie.</i>			
		D V X C O B V R G E N S I S	<i>Coburg en Franconie.</i>			
		D V X I S E N A C E N S I S	<i>Isenach en Thuringe.</i>			
D O- M V S	A N T I- Q V A.	D O M V S N O V A		Ducatus Brunsvuicensis: <i>Brunsvik.</i>		
		B R V N S V I C E N S I S		Ducatus Gottingensis: <i>Gottingen.</i>		
		D O- M V S	L V N E- B V R- G E N S I S	DOMVS LV- NEBVRGEN- SIS-CEL- LENSIS	Ducatus Luneburgensis: <i>Lunebourg de Cell.</i>	
					Ducatus Grubennagensis: <i>Grubenhage.</i>	
D O- M V S	B R A N- D E B V R- G I C V S	DOMVS DANE- BER- GENSIS	Comitatus Danebergenfis: <i>Daneberg.</i>			
		L V N E- B V R- G E N S I S	C O- M I- T A T.	Dielphol- tensis	In V est- phaliâ	Diel- phols. Hoye.
				Hoyensis		
		G E N S I S		DOMVS LVNE- BVRGENSIS HARBVRGENSIS	Comitatus Harburgen- fis: <i>Harburg.</i>	
D O- M V S	B R A N- D E B V R- G I C V S	M A R- C H I O	Marchia Brandenburgica vniuersa: <i>la Marche, ou le Marquisat de Brandebourg.</i>			
		E L E- C T O R	Pars Voigtlandix: <i>partie de Voigtland.</i>			
		B R A N- D E B V R- G I C V S	Prusia Ducalis: <i>la Pruse Ducale.</i>			
			Ducatus Crossensis in Silesiâ: <i>Crossen.</i>			
D O- M V S	B R A N- D E B V R- G I C V S	C O M I- T A T U S	Marchensis: <i>de la Marck.</i>			
			Rauenspurgenfis: <i>Rauensberg.</i>			
			Ducatus Cliuensis: <i>Duché de Cleues.</i>			

- BVR- | MARCHIO ANSPACHENSIS in Franconia: *Onspach.*
 GICA | MARCHIO CVLEMBACHENSIS in Fráconiâ: *Culembach.*
 | DVX CARNOVIENSIS: *de Iegerndorff*, in Silesiâ.
- PRINCEPS ANHAL- } Oriundus est ex Saxonica Domo, fa-
 TINVS } miliam tamen separatam facit.
- DV- | DVX POMERANIÆ: *Pomeranie*, seu *Pomeren.*
 CES | DVX LAWENBURGENSIS: *Lauenbourg*, hic ex Saxo-
 ALII } nicâ Domo se oriundum ait.
- SA- | DVX MEGAPOLITANVS: *Meichelbourg.*
 XO- | DVX HOLSATIÆ } *Duché d'Holface*, ou *Holfstein*, Regis
 NIÆ } Danix.
- CO- | Mansfeldiensis: *de Mansfeld.*
 MITES }
 ALII } Schuartzem- } Comit. *de Schuartzembourg.*
 } burgensis } Comit. *Hoenstinus: d'Hoenstein.*
- SAXO- } Stolbergensis: *de Stolberg.*
 NIÆ } Gle- } Comit. *Gleichenfis: de Gleichen-*
 } chensis } Comit. *Spiegelbergensis: de Spiegelberg.*
- EPISCO- } Archiepiscopus *Bremensis: Archeuesque de Breme*, ou
 PIDO- } *Bremen.*
 MINI in } Episc. *Hildesheimus: de Hildesheim.*
 SAXO- } Episc. *Ferdensis: de Verden.*
 NIA } Episc. *Halberstadiensis: de Halberstad.*
 } Hallensis Episc. *de Hall.*
- RESPV- } Hamburgensis: *Hambourg.*
 BLICÆ } Lubecensis: *Lubek.*

CAPVT XIX.

Saxonia Inferior.

DVCATVS HOLSATIÆ } de quo in Dania, cùm sit
 } Danici iuris.

RESPVBLICA LVBECENSIS } de quâ item ibi-
 } dem.

§. I.

§. 1. *Respublica Hamburgensis*, la Republique d'Hambourg.

HAMBURGA: *Hambourg*, olim Gampriniorum sedes, & vrbs Vandalica, maxima, diues, munita. Sic dicta est ab *Hain* luco, seu *Ham* sylvâ quadam vicinâ, & verò Ditmarsî hodie Salicetum vocant *Ham*. ad Albim sita est, & ad hanc vsque nauigia subuehuntur. De minoribus locis plura non addemus.

§. 2. *Archiepiscopatus Bremensis*, l'Archeuesché de Breme.

BREMA: *Breme*, Germanicè *Bremen*, ad Visurgim Fl. *le Vesper*, Oenopolium olim totius Saxonix.

Stada: *Stade*, seu *Staden*, ad Fl. *Zuuinghe*, vrbs perantiqua, Emporium nobile ab Anglis, & Batauis celebratum.

Boxtuda: *Buxtehude*, aliter *Boxtende*, ad Fl. *Esse*.

Stokela: *Stokel*, ad Fl. *Lun*.

Acksteda: *Acksteden*, ad eundem Fluium.

Vorda: *Vorde*, aliter *Bremesurd*, castellum egregiè excultum Archiepiscopi sedes.

VORST Regiuncula, vbi viri fortes, ac foemina viris non impares; diu Archiepiscopis restitere, quibus nunc subditi sunt.

§. 3. *Ducatus Lauuenburgensis*, Duché de Lauuenbourg.

LAVVENBURGVM: *Lauuenbourg*, ad Albim Fl. vbi Dux commoratur, qui se quoque Ducem Angrix & Westphalix nominat, imò & Saxonix, vnde sæpe à nostris dicitur, *de Saxe Lauuenbourg*.

Ectenburgum: *Ectemborg*.

Nacbaria: *Nacbare*.

§. 3. *Ducatus Megalopolitanus, seu Megalburgicus*,
le Duché de Mekelbourg.

ROSTOCHVM, seu Rhodopolis, & Laciburgum *Rostoch*, sui penè iuris ad Fl. Arnum, inter Anseaticas vrbes præcipua: in hoc tractu Obotritæ populi vixerunt, medio æuo celebres.

Schuerinum: *Suerin*, seu *Schuerin*, Dipolis cuius pars dicitur

Parall. Geogr. Tom. II.

R

Nouostadium, seu Neopolis *Neustad*, sita est ad lacum peramplum vrbi cognominem.

Megalopolis ruinæ: *Meckelbourg*, leucâ supra Vimariam visuntur.

Vismaria: *Vismar*, vrbs Anseatica ad Sinum Germanici maris.

Gustrouium: *Gustroun*, Ducum quondam sedes.

Starigardia: *Stadgart*, Saxonibus *Aldenbourg*, seu *Oldenbourg*.

Sterneberga: *Sternberg*, ad Fl. *Varne*.

Budzouium: *Budzoun*, ad prædictum amnem.

Cignea: *Schwaan*, ad eundem Fl.

Varnemunda, seu Varnouij ostium: *Vvarnemund*.

Slossa: *Sloss*, in Peninsulâ *Pole* dicta.

Ratzemburgum: *Ratzembourg*.

Parchina: *Parchin*, ad lacum cognominem.

Kalanoua: *la nouvelle Kalen*, supra quam vetus.

Plaïsa: *Païse*, ad lacum item eiusdem nominis.

§. 4. *Pomerania*, le Duché de Pomeranie, ou Pomeran, quæ à plerisque in *Saxoniam superiorem* reuocatur.

NVM. I. *Superior*, la Haute Pomeranie.

D V -	{	STETINVM: <i>Stetin</i> , ad Fl. <i>Oderam</i> vrbs munitissima
C A -		commerciis diues, ob commoditatem portus, vbi collegium luculentum.
T V S		<i>Gartia</i> : <i>Gartz</i> , vbi <i>Odera</i> Fl. nobili ponte iungitur.
S T E -	{	<i>Griffenhaga</i> : <i>Griffenhage</i> ad eundem Fl.
T I -		<i>Barnesteina</i> : <i>Barnestein</i> , in limite <i>Brandeburgico</i> .
N E N -		<i>Stargartia</i> : <i>Stargard</i> .
S I S		<i>Casimiriburgus</i> : <i>Casmirsbourg</i> .
Duché de Ste-tin.		<i>Noua Treptauia</i> : <i>Neutreptau</i> .
	{	<i>Colberga</i> : <i>Colberg</i> , ad Fluiolum <i>Persant</i> .
		<i>Belgartia</i> : <i>Belgart</i> , ad eundem amnem.
	{	<i>I N S</i> - <i>VSEDOMIA</i> : <i>Vsedom</i> , cum vrbe cognomine.
		<i>L Æ</i> - <i>VOLINA</i> : <i>Vvolin</i> , cum vrbe cognomine, excitata in ruinis <i>Iulini Iulin</i> vrbs maximæ.

BARTIEN- *Bartia*: *Bart*, vnde Ducatui nomen: alteram olim Ducum *Pomeraniæ* *Domum* conficiebat hic tractus.

SIS } Sundium: *Stralsund*, sic dicta quasi *Fauces angu-*
 DVCA- } *ste*, olim Cismarini Ducatus Rugiæ Metro-
 TVS, aliter } *lis*, vrbs pulcherrima, & diues.
 VOLGA- } Volgastia: *Volgast*, vnde Ducatui nomen, qui
 STENSIS, } cum Bartienfi coaluit, ad mare è regione Vse-
Duché de Bart } *domiæ Insulæ*.
ou de Volgast. } Griphisualda: *Gripsuold*, portus non incommodus,
 vrbs antiqua cum Academiâ.

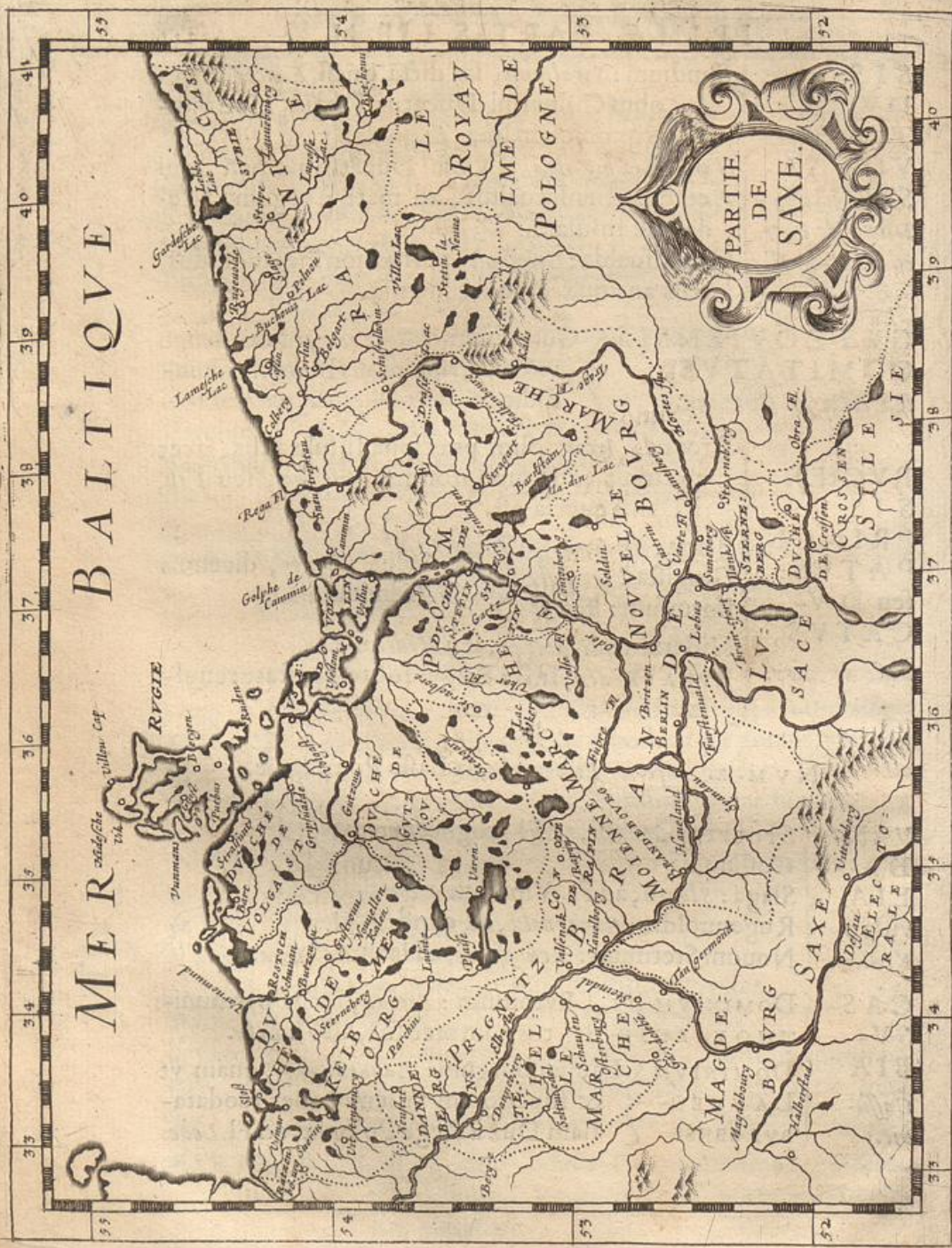
GVTZOVIEWSIS } Gutzouium: *Gutzouu*, olim nomen
 COMITATVS } vni ex Principibus Pomeraniæ in-
le Comté de Gutzouu. } didit.

RVGIEN- } Arcona: *Arcon*, olim præcipua Insulæ vrbs, iacet
 SIS } in ruinis ad Promontorium *Vvitouu*, seu *Vik*,
 PRINCI- } à Danis euerfa est.
 PATVS: } Berga: *Bergen*.
 seu DV- } Gingista: *Gingst*. } De Syluâ *Kamer*, dicemus
 CATVS, } Butuisum: *Butbut* } in Admirandis.
l'Isle de Rugé. } Hiderzea: *Hiderzée*, seu *Hidenzée*.
 RYDA: *Ruden*, Inf. à Rugiâ Inf. tempestate reuul-
 fa est.

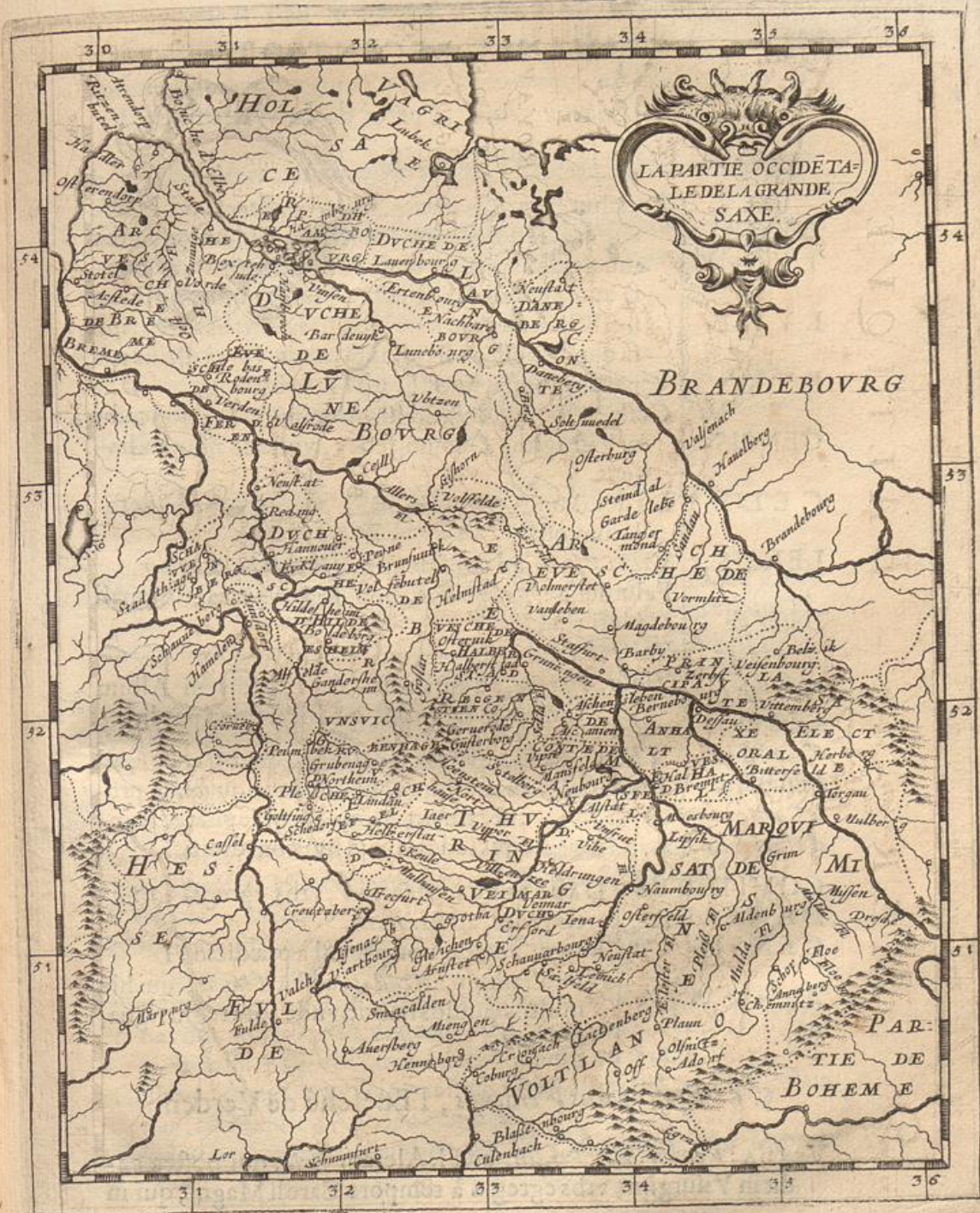
NVM. 2. *Inferior Pomerania, la Basse Pomeranie.*

VAN- } STOLPIA: *Stolpen*, ad Fl. cognominem.
 DA- } Coslinum: *Coslin*.
 LIA, } Slaga: *Slagen*, ad Fl. *Viperam Viper*.
 vulgò } Rugenuoldia: *Rugenuold*, ad eundem Fl.
Ventn. } Nouum Stetinum: *Neustetin*, ad lacum *Villera*.

CAS- } DOMINIUM BY- } Bytouiium: *Bytoun*, locus permuni-
 SV- } THOVIENSE } tus cum arce suâ, ad Fl. *Lobe*.
 BIA } DOMINIUM } Lauenburgum: *Lauenbourg*, quam vt
Cassu- } LAVVEN- } & superiorem urbem habet feodata-
bie. } BVRGENSE } riam Dux à Rege Poloniæ; ad Fl. *Lobe*.

40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30

§. 5. *Ditio Luneburgensis*, Terres de la Maison de Lunebourg.

DVCA- TVS	Luneburgum: <i>Lunebourg</i> , seu <i>Lunenbourg</i> , ad Fl. <i>Ilmenouu</i> , seu <i>Elmenauu</i> , in Albim cadentem; vrbs munitissima, cuius basilica illustris, & diues mensâ aureâ gemmis distinctâ. Hanc quidam volunt sic dictam ab arce <i>Lune</i> , seu <i>Lunen</i> ; vrbs autem ipsa condita est ex Bardeuici ruinis. In eâ Princeps parum potest, itaque rarò hîc habitat.
L V N E- B V R-	
GENSIS-	Cella: <i>Cell</i> , seu <i>Zell</i> , ad Fl. Aleram <i>Aler</i> , qui cadit in Visurgim, Ducum sedes, vnde & nomen habent.
C E L-	Bardeuikum: <i>Bardeuyk</i> , ad Fl. <i>Ilmenouu</i> , penè desolatum est.
LENSIS,	<i>Vi</i> za: <i>Vi</i> zen, ad confluentias <i>Ilmenouu</i> , & <i>Viper</i> . <i>Faler</i> leba: <i>Faler</i> leben, non procul à Meridionali Aleri ripâ.
<i>Duché de Lunebourg de Cell.</i>	<i>Val</i> froda: ad Fl. <i>Bome</i> , qui cadit in Aleram. <i>Vin</i> sa: <i>Vin</i> sen, ad quam Fl. <i>Lube</i> , cadit in Albim <i>l'Elbe</i> , immo & <i>Ilmenouu</i> , qui hîc nomen perdit.
COMITATVS HARBRVCENSIS	HARBRVKVM: <i>Harbruk</i> , aut <i>Harbrok</i> , ad Fluuiolum cognominem, qui haud procul cadit in Albim. Vrbs lepida & Principis sedes, haud multum diuitis.
<i>le Comté ou Duché d'Harbruk.</i>	
COMITATVS DANEBER- GENSIS	DANEBERGA: <i>Daneberg</i> , vrbs egregia Comitum sedes, ad Fl. <i>Ietze</i> . <i>Berga</i> : <i>Bergen</i> , non procul à prædicto Fl. <i>Nouostadium</i> : <i>Neustat</i> , ad Fl. <i>Plauue</i> , qui hîc multos riuulos haurit: vnde tota regio rigua, & ferax.
<i>Comté de Daneberg.</i>	

§. 6. *Episcopus Verdensis*, l'Euesché de Verden.

VERDA: *Verden*, aut *Ferden*, ad Fl. Aleram *Arle*, qui postea cadit in Visurgim, vrbs egregia à tempore *Caroli Magni*, qui in

câ Episcopum collocavit, vt pietate Saxonas frenaret.
 Inferius Rodemburgum: *Nider Rodembourg*, ad Fl. Vemmæ, &
 Leusæ confluentias, *Vemm*, & *Leuff*.

§. 7. *Comitatus Schauemburgensis*, Côté de Schauembourg.

Schauenburgum: *Schauembourg*, in rupe situm castrum, vnde huic
 ditioni nomen. Eò vsque extenditur sylua Thuringica, in quâ
 hic Ducatus collocatur.

Saxonum Burgus, seu Saxenhufa: *Saxenhagen*.

Stadhaga: *Stadhagen*.

Hamelium: *Hamelen*, vrbs quam alij reiiciunt in Agrum Brunsvi-
 censem, de quâ aliquid in Admirandis obseruatu dignissimum
 afferemus.

§. 8. *Ducatus Brunsvicensis*, le Duché de Brunsvik,
 & ses Enclaves.

BRUNSVICVM: *Brunsvik*, Germanis *Brausvik*, à Brunone Duce
 Saxonix, quasi Brunonis burgus aut castrum, quam urbem Fl.
 Oacer *Ockel*, aliter *Onacre*, interfecat: creditur totius Germa-
 niæ munitissima; vrbs sæpe obsessa à Principe, quia Remp. mo-
 liebatur, tandem ei sponte cum aliquot priuilegiis se submitit.

Volfenbutela: *Volfenbutel*. Ducum sedes firmissima ad prædictum
 Flu. in paludibus, quam inundatione perdere Sueci nostra æta-
 te conati sunt, & fecissent nisi Imperator subuenisset, exercitu
 præualido diligentissimè contracto.

Hannouera: *Hannouer*, vrbs Anseatica ad Fl. Leinam *Glein*, egre-
 giè munita: Hic olim arx *Leinrode* Comitum à *Rhoden*.

Volfelda: *Volfelde*.

Nouostadium: *Neuustad*, ad Fl. Leinam, seu *Glein*.

Reclinga: *Recling*.

Helmestadium: *Helmstad*, vbi Academia celebris: huius olim Ab-
 bas dominus, i. S. Ludgerus, sed anno 1490. vendita est Du-
 ci Brunsvicensi. A Caroli M. filio cœpta est muniri.

Goslaria: *Goslar*, vrbs Imperialis in Hercyniâ syluâ ad Fl. Gossam
Goff, ab Henrico Aucupe condita.

Gandershemum: *Gandersheim*, nobile Collegium, vbi Abbatia

olim virginum prædiues, cuius Abbatissa erat filia Regis, minimum Principis.

Northemum: *Northeim*.

Goltfinga: *Goltfingen*, vrbs peruetus à Gothis dicta, cùm in Italiam irruerunt: Comitatus olim fuit.

HILDESHEIMENSIS EPISCOP.

l'Euesché de Hildesheim,

vnus Catholicus in Saxoniâ.

HILDESHEIMA: *Hildesheim*, cuius Episcopatus à Carolo Magno constitutus est, primùm in vrbe Aulicâ *Eliz*, ad confluentias *Leinæ* & *Salæ*, vbi erat Aula Imperatoris dum in his locis versaretur; postea translata in locum dictum *Hilgeschne*, quæ vox *niuem* sonat, quæ hîc ex miraculo tempore infueto decidit. Sita est ad Fl. *Inders*, seu *Indersée*.

Pena: *Peyne*, ad Fluum *Fuse*.

Klauum: *Klaun*, ad Fl. cognominem.

Budeburgum: *Budeborg*, ad Fl. *Budam*.

Alueda: *Alfelden*, ad Fluum *Rumam*.

COMITATUS SPICELBERGENSIS, *Comté de Spicelberg*, in Brunsvicensem Ducatum insertus

Hunsdorpia: *Hunsdorp*, vrbecula ad Fluum *Iolum*, qui mox cadit in *Vifurgim*.

HALBERSTADISIENSIS EPISC.

l'Euesché d'Halberstad.

HALBERSTADIA: *Halberstad*, quasi Alberti vrbs antiquissima, quod arguit statua Rolandi, hîc anno Christi 778, collocata. Incolæ olim Longobardi fuerunt. Et Episcopatus huc ex Ostrouico translatus est ab eodem Carolo Magno.

Ostrouicum aliter Salingtetum: *Ostrouik*, ad Fl. *Ilfam*, olim Episcopalis sedes, nunc in burgum degenerauit.

Gruninga: *Gruningen*.

CAPVT XX.

Saxonia Superior.

§. 1. *Archiepiscopatus Magdeburgensis*, Archeuesché de Magdebourg.

MAGDEBURGVM: *Magdebourg*, Germanicè *Meibourg*, hoc est Burgus Puellarum, vnde Parthenopolis, quia hîc tres Charites filia Veneris colebantur: Hanc ab Hunnis vastatam restituit Editha Othonis primi coniux, ac multis priuilegiis auxit; sita est ad Albim vbi Insulam facit.

Stasfurtum: *Stasfort*.

Osfeldia: *Osfeld*, ad Fl. Aleram *Alre*.

Volmerstera: *Volmerstet*, seu *Volmstaden*, ad confluentias *Ohroe*, & *Elbe*.

Vanfleba: *Vansleben*, ad Fl. *Ohroe*.

Vormilisa: *Vormlitz*, ad Fl. *Strumam*.

COMITATVS DARBIENSIS { Darbicum: *Darby*, ad Fl. *Al-*
la Comté de Darby. } bim, loco egregiè riguo.

§. 2. *Marchia*, seu *Marchionatus Brandenburgensis*, la Marche, ou le Marquisat de Brandebourg.

VETVS
MARCHIA
aliter
SUPERIOR

la vieille Mar-
che.

TANGERMVNDIA: *Tangermond*, caput huius partis, olim Marchionis sedes, ad Fl. *Tanger*, vbi iungitur Albi Fl.

Gardeleba: *Gardelieben*, ad Fl. *Bise*, vbi procedit ex lacu.

Stendalia: *Steindal*, ad initia Fluij *Vecht*.

Osterburgum: *Osterburg*, ad Fl. *Vecht*.

Schaufa: *Schausen*, ad prædictum amnem.

Soltuedelia: *Soltuedel*, ad confl. *Ietze*, & *Dume* Fl.

NO- { CVSTRINVM: *Custrin*, Principis aliquando sedes, ad
VA } confluentias *Oderæ*, & *Vartæ*.

Parall. Geogr. Tom. II.

S

- MAR- } Falkenburgum : *Falkembourg*, cum castro in finibus
 POMERANICÆ.
 LANZBERGA : *Lantzberg*, ad Fl. Vartam.
 CHIA } Soddinum : *Soddin*, in rupe non procul à Fl. *Miczel*, qui
 cadit in Vartam.
 la nou- } DOMINIUM } Sterneberga : *Sterneberg*, in syluâ non
 uelle } STERNE- } procul à Fl. *Ilanck*.
 Marche. } BERGENSE, } Sunenberga : *Sunenberg*, Gallis *Sone-*
la Seigneurie } *bourg*, fedes olim Magistri Melitenfis;
de Sterneberg. } hanc possedit Ernestus qui egregiam
 fratri nauauit operam.
 MAR- } BRANDEBURGVM : *Brandembourg*, quam à Brenno Sueuo-
 rum Duce conditam ante Christum putant indigenæ,
 quem etiam credunt diripuisse Romam: vrbs ampla
 est ad Fl. *Hauel*.
 CHIA } BERLINVM : *Berlin*, iam creditur primaria totius Mar-
 chie, eaque munitissima, & Principis fedes ad Fl.
Goylam la Goyle.
 ME- } Francofurtum ad Oderam : *Francfort sur l'Oder*, sui iuris
 Reip. ad instar, & immunis ab omnibus vectigalibus,
 DIA, } atque portoriis.
 Lubusia : *Lubus*, ad Fl. Oderam.
 Furtseualdia : *Furstenwald*, ad Goylam.
 la Mar- } Britesa : *Britzen*, ad Oderam.
 che du } Strasburgum : *Strasburg*, in regiunculâ dictâ *Vker Mark*.
 milieu, } Hauelburgum : *Hauelburg*, primaria tractus *Prignis*, ad
 ou } Albim.
 moyen- } Valsenakum : *Valsenak*, ad prædictum amnem.
 ne. } Spandauia : *Spandauu*, ad confl. Haueli & Goylæ Fl.
 Rapinum duplex, antiquum & nouum, *Alt Rapin*, *Neuu-*
rapin, vnde Comitatus.

§. 3. Saxonia Electoralis, la Saxe Electorale.

NVM. I. Ducatus Saxonia, le Duché de Saxe.

VITEMBERGA, & Witeberga, aliter Albiburgus: *Viteberg*, &
Vitemberg, ad Fl. Albim, paulò postquam hausit Elsterem, seu

Picam nigrā, *Schwarz Elster*, à Vitikindo Principe Saxone capite familiæ Saxonicæ nomen trahit, non à candidis montibus; cùm hîc mons nullus. Lutheri concionibus famosa fuit, vbi & Monachum egit in cœnobio Eremitarum quod fundarat Fridericus III. quod postea in Collegium conuersum est.

Beltziga: *Beltzik*, ad Fl. cognominem qui cadit in Adam *l' Ade*.

Bitterfeldia: *Bitterfeld*, ad Fl. Muldam.

Hertzberga: *Hertzberg*, ad Esterem nigrum.

Vissemburgum: *Vveißembourg*, ad Fl. Vifam *Veise*.

N V M. 2. *Marchionatus Misnie*, le Marquisat de Misnie, ou Missen.

MISNA: *Missen* Germanicè, ad Albim vbi riuulum Misnum haurit. Olim habuit in monte vicino tria castra Principis, Episcopi, & Consulis, seu Burgrauij; sed hoc deiectum est. Celebratur ligneo suo ponte miri artificij, Collegio olim cœnobio S. Afræ, vbi centum pueri aluntur.

Dresda: *Dresden*, seu *Dresen*, à tribus lacubus dicta, ad Albim vbi ponte lapideo iungitur sitque vrbs Dipolis; munitissima, Electoris sedes, Gazophylacium & Armamentarium instructissimum.

LIPSIA: *Lipfk*, ad Fl. Picam *Elster*, credita huius regionis Metropolis, libera ciuitas, & pugnâ Sueci, atque victoriâ celebris.

Friberga: *Friberk*, ad Fl. Muldam non procul à Sudetis, seu Bohæmicis montibus, culta & diues ob vicinas fodinas.

Torganum: *Torgau*, ad Albim, in illustri loco sita, vnde Sclauicè *speculam* vox illa sonat. Olim suos habuit Comites: A quibusdam Saxonix tribuitur; certè huius Prouinciæ hîc omnes Conuentus fiunt; laudatur à zytho suo, *la Biere de Torgau*.

Nouoburgum: *Naumbourg*, ad Fl. Salam in quam Episcopatus Cizensis translatus.

Vurzena: *Vurtzen*, Episcopalis ad Muldam cum arce olim, Comitatus caput.

Merfoburgum, seu Martispurgum: *Mersburg*, ad Salam condita à Meroueo Francorum Rege, quem Germani Merbigium dixerunt. Episcopalis est, & ab Episcopo vicinæ vrbes nonnullæ pendent, huius sedis conditor Carolus Magnus.

Chemnicium: *Kemnitz*, ad Fl. cognominem, vbi cœnobium S. Benedicti locuples, à Regibus Francis conditum.

Anneberga: *Anneberg*, in monte Schenebergo *Scheneberg*, ad metallicorum commoditatem à Georgio Saxonix Duce condita.

Lisnikum: *Lisnik*, Petri Appiani patria, ad Fl. Muldam.

DVCATVS ALDENBURGENSIS, *Duché d'Aldembourg.*

Aldenburgum: *Aldembourg*, antea Pliffemburgum à Fl. *Pleiff*, cui adiacet. Comitatus olim Imperij caput erat, nunc in eâ vrbe Duces commorantur.

OSTLANDIA REGIVNCVLA

Osterland.

Osterfeldia: *Osterfeld*, medio itinere inter Elystrum & Muldam.

Grima: *Grim*, cum arce ad Muldam, quam aliqui Latine loquentes perperam, Cremonam dici volunt: Academia est, sub Duce Saxonix.

THVRINGIÆ PARS { de quâ mox agemus §. 7.

LVSATIA { de quâ in Bohæmiâ pluribus.

§. 4. *Voiglandia*, la Voigtland.

S A- ADORFVM: *Adorf*, præcipuum Voiglandix oppidum, sic dictum quasi *Hapdorf*, hoc est *faltus ville*, quia ibi faltus religiosus. Dicta autem est Regio à Voigtris, seu præfectis, qui hîc olim à Romanis missi præerant.

X O- Plaua: *Plauu*, ad Elystrum *Eilster*, quasi *Carulea vallis*, ab Henrico nobili Voigto illustrata.

N I- Veida: *Vveiden*, à Fluuio cognomine qui hîc cadit in Elystrum, olim Comitatus *de Glisberg*: à Comitibus factis religionis causâ celebratur.

C A- Coburgium: *Coburg*.

Cronacum: *Cronak*, de quibus in Franconiâ dictum est.

BRAN- Culembachium: *Culembach*.
DEBVR- Hoffa: *Hoff*.
GICA Blasseburgum: *Blasseburg*.
de quibus actum in Franconiâ, quæ hanc Voiglandix partem decerpit.

§. 5. *Principatus Anhaltinus*, Principauté d'Anhalt.

DESSAVIA: *Dessau*, ad Fl. Albim, Principis sede nobilis, eiusque Consilio.

Serueſta: *Zerbſt*, vbi caſtrum Principis luculentum, vrbs diues, cuius zythum in Franconiâ vino antefertur.

Bernburgum: *Bernbourg*, vbi Princeps quoque ſæpiſſimè verſatur.

Anhaltium: *Anhalt*, caſtrum deſtructum ab Epifcopo Magdeburgenſi.

Balleba maior: *Balleben le Gros*, vrbecula lauta.

Gunſtesberga: *Gunthersberg*, ad Fl. Selkam *Selk*.

COMITATVS ASCANIENSIS, *Comté d'Ascanien*, { *Ascania: Ascanien*, caſtrum olim permunitum.
Aſcherleba: Aſcherleben vrbecula lepida, loco peramœno ſita, Principis deliciae ad lacum cognominem, & conſl. *Viperæ & Eine*.

EPISCO- { *Hala, ſeu Salinæ: Hall*, hîc Salinæ detectæ per ſuam
 PATVS { qui in hâc aquam volutus ad Solem albicare cœpit.

HAL- { *Brempta: Brempt*, Epifcopi fedes.

LENSIS { *Gunterberga: Gunterberg*, caſtrum amœnum.

§. 6. *Ducatus Grubenacensis*, Duché de Grubenagen.

Grubenacum: *Grubenagen*, ad Fluium Markam *Mark*.

Eambeka: *Eiambek*, non procul à conſl. *Rhum*, & *Mark*.

COMITATVS PLESSENSIS { *Pleſſa: Pleiſſe*, ad Fluiolum cognominem qui
 { mox cadit in Rumam.

§. 7. *Thuringia, vel Duringia*, Lantgrauiat de Thuringe.

DITIO ARCHIEPISCOPATI, { *ERFVRDIA: Erfurt, ſeu Erford*, ad Fl. Ieram, à quo
 & nomen accepit, vrbs maxima & regiunculæ ad
 inſtar, antea Merbigſburgum à Merouco Franco-
 rum Rege, poſtea Ierefurdia, quaſi Ieræ vadum:
 alij malunt ab Erfo quodam molitore qui hîc Va-
 dum laternâ tranſituris oſtentabat ne aberrarent.
 Academia ſuâ eſt illuſtris, & Arce quam S. Cyriaci

S iij

- nominant. Hanc licet sibi vindicet Moguntinus, est tamen Imperialis, & sui iuris.
- le pays de l'Arch. de Mayence. EISCHFELDIA, Pays d'Eischfeld. } Hiltingestadium: *Hilingenstad*, vbi Soc. nostræ Collegium, ad Fl. *Vnstrut*.
Doderstadium: *Doderstad*, ad Fl. *Viper*.
Lindauium: *Lindaun*, ad Fl. *Rumam*.
- DITIO SAXONICI ELEGTORIS, le pays Electoral. } Treffurtium: *Treffurt*, aliter *Dreffurt*, ad *Vifurgina*.
Cruteberga: *Creutberg*.
Heldrunge: *Heldrunge*, ad *Fluuiolum* qui mox cadit in *Vnstrut*.
Keula: *Keule*, in montanis situm oppidulum.
- DITIO DVCIS VIMARIENSIS } VIMARIA: *Veimar*, Latinè magis *Vinaria*, vel *Viuar*, ad *Fluuiolum* *Lotam*, vbi castellum *Ducis* pulcherrimum, horti cultissimi in quos Fl. *Ilm* deriuatus est.
Gotha: *Gothen*, seu *Gotha*, ad Fl. *Leinam*, vrbs sapientata bello: arx eius *Grimmestein*, diruta est.
Iena: *Iene*, ad *Salam* Fl. *Academia* illustrissima, in quâ docuit *Iustus Lipsius*.
Guttenhufa: *Guttenhausen*.
- DITIO DVCIS ISENACENSIS } ISENACVM: *Isenach*, quod dictum à *Iside* *Ægyptiæ* Deâ fabulantur nonnulli, sed vulgò exploduntur: situm est ad confl. *Nessæ*, & *Horfel*.
Vartoburgum: *Vartbourg*, arx inexpugnabilis ad Fl. *Horfel*.
Schnuaburgum: *Schnuabourg*, castrum vnde Comitatus nomen, ad Fl. *Schnuorge*.
Arnostatum: *Arnstat*, in prædicto Comitatu ad confl. *Velgæ*, & *Ieræ*, *Velg*, & *Ier*.
- VRBES IMPERIALES THVRINGIÆ } MVLHVSIVM Thuringiæ: *Mulhausen*, & *Mulhusen*, ad Fl. *Vnstrum* *Vnstrut*, sic dicta est vrbs illa quasi molaris domus, olim pessimè accepta ab *Henrico Leone*; Imperialis est.
NORTHVSIA: *Northusen*, vrbs Imperialis & libera ad Fl. *Zorge*, in colle sita ex parte. Condita est à *Merouingio* *Francorum* Rege, vel reparata vt in-

*villes libres
de Thuringe.*

digenæ volunt; credunt enim eius conditorem Theodosium secundum, vnde & antè Theodosianam appellatam ferunt, quod etiam litteris aureis in saxo scriptum ostendunt.

ERFORDIA: *Erford* { de qua suprâ.

GLICHEN-
SIS
COMITAT.
*le Comté de
Gleichen.*

Glicha: *Cliken*, castrum in monte, non procul à Fluvio *Or.*
Tonna: *Tonne*, in regione inter Nessam & Vnstrum Fl.
Ordorfium castrum: *Ordorf*, ad Fl. *Or.*

§. 8. *Comitatus antiquæ Thuringia.*

MANS-
FELD-
DIENSIS

MANSFELDIA: *Mansfeld*, ad Fl. *Viper*, fortè sic dicta à prælio in quo acerrimè dimicatum à viro nempe & campo; sita est in radicibus montis Meliboci; castrum habet munitissimum, & in hac regione æs nobile effoditur.

COMIT.

Vippera: *Vippa*, ad Fl. *Vipper*, qui aliter *Alt-Vipper* cognominatur.

*Comté de
Mansfeld.*

Eisleba ciuitas: *Esleben*, in loco perferaci condita.
Alstadium: *Alstat*, ad Fl. *Ranam*, cui *Sala* & *Vster*, per paludes connectuntur.

REGEN-
STINVS
COMIT.

Regenstinum castrum: *Regenstein*.
Verningeroda: *Verningerod*, Domini caput.
Gerueroda: *Gerurod*.

*Comté de
Regenstein.*

Quedelinburgum: *Queldnembourg*, Abbatia prædices, cuius Abbatissa Imperij Princeps ex Saxonicâ familiâ, Lutherana est.

STOLBERGEN-
SIS COMITAT.

Stolberga: *Stolberg*, castrum peruetus ab Othone quodam nobili Romano conditum.

Comté de Stolberg.

HOENSTI-
NVS CO-
MITATVS

Hoënstinum castrum: *HoëNSTein*, Comitis Schuartzenburgensis.
Iaëra: *Iaër*, vrbecula satis lauta ad Fluvium *Vipper*.

C. d' HoëNSTein.

CAPVT XXI.

Vestphalia.

CERTISSIMVM est Saxonas ad Rhenum vsque extendisse ditionem suam, indeque toti Europæ terribiles nauigijs suis in Galliam, Hispaniam, & Britanniam bellum cladésque circumtulisse. Quia igitur rätum agri occupabant, ditionem suam in duas discernebant partes, Orientalem de quâ egimus in Saxonia, & Occidentalem quæ nobis in hac tabulâ repræsentatur. Et ab eo tempore, hoc est ab annis fere nongētis, Occidentalis Saxonia nomen durat: est enim *Vuest* Occidens, & *Valen*, seu *Phalen* veteri linguâ Saxonica, *pullus equinus*, qui insigne Saxonum fuit. Laudatur plurimum pernæ Vestphalicæ, quas vno nomine Moguntinas appellamus; Regio maximè pascuis diues, & tamen aëris purioris.

§. I. *Frisia Orientalis*, la Frise Orientale, Belgicè l'Oost-Friesland.

EMSLAN- { AMASIA: *Emden*, ad Fl. Amasium *Ems*, portus
DIA } commodissimus, vrbs diues, & munita cum palatio
Emsland. } Comitibus.

NORDENLANDIA { Norda: *Norden*, vrbs sine mœnibus amplissi-
Nordland. } ma, & diues, cum portu commodissimo.

BROECMERLANDIA { Mariana: *Marienhau*, seu *Marienhoue*,
Broccmerland. } nundinis suis oppidum celebre.

HARLINGIA { Witmundia: *Witmund*, vbi castrum luculentum.
Harlingeland. } Essena: *Essens*, in regione infertili.

VANGERLANDIA { Pakendium: *Pakens*, non procul ab ostio *Ie-*
Vangerland. } uer Fl.
} Minfia: *Mints*, in littore Boreali.

AVRIKIA { AVRIKVM: *Aurik*, loco infertili inter myricas, tamen
Auriker- } pecore diues: hîc iam Princeps habitat in castro
land. } pulcherrimo, & amœnissimo.

REI-

REIDERIA { Cuius magna pars aquis obruta est inundatione quæ
Reiderland. } Frisiam afflixit anno 1277.

MOERMER- { Lera: *Leer*, nundinis suis incluta. Porrò Regio
LANDIA } sic dicta est à paludibus, quibus interscilla
Moermerland. } est.

TRANSLÆDANIA { Volla: *Vollen*, ad Fl. *Ems*, & incile, quo ea re-
Auerledingerland. } gio fit fertilior, & pabulo læta.

LENGA *Lengen*. } Remia: *Remds*, in regione ob paludes imperuiã.

OSTRINGA { Friburgum: *Friburk*. Eius regiunculæ pars magna
Ostringen. } spectat ad Comitatum sequentem, in quem infer-
tus Comitatus *Ieuer*.

RVSTRINGA { Heppensium: *Heppens*, ferè ad maius ostium Fl.
Rufstringen. } *Iade*, regio effunditur ad sinum *dat-Brach*.

§. 2. Comitatus Oldenburgensis, Comté d'Oldembourg.

OLDENBURGENSE { Oldenburgum: *Oldembourg*, ad Fl. *Læ-*
TERRITORIUM } *tam*: Comites hîc potentissimi, ex qui-
Territoire d'Oldembourg. } bus Reges Daniæ prodierunt.

STEDINGA { Delmenhorstia: *Delmenhorst*, caput Comitatus ad
la *Ssedin-* } Fl. *Delme*, qui auctus aliis duobus fluuiolis cadit
gerlande. } in *Vifurgim le Vesper*.

STANLANDIA { Ouelguna: *Ouelgun*, castrum egregiè muni-
la *Stanlande*. } tum.

BVTIADA { Languarda: *Languarden*, è cuius regione in mari arx
Butiadin- } *Mellum*, excitata à Comitibus, quam mare hausit,
ger. } visunturque tantùm eius reliquæ.

VOSTENLANDIA { Holla: *Hollen*, ad Fl. *Lætam*.
Vostenland. } *Huntorpia noua*: *Nien Huntorp*.

MOERIMA *Moërin*, { Niembrokia: *Niembrok* } *Iada*: *Iade*, ad Fl.
feu *Moërimè*. } *Merkerka*: *Merkerko* } cognominem.

COMIT. IEVERENSIS { *Ieuera*: *Ieuer*, ad Fluuiolum cognomi-
Comté de *Ieuer en* } nem, qui cadit in sinum *Iade*, quod no-
Ostringen. } men ei tribuit alter Fluuiolus.

§. 3. *Episcopatus Monasteriensis*, l'Euesché de Munster: in 14. *Præfecturas diuisus, quæ ab urbibus his nomen habent.*

MONASTERIVM: *Munster*, ad Fl. *Aa*, in *Visurgim* influente. Ciuitas sic dicta à Cœnobio in honorem B. Virginis, ab Hermanno condita. Celebris est obsidione *Ioannis de Leydem* Anabaptistæ, qui se Regem *Israël & Sionis* asserbat. Hæc vrbs sita est in *Præfectura Volbek*, cui cognominis vrbecula est ad Fl. *Angel*.

Bukoltia: *Bokolt*, ad Fl. *Aa*.

Aahusium: *Aahus*, ad prædictum Fl. Hic quoque Comitatus *Gerren*.

Dulmana: *Dulman*, ad montium radices sita vrbecula.

Hoftmaria: *Hoftmar*, in loco aspero sita vrbecula.

Verna: *Verne*, vrbecula non procul à *Lupia* Fl.

Stromberga: *Stromberg*, olim Imperij *Burgrauia*tus: circa urbem saltus, vbi *Quintilius Varrus* cum 3, legionibus cæsus est.

Sassemberga: *Sassemberg*, inter Fl. *Hessèl & Ems*.

Benerga: *Benergen*. In eadem quoque ditone *Rhena Rheine*, ad Fl. *Ems*.

Stenfortia: *Steenfort*, vel *Steenuord*, burgus peramplus, caput Comitatus ad Fl. *Aa*, cognomento *Vetring*.

Meppa: *Meppen*, quem aliqui ab hoc Episcopatu reuellunt, Comitatus *Tekelburgen*sis est, ad Fl. *Hassè*. Hæc *Præfectura* dicitur aliter *le pays d'Humelink*.

Cloppenburgum: *Cloppembourg*, ad initia Fl. *Soste*.

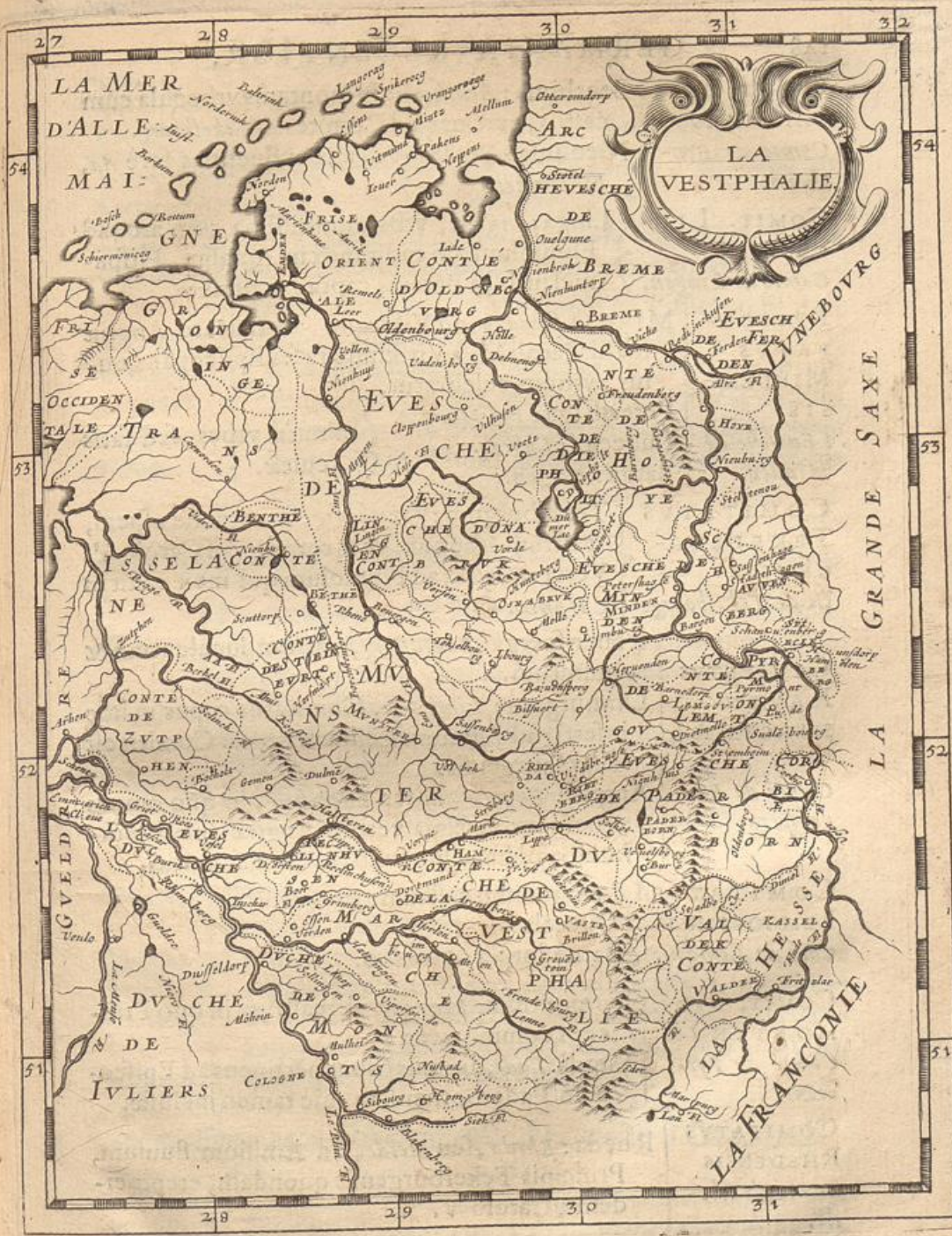
Veçta: *Veçte*, ad initia Fl. *Hassè*.

Vilhusa: *Vilhusen*, ad Fl. *Huntz*, qui cadit in *Visurgim*.

§. 4. *Minores ditones Vestphaliae.*

COMITATUS HOYENSIS le Comté d'Hoye. { *Hoya*: *Hoye*, ad *Visurgim*, *Luneburgici* iuris.
Nouenburgum: *Nienburg*, ad eundem Fl. *uuium*.
Stigerberga: *Stigerberg*, ad Fl. *Ouwe*, sicut & *Barenburg* alia vrbecula.

COMIT. DIEPHOLTIENSIS Comté de Diepholt. { *Diepholtia*: *Diepholt*, ad Fl. *Huntz*, cū procedit ex lacu *Demmerâ Demmer*, qui quatuor ditones attingit; pertinet ad *Luneburgensem*.

COMIT. BENTHIMENSIS { Benthima: *Bentheim*, in montanis vrbecula cum castro, pertinet ad Comites de *Tekelbourg*.
 Comté de *Bentheim*. { Nienhufa: *Neufhausen*, ad confluentias ferè *Aa*, & *Dinkel*.

COMIT. LINGENSIS { Linga: *Lingen*, vrbs munitissima cum arce ad Fluuiolum qui cadit mox in *Amasim*, Hispanici iuris, à *Batauis* capta, & perditâ.
 Comté de *Lingen*.

EPISCOPATUS MINDENSIS { MINDA: *Minden*, ad *Visurgim*, in Ducatu *Angrizæ* suâsu *Caroli M.* à *Vitikingo* factâ Episcopalis, cuius *zythum* celebratur.
l'Evêsché de Minden. { *Petershaga*: *Petershagen*. } minutæ vrbes, sed satis
 { *Lubecka*: *Lubeck*. }
 { *Barga*: *Bargen*. } cultæ.

COMITATUS TEKELBURGENSIS { *Tekelburgum*: *Tekelbourg*, in regione asperâ, castrum ereptum, vt & tota ditio à *Carolo V.*
C. de Tekelbourg. { *Verfa*: *Versen*, ad Fluuiolum qui mox cadit in *Huntz*.

COMITATUS RAVENSBERGENSIS { *Rauensperga*: *Rauensberg*, castrum luculentum & munitum.
Comté de Rauensberg. { *Limburgum*: *Limburg*, Comitatus caput in hoc inferti, ad Fluuium *Lennam* *Leune*: Comitatus est *Tekelburgensis*.
 { *Angria*: *Engern*, aliter *Engerhen*, in quo omnes agnoscunt vestigia veteris *Angrizæ* sub *Vitikingo*: ad hanc hic *Saxo* creditur sepultus.

COMITATUS LEMGOVIENSIS { *Lemgouium* castrum: *Lemgou*.
Côité de Lemgou. { *Ditmela*: *Dietmell*.
 { *Barnedorpia*: *Barndorp*.

COMIT. PYRMONTINVS { *Pyrmontium*: *Pyrmont*, vbi castrum in quo *Princeps* commoratur.
Comté de Pyrmont. { *Lugdâ*: *Lude*, ditionis caput pertinens ad Episcopum *Paderbornensem*, hic tamen inclusæ.

COMITATUS RHEDENSIS { *Rheda*: *Rheda*, seu *Reide*, ad *Amisium* fluuium, Principis *Tekelburgensis* quondam, erepta eadem à *Carolo V.*
Comté de Rheda.

COM. RIETBERGENSIS } Ritberga: *Rietberg*, ad Fl. *Ems*, cum
Comté de *Rietberg*. } hausit la *Vurle* Fluiolum.

COM. REKENBERGENSIS } Vidda: *Viddenbruge*, ad Fluium
Comté de *Rekenberg*. } Amasim.

C. LUPPIENSIS } Luppia: *Lippe*, ad Fluium cognominem cum
Côté de la *Lippe*. } castro luculento, vbi Comes commoratur.

ABBATIA } Corbeia: *Coruei*, Gallicè *Corbie*, ad Visurgim Fl. Ab-
COR- } batia prædiues ad similitudinem Gallicæ excitata,
BIENSIS } & magnis reditibus locupletata per Ludouicum
Abbaye de } Pium, qui in illam traduxit ex Corbeia Gallicâ
Coruey. } Monachos qui Euangelium in partes Aquilonares
propagarent. Huius tractus Abbas, & Dominus
est Princeps Imperij.

§. 5. *Episcopatus Paderbornensis*, l'Euesché de Paderborn.

C I S } PADERBORNA, vel Padrabruna Ammoino: *Paderborn*,
MON- } àritulo *Pad*, qui ex summi altaris pede erumpit: hîc
TANA } Episcopatus à Carolo Magno conditus post deu-
REGIO } ctum Vidikindum.

Nienhusia: *Nienhus*, ad Fl. *Lippe*, regione syluestri.

Solkotia: *Solkot*, vbi nobilissimæ salinæ.

Beuelsburgum: *Veuelsborg*, ad Fl. *Alm*.

Bura: *Buren*, Baroniatus ad Fl. *Alm*, nobilissimi Baro-
nis sedes.

TRANS } Varburgum: *Varborg*, vrbs primaria huius regionis.

MON- } Brakela: *Brakel*, opimo loco sita, vrbs Imperialis.

TANA } COMITATUS de *Sualemberg*, & *Oldemborg* olim, nunc

REGIO } regiunculæ hîc insertæ cum vrbeculis in montibus

defixis; parent Episcopo Paderbornensi, & Comiti

Luppienti, sed diuersis conditionibus, postquam illi

Principes fœdere iuncti sunt.

§. 6. *Episcopatus Osnaburgensis*, l'Euesché d'Osnabruk.

OSNABURGA, seu Ossemburgum, *Osnabruk*, aliter *Ossembruge*,
in valle ad Fluium *Hassam Haës*, Episcopalis à Carolo M. fa-

Et ad Saxonas continendos in officio; hoc bello hæreticis assignata dum de fœdere deliberatur.

Vorda: *Vorde*, in cuius ditione optimi Falcones capiuntur.

Kaquenberga: *Kaquenbruge*, in limite Monasteriensi.

Hunteburgum: *Hunteborg*, ad lacum Demmeram, regione syluestri.

Mella: *Melle*
Iburgum: *Ibourg* } Vrbeculæ in limite Rauenspergenfi.

§. 7. *Ducatus Westphaliae*, la Duché de Westphalie.

VASTA: *Vaste*, metropolis huius Ducatus in opimâ regione sita, iuxta quam salinæ nobiles.

ARENSBERGA: *Arensberg*, in peninsulâ quam facit Fluvius Rhura *Roer*, caput Comitatus concessi à Comite suo quòd Archiepiscopum Coloniensem vexasset, vnde se Ducem Westphaliæ nominat hic Elector Archiepiscopus.

Molhemum: *Molhem*, ad Fl. Monum *Moem*.

Fredeburgum: *Fredebourg*, Electoris vrbecula lauta, non procul à fontibus Fluuij *Venne*.

Grauestinum: *Grauenstein*.

COM. RECLIN-
CHVSANVS

C. de Reclinchusen,
seu *Vestrecling*.

Reclinchusa: *Reclinchusen*, ad fluuiolum qui cadit in Luppam. Hæc regio à quibusdam Episcopatu Monasteriensi adscribitur, ab aliis inseritur Ducatui Westphaliæ, cui opinioni lubentiùs subscribimus.

Boeria: *Boer*.

Dorsta: *Dorsten*, ad Luppam Fl.

§. 8. *Ditiones Ducis olim Iuliaci.*

COMI-
TATVS } HAMVM: *Ham*, caput regionis ad Luppam Fl.
Markia: *Mark*, castrum vnde regioni nomen impositum est.
Altenum: *Alien*, castrum perlepidum, vnde antea Comitatu nomen, & præcipua Comitatus sedes.

MAR-
CHIAE } Iserlonia: *Iserlon*
Nouostadium: *Neufstad* } Vrbeculæ tenues.

- la Com-
té de
Mark, Verda: *Verden*, ad Fluum Ruram *Roer*, Gallis *Roure*,
ex Abbatia vrbs.
- aliis, de
la Mar-
che, SvsATVM: *Soest*, vrbs Imperialis reuulsa ex Ducatu
olim
d'Alten. Westphaliæ, cultissima & diues.
- TREMONTIA: *Dortmund*, vrbs item Imperialis & libera,
olim Comitatus cognominis caput.
- ESSA: *Essen*, vrbs Imperialis vbi Abbatia prædiues, &
Abbatissa nobilium Canonicarum prædiues Imperij
Princeps: hîc fiunt catapultæ totâ Europâ celes-
timæ.
- DVCATVS DVSSELDORPIA: *Dusseldorp*, vbi Fluius *Dussel* cadit in
Rhenum; dicitur nutritrix Colonia; olim Ducis sedes,
nunc etiam Academia suâ celebris.
- MON- Monhemum: *Monheim*, ad Rheni ripam dextram.
Sollinga: *Sollingen*, ad Fl. *Vipper*.
- TEN- Mulhamum: *Mulheim*, vrbs recens condita, & firmissi-
ma ad Rhenum.
- SIS Sigeburgum: *Sibourg*, non procul à confl. Sigi *Sieg*, &
Beuil.
- le Du- Blakemberga: *Blakemberg*, aliter *Brakerueli*.
ché de Homberga: *Homberg*, ad initia Fl. *Beuil*.
Montz, Vipperfordia: *Vipperford*, aliter *Vipperuerde*, ad Fluum
de Berg. *Vipper*, vrbecula nitidissima.
- DVCATVS quoque CLIVENSIS, du Duché de *Cleues*, pars
trans-Rhenanâ, de quâ egimus in Germaniâ trans-
Rhenana.

COMITATVS VALDECENSIS, à plerisque etiam *Vestphaliæ* adiudica-
tur. De quo egimus in *Franconiâ* vbi eum *Hassia* coniunximus, ne prin-
cipum ditones reuelleremus.

CAPVT XXII.

Germania Christiana, seu eius diuifio per Epifcopatus.

ARCHIEP. MAGDE- BURGENSIS <i>de Magdebourg, ou Meibourg,</i> PRIMAS, Imperij Princeps.	<table border="0"> <tr> <td>Mifnenfis: <i>Mifne en Mifnie.</i></td> <td rowspan="5">} Imperij Principes.</td> </tr> <tr> <td>Merfeburgenfis: <i>Mersburg.</i></td> </tr> <tr> <td>Nauburgenfis: <i>Naumbourg.</i></td> </tr> <tr> <td>Brandeburgenfis: <i>Brandebourg.</i></td> </tr> <tr> <td>Hauelburgenfis: <i>Hauelburg.</i></td> </tr> </table>	Mifnenfis: <i>Mifne en Mifnie.</i>	} Imperij Principes.	Merfeburgenfis: <i>Mersburg.</i>	Nauburgenfis: <i>Naumbourg.</i>	Brandeburgenfis: <i>Brandebourg.</i>	Hauelburgenfis: <i>Hauelburg.</i>									
Mifnenfis: <i>Mifne en Mifnie.</i>	} Imperij Principes.															
Merfeburgenfis: <i>Mersburg.</i>																
Nauburgenfis: <i>Naumbourg.</i>																
Brandeburgenfis: <i>Brandebourg.</i>																
Hauelburgenfis: <i>Hauelburg.</i>																
MO- GVNTI- NVS <i>de Maience,</i> ELECTOR Cancellarius Ger- manix, & Imperij Princeps.	<table border="0"> <tr> <td>Spirenfis: <i>Spire.</i></td> <td rowspan="10">} Impe- rij Prin- cipes.</td> </tr> <tr> <td>Vormaciensis: <i>Vormes.</i></td> </tr> <tr> <td>Argentinenfis: <i>Strasbourg.</i></td> </tr> <tr> <td>Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg, seu Vurtz- bourg.</i></td> </tr> <tr> <td>Eiftadenfis: <i>Aichfter.</i></td> </tr> <tr> <td>Verdenfis: <i>Verden.</i></td> </tr> <tr> <td>Curienfis: <i>Coire aux Grifons.</i></td> </tr> <tr> <td>Hildeshemienfis: <i>Hildesheim.</i></td> </tr> <tr> <td>Paderbornenfis: <i>Paderborn.</i></td> </tr> <tr> <td>Constantienfis: <i>Conftance.</i></td> </tr> <tr> <td>Halberftadienfis: <i>Halberftad.</i></td> </tr> <tr> <td>Auguftanus: <i>Ausbourg en Snaube.</i></td> <td rowspan="2">} EXEMPTVS</td> </tr> <tr> <td>Bambergenfis: <i>Bamberg, foli Pontifici paret.</i></td> </tr> </table>	Spirenfis: <i>Spire.</i>	} Impe- rij Prin- cipes.	Vormaciensis: <i>Vormes.</i>	Argentinenfis: <i>Strasbourg.</i>	Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg, seu Vurtz- bourg.</i>	Eiftadenfis: <i>Aichfter.</i>	Verdenfis: <i>Verden.</i>	Curienfis: <i>Coire aux Grifons.</i>	Hildeshemienfis: <i>Hildesheim.</i>	Paderbornenfis: <i>Paderborn.</i>	Constantienfis: <i>Conftance.</i>	Halberftadienfis: <i>Halberftad.</i>	Auguftanus: <i>Ausbourg en Snaube.</i>	} EXEMPTVS	Bambergenfis: <i>Bamberg, foli Pontifici paret.</i>
Spirenfis: <i>Spire.</i>	} Impe- rij Prin- cipes.															
Vormaciensis: <i>Vormes.</i>																
Argentinenfis: <i>Strasbourg.</i>																
Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg, seu Vurtz- bourg.</i>																
Eiftadenfis: <i>Aichfter.</i>																
Verdenfis: <i>Verden.</i>																
Curienfis: <i>Coire aux Grifons.</i>																
Hildeshemienfis: <i>Hildesheim.</i>																
Paderbornenfis: <i>Paderborn.</i>																
Constantienfis: <i>Conftance.</i>																
Halberftadienfis: <i>Halberftad.</i>																
Auguftanus: <i>Ausbourg en Snaube.</i>	} EXEMPTVS															
Bambergenfis: <i>Bamberg, foli Pontifici paret.</i>																
COLONIENSIS <i>de Cologne,</i> ELECTOR Cancel- larius Italiae, Imperij Princeps.	<table border="0"> <tr> <td>Leodiensis: <i>Liege.</i></td> <td rowspan="3">} Impe- rij Prin- cipes.</td> </tr> <tr> <td>Monafteriēfis: <i>Müfter en Vefthalie.</i></td> </tr> <tr> <td>Mindenfis: <i>Minden.</i></td> </tr> <tr> <td>Osnabrugenfis: <i>Osnabruge, ou Of- fembourg.</i></td> <td></td> </tr> </table>	Leodiensis: <i>Liege.</i>	} Impe- rij Prin- cipes.	Monafteriēfis: <i>Müfter en Vefthalie.</i>	Mindenfis: <i>Minden.</i>	Osnabrugenfis: <i>Osnabruge, ou Of- fembourg.</i>										
Leodiensis: <i>Liege.</i>	} Impe- rij Prin- cipes.															
Monafteriēfis: <i>Müfter en Vefthalie.</i>																
Mindenfis: <i>Minden.</i>																
Osnabrugenfis: <i>Osnabruge, ou Of- fembourg.</i>																
TREVIRENSIS <i>de Treues,</i> ELECTOR, Can- cellarius Gallix, Imperij Princeps.	<table border="0"> <tr> <td>Metenfis: <i>Metz</i></td> <td rowspan="3">} en Lorraine</td> <td rowspan="3">} Impe- rij Prin- cipes.</td> </tr> <tr> <td>Tullenfis: <i>Toul.</i></td> </tr> <tr> <td>Virdunenfis: <i>Verdun.</i></td> </tr> </table>	Metenfis: <i>Metz</i>	} en Lorraine	} Impe- rij Prin- cipes.	Tullenfis: <i>Toul.</i>	Virdunenfis: <i>Verdun.</i>										
Metenfis: <i>Metz</i>	} en Lorraine	} Impe- rij Prin- cipes.														
Tullenfis: <i>Toul.</i>																
Virdunenfis: <i>Verdun.</i>																

SA-

SALISBURGENSIS <i>de Saltzbourg,</i> Imperij Princeps, & sanctæ sedis per Germaniam legatus.	}	Frisingensis: <i>Frisingen en Baviere.</i>	} Imperij Princeps.			
		Ratisbonensis: <i>Ratisbonne ou Regenspurch.</i>				
		Passuuiensis: <i>Passau en Baviere.</i>				
		Brixinensis: <i>Brixen au Tirol.</i>				
		Gurcensis: <i>Gurcz.</i>				
		Laurentinensis: <i>Lauenmonde.</i>				
		Seckouiensis: <i>Seckou.</i>				
		Chiemenfis: <i>Chiemsee.</i>				
		EXEMPTI		}	Viennensis: <i>Vienna en Austriche,</i>	} Imperij Princeps.
					Imperij Princeps.	
Neostadiensis: <i>Nenstad.</i>						
		Labacensis: <i>Laubach,</i> Imp. Princeps.				

BREMENSIS <i>aliàs Håburgensis, de Brema.</i>	}	Lubecensis: <i>Lubeck.</i>	} Imperij Princeps.
		Raceburgensis: <i>Razebourg.</i>	
		Suerinensis: <i>Schouerin.</i>	

PRAGENSIS <i>de Prague.</i>	}	Litomissensis: <i>Littomissel, seu Leutmeritz en Bohemæ.</i>	} [me.]
		Olomucensis: <i>Olmütz en Morauie.</i>	

VISONTINVS <i>de Besançon, Princeps Imper.</i>	}	Basiliensis: <i>Basle,</i> Imperij Princeps.
		Laufanensis: <i>Lausanne.</i>
		Bellicensis: <i>Belley.</i>

Eò quoque nonnulli referunt Episcopatus subditos tribus Archiepiscopis Machliniensi, Traiectino, & Cameracensi Imperij Principi, de quibus egimus in Belgio, quia Belgium partem esse putant inferioris Germaniæ.

Episcopatus autem Germaniæ cis Rhenum, & Danubium antiquissimi sunt, & eiusdem cum Gallicis, & Illyricis vetustatis, sed veræ, & antiquæ Germaniæ nulli ante S. Bonifacium Germanorum Apostolum commemorantur, circa medium octavi sæculi, quo præcipitante Carolus Magnus verè Christianissimus Princeps multos procuravit, atque dotavit, vt Saxonum rebelles animos quos armis tam sæpe contuderat, Christo, sibi que perpetuos subditos assereret.

SUBDITI <i>Parall. Geogr. Tom. II.</i>	}	Tridentinus: <i>Trente.</i>	} AQUILENSI in Rep. Venetâ. } Imperij Princeps.

ARCHI-		Sedunensis: <i>de Sion en Vallais.</i>	} VIENNENSI	} Imperij
EPISCOP.		Geneuensis: <i>Geneue en Suisse.</i>		
EXTRA	}	Lebusiensis: <i>Lebus en Brandebourg.</i>	} GNESNENSI	} POLONIÆ
GERMA-		Caminensis: <i>Camin en Pomeranie.</i>		
NIAM.		Vratislaviensis: <i>Breslau en Silesie.</i>		

CAPVT XXIII.

De admirandis Germania.

RHENVS Fluius filios Germanorum probat: si enim spurij, abripiuntur, si puro nati sanguine, nouit sibi commissos infantes in summâ aquâ suspendere. *Iulianus Imperator epist. ad Maximum Philosophum: Nazianzenus & alij.*

In Germaniâ visum est Raphanum æquare puerorum magnitudinem. *Cassiodorus 12. Variarum.*

Item visus hîc aliquando fauus octo pedum longitudine. *Plinius.*

§. 1. In Heluetiis.

In quodam monte prope Abbatis cellam specus quidam visitur, in quem si quid proieceris, miræ tempestates cieuntur, & exinde similis turbini emicabit procella. *Vadianus in Melam αὐτόμων.*

Prope Glaronam aqua perfrigida multis morbis salutaris. Dicitur oculos perspicaciores reddere, & vetulis adimere surditatem. *Simlerus.*

In Hasiliâ valle prope montem *Englisle*, aliis *Enghlen*, non procul à fonte *Arolæ Fl.* Fonestantùm defluit mensibus Iunio, Iulio, & Augusto, & quidem certis horis duntaxat. In eum autem si quid turpe proieceris hæret aqua ad dies aliquot, quibus elapsis de more euoluitur. *Auctor Chronicæ Heluetiorum apud Georgium Verherum in admir. aquis Hungar.*

Versus Alpes frustra glaciei, vulgò *Gletscher* feruentissima æstate, etiam soli opposita non dissoluuntur. *Henricus Swizerus in Chronico.*

Ad Lucernam mons Pilati dictus vulgò *Fraemont*, in cuius vertice stagnum, in hoc si de industria quis lapillum iniecerit (neque enim id contingit, si tantùm casu) magnæ concitabuntur in re-

gione tempestates, & aquis tota redundabit. Ad eum venit Vadianus ductus à pastore qui ab eo prius sacramentum exegerat se nihil proiecturum, nam capite multantur qui id tentare ausi fuerint. Accepit insuper ab eodem pastore, vulgari famâ celebrari quotannis hîc apparere Pilatum iudicis specie, sed eos annum viuendo non explere qui eum viderint: nihil est ausus iniicere auctor. *Vadianus in Melam.*

Sed tradit Gretserus, P. Crendelium, venisse ad eum lacum cùm Lucernæ versaretur, multos iniicisse lapides sine vlllo indicio pluuiæ, aut tempestatis.

§. 2. In Grisonibus.

AD vicum Plurium *Pleurs* saxa effodiuntur, ex quibus tornantur lebetes ad vsum coquinæ, magni pretij in Italiâ, quia si venenum iniiciatur ebullit illicò ad ignem, & ex lebete exilit. *Iosias Simlerus in Rep. Helueticorum.*

Mons vnde hæc saxa eruuntur aliquando in urbem subiectam ita cecidit, vt totam obtriuert, fluuiumque Pluriam urbem interfecantem in lacum commutarit. *Sprecherus in Pallade Rheticâ.*

In Rhetiâ apud Fauarias fons est aquarum calidarum inter rupes eminentissimas, qui cùm deficiat mense Octobri redit mense Maio, sicque rursus vsque ad Autumnum exuberat vt frumentariam molam versare possit. *Georgius Vernherus de aquis Hungariæ.*

§. 3. In Valesiis.

AD urbem Leuciam *Leuck*, aquæ etiam leprosis salutares, & multis aliis morbis, sed prægnantes fæminæ si eas ebiberint, aut iis se eluerint, id non sine periculo præstant. *Simlerus.*

Idem & dicitur de aquis ad Brigiam, quas fæminæ prægnantes numquam impunè biberunt, sed fortè eadem cum superioribus. *Auctor lib. de Rebus. & Imperiis.*

Versus Alpium altissima iuga in Valesiis effoditur glacies, quam Solferuentissimus Augusto mense non potest dissoluere. *Iosias Simlerus.*

§. 4. *In Leodiensi agro.*

Apud Tungros (*in Leodiensi agro*) dicunt aquas venenatis aduersari, cuius rei signum, quod si in eas mittantur serpentes intereunt illicò, cùm tamen innoxix sint canibus, & aliis animantibus. *Andreas Baccius de aquis lib. 3. cap. 3.*

In Agro Leodiensi Souenia fons, non procul à castro Francimontio, tertianis est, & hydropi salutaris. *Hubertus Thomas Leodiensis.*

Apud Tungros fons est insignis (*hodie les eaux de Spa*) plurimis bullis stillans ferruginei saporis, quod ipsum non nisi in fine potus intelligitur: purgat hic corpora, tertianas febres discutit, calculorumque vitia. Eadem igne admoto turbida fit, postmodum rubescit. *Plinius lib. 31. cap. 2. & Dalecampius in hunc locum qui notat perdurare miraculum.*

§. 5. *Sueuia.*

SVNT Mattiaci in Germaniâ fontes calidi trans Rhenum (*hodie peritioribus Baden*) quorum haustus triduo feruet: circa marginem verò terra in pumicem concrefcit. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Circa Danubij exortum pisces nigri illicò gustantibus mortem afferunt. *Plinius lib. 31. cap. 2. & And. Baccius lib. 1. cap. 9. idem afferit.*

In Sueuiâ lacus, in quem si retia immittantur altiùs (*nam in superficie nihil damni patiuntur*) sic aduruntur, non secus ac si flammâ forent afflata. *Seuerinus Gobelius in suâ historiâ Sueuicâ.*

In Badensibus Thermis fons est aquæ adedò calidæ, vt in ea animalia facilè depilentur: quod tamen non contingit, si hæc animalia furto sublata fuerint, sic *Vadianus in lib. 3. Pomponij Mele.*

Ad Memmingam fluuiolus *Bach*, aliis fluuiis concretis nunquam congelatur. *Indigenæ omnes.*

§. 6. *In Bauaria.*

IN Bauaria fons est in loco dicto *Degernsee*, ex quo quotidie guttæ olei decerpuntur. Putant periti esse Bitumen liquidum,

quod vulgò Petroleum dicimus. *Philander in notis ad 8. l. Vitruuij.*

Regnitijs fluius cùm in Danubium cadit subruber videtur. *Cæsius lib. 1. de Min.*

Ifara fluius vbique cæruleus apparet. *Idem, loco laudato.*

Ilza fluius in Danubium nigras omninò aquas ex montibus Bohæmicis deportat. *Idem Cæsius.*

§. 7. In Regionibus hæreditariis.

IN Danubio ad Austriam capitur ingens piscis, ideóque dictus *Hausen*, hoc est *domus*, sine vlla spinâ. *Auctor lib. de Reb. & Imperiis.*

In Palude Lugeâ, nunc Circonienfi (vulgò *Zirknitz*, seu *Czirknick* in Carniola) res mira quotannis contingit: ea Palus sub finem Autumnii impletur aquis, tunc ex terra magno impetu exilientibus, ac deinceps piscibus abundat. Sed primo vere aqua illa euanescit, & exsiccat, solum aratur, semina iaciuntur cum magno prouentu. Capitur autem in eo lacu piscium ingens copia, & Lucij duorum cubitorum, qui dubio procul in voraginibus illis delitescunt, neque enim tam citò possent crescere. *Quot indigenæ totidem testes. Georg. V. vernherus de aquis mirab. Hungaria.*

§. 8. In Regno Bohemiæ.

AD urbem Oegram *Eger*, acidi fontes multis morbis salubres, quare ad eas ex tota Bohemiâ, & Palatinatu Bauarico decurritur. *Paulus Stranskius.*

Non procul ab urbe Oegræ fons acidus, dictus Aqua furiosa, qui ebullit cum tanto fremitu, vt tonitru in terræ visceribus fremere videatur. *Cæsius lib. 2. de Mineralibus.*

In Silesia iuxta montem *Risenberg*, duo lacus vicini aquæ subnigræ, in quorum vno neque pisces, neque vllum animal viuere potest, cùm in alio multæ Troctæ subnigræ capiantur exquisitissimi saporis. *Nicolaus Henelius.*

In Ducatu Lignitio terra eiusdem omnino cum Lemniaca virtutis. *Idem Henelius.*

In Syluis Saxonix (Silesiæ dicere voluit) versùs Daciam duo capta sunt môstra ante nostra tempora (sic loquitur auctor) pilosa, humanam habentia formam; fæmina morsibus canum perit, mas

cicuratus vixit, & didicit rectus ambulare, & impedite loqui exili capreoli voce, atque in faminas petulanter irruerat. *Albertus Magnus.*

In Moravia thus, & myrrha ex humo effodiuntur, quæ membra hominum repræsentant. Nuper inuentus est, & effossus homo integer ex myrrha, cuius partem se vidisse, & eam usum esse in pharmacis tradit *Ioannes Dubravius in sua Bohemica historia.*

§. 9. In Saxonia inferiore.

AD Goslariam fluuius dictus Ochra, quasi Ocræ succo imbutus, fit lutei coloris, vbi fluuius ex monte Ramelo in eum cecidit. *And. Baccius lib. 1. cap. 14.*

Ad urbem *Hildesheim*, reperitur Ebenus fossilis in metallicis aluminis, sed hæc igne succendi non potest. *Agricola, & Dalecampius.*

Ad eandem urbem duo fontes malè olentes, alter oui putridi virus sapit, alter ab eo mille passibus remotus, odorem pulueris tormentarij. *Agricola lib. 1. de Fossil. & Casius 2. de Miner.*

Ex monte Melibocco (hodie *Blokenberg*, in Ducatu Brunsvicensi) eruitur lapis fossilis, qui picis & aris in se multum continet, in quo etiam apparet auri, & cupri color. In hoc lapide apparent lineamenta diuersorum animalium, sed eorum maximè quæ lacus vicinus alit, videlicet Anguillarum, Carpionum, & Ranatum, interdum etiam Gallorum Gallinaceorum: quodque mirabilis, Pontificis Barbati, & triplici corona redimiti. *Petrus Montanus.*

Ante annos cccxxx. (scribebat Auctor præcipitante sæculo superiore) Hamelium vrbs in Comitatu Schauemburgico, vel vt alij malunt in Ducatu Brunsvicensi, à muribus vehementer infestata est. Circulator in urbem veniens pollicitus est operam suam in muribus abigendis, pactusque cum ciuibus, pulsu tympani omnes eduxit ab vrbe mures: mercedem postulauit: vt magus eiectus est. Anno euoluto rediit in urbem, & eiusdem tympani pulsu multos pueros eduxit ex vrbe in vicinum collem, vbi omnes disparuerunt præter puellam vnicam, quæ in via deficiens, in collem pueros ascendisse dixit; & quæsi nufquam reperti sunt. Dies & annus notati in actis Senatus Hameliensis, & hodie etiam in actis publicis hanc Epocham puerorum abductorum notant. *Arnoldus Fretagius Medicus epist. ad Abrah. Ortelium.*

In Insula Rugia ad promontorium *Stubben-Kamer* in sylua *Stubbenitz* lacus profundissimus, qui licet piscibus scateat, numquam tamen aut retia, aut lintres tulisse dicitur. Immo cum superioribus annis in eum piscatores audaciores scaphâ detulissent, postero die in lacu eam non viderunt, sed impositam procerâ fago. Ad quem aspectum cum eorum vnus hæc protulisset, Quis omnium dæmonum lintrem imposuit arbori, audita vox: non id omnes fecere diaboli, sed solus ego cum fratre meo Nicolao. *Philippus Cluuerius lib. 3. Antiq. German.*

§. 10. In Saxonia superiore.

In Hercynia Sylua (nunc Turingica ex parte dicitur) aues videntur, quarum plumæ noctu lucent ignium instar. Gesnerus putat esse Gracculos dictos Bohæmicos. *Plinius lib. 10. cap. 44.*

In eadem Sylua quam vocat congenitam mundo, ait constare attolli colles occurfantium in se radicum repercussu: aut vbi tellus secuta non sit arcus ad ramos vsque, & ipsos inter se rixantes curuari, portarum patentium modo, vt turmas equitum transmittant. *Idem lib. 16. cap. 18.*

Prope Annebergam fodina argenti, tam foetens vt aliquando mephiti duodecim homines exanimârit. *Cassius lib. 2. de Mineralib.*

Allera fluuius Saxoniae nigerrimas aquas emittit. *Idem.*

In Comitatu Mansfeldiæ lacus est amplissimus, ex quo eruuntur lapides, tam bellè efformati, in ranas & pisces, vt à veris nequeant internosci. *Munsterus in suâ Germaniâ.*

In Marchionatu Brandenburgico iuxta Francofurtum ad Oderam, prope Cœnobium Carthusianorum riuulus ex colle vitifero promanat; in eum quidquid cadit in lapidem conuerti comperitum est. *Volfangus Iopstus.*

§. 11. In Vestphalia.

Ad mare Germanicum fons erat aquæ dulcis solus, quâ potâ intra biennium dentes decidebant. Id experti milites Germanici promotis castris trans Rhenum. Reperta huic morbo antidotum herba dicta Britannica. Putant aliqui in præsentia morbum fuisse *le Scorbut.* *Plinius lib. 25. cap. 5.*

In Mari Germanico capitur piscis, adeò pestifer, ut quicumque illum intuitus erit, illico moriatur. Id vulgò Germani credunt, & asserunt. sed hanc opinionem conuellere nititur, qui vidit illum, atque contrectauit *Vlricus Faber*.

In Vestphaliae parte vbi olim Iuhones, contigit aliquando incendium, quod nullâ aquâ restingui potuit, sed tantum saxis, fustibus, & vestibus oppressum est. *Tacitus Annal. lib. 16.*

LIBER TERTIVS.

De Regnis Arctois, seu de Suecia, Dania, & Noruegia.

IN ditionem Sueci Regis venisse olim totam Scandiam nemo ambigit, qui eius regni historias primis, ut aiunt labris degustarit; siquidem intelliget ex Suecicâ familiâ Reges Daniæ, & Noruegiæ prodiisse. Quis enim ignorat *Dan* primum Danorum Regem filium *Humeli* fuisse qui 16. in ordine collocatur? Quis nescit *Halदानum Huuithen* originem traxisse à 25. Regibus Suecis, ipsūque quod à *Soluone* quodam Noruegiæ Rege maternum genus duceret, eidem in ditionis dominium successisse, & illud ampliassse, ac demum eius trinepotem *Haraldum Hالفagher*, hîc Monarchiam instituisse? Quomodo autem iterum regna hæc coaluerint nobis est incompertum. Hoc vnum fatentur omnes magnum *Erichsonium* (aliàs *Smeck*) exautoratum esse, eique substitutum *Albertum Megapolitanum* eius ex sorore nepotem, & paulò post eidem *Alberto* *Margaretam* Danicam *Aquini* Noruegiæ Regis vxorem suppositam fuisse, quæ trium regnorum Domina fuit. Sed cum Dani Suecos & Noruegos contemnerent, tandem electus est *Carolus Canuti* filius; sed ab eo Noruegos pollicitationibus suis *Christiernus* primus Rex Daniæ se iunxit, & ita tria Regna duobus principibus cessere; de quibus aliqua enucleatius in singulis dicemus.

CAP.